

*„Străinătatea nu cunoaște puterea pe care o dă
Românilor credința că ei nu și-au spus încă
cuvântul în evoluția internațională. Noi nu
revendicăm ranguri aristocratice; în schimb,
nu vom renunța niciodată la egalitatea cu
ceilalți, așa de greu câștigată”.*

Nicolae Titulescu, 1934

PERISCOP

Anul XII, nr. 2/46, aprilie-iunie 2019

Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare
în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe

CONSULTANȚI:

Prof. univ. dr. Ilie BĂDESCU – membru corespondent al
Academiei Române

Conf. dr. Mihai MILCA – vicepreședinte al Uniunii Ziariștilor
Profesioniști din România

Jurnalist - Dan ANDRONIC

REDACȚIA:

Redactor-șef: **I. Popa**

Redactor-șef adjunct: **A. Botez**

Colegiul de redacție:

I. Constantin, N. Gălățeanu,

I. Gatea, D. Ionescu, M. Manea,

I. Pavel, D. Sulugiuc

Grafica: **D. Roșu**

SUMAR

EDITORIAL

- **Despre spioni și spionaj, cu toată dragostea! pag. 7**
Restrângerea unor drepturi constituționale Ține doar de structurile de intelligence cu competențe interne și nu de cele de spionaj, care acționează în teritoriu străin și care, cu certitudine, încalcă legea, dar a altui stat. (Al. Omeag)

TREI DECENII DE LA SCHIMBAREA DE REGIM DIN ROMÂNIA

- **1989: Din primăvară până în iarnă (II) pag. 11**
• Ceaușescu surprinde Moscova și Vestul prin anunțarea lichidării datoriei externe • România, în rândul inamicilor URSS. Nume de cod: „Obiectivul 24” • „Un exemplu prost” atât pentru țările socialiste, cât și pentru „lumea a treia” (I. Popa)
- **1989: România în vizorul KGB (I) pag. 21**
Documente declassificate în ultimii ani din arhivele KGB ilustrează cu prisosință preocuparea Moscovei atât față de evoluțiile din România, cât și față de agravarea tensiunilor interetnice în interiorul URSS, care amenințau ordinea constituțională și însăși existența statului sovietic. (I. Popa)

SERVICII SECRETE

- **Generalul Mihai Caraman. Un nume intrat în istoria spionajului mondial pag. 28**
Cei care au lucrat în spionajul românesc înainte de 1989 au reprezentat o aristocrație în cadrul Securității, pentru că în structura externă a acesteia nu intra oricine. (Al. Omeag)
- **Intelligence mozaic pag. 36**
 - Confesiunile unui spion. • Mortul vorbește, sau un calif fără califat.
 - Președintele Trump spionat de chinezi? • Foști spioni cu afaceri de miliarde. • Structurile iraniene de intelligence și securitate – pe lista organizațiilor teroriste. (Al. Omeag)

- **Serviciile secrete britanice în contextul Brexit pag. 44**
Brexit va oferi oportunități pentru Marea Britanie de a se menține în clubul select al decidenților globali și de a manevra în câmpul minat al informațiilor secrete strategice. (A. Botez)
- **Spionajul celei de-a Patra Generații pag. 48**
Expunerea directorului MI6, la Universitatea St. Andrews. (I. Românu)
- **Operațiunea Ibiza - Posibilă implicare a unor servicii de informații pe scena politică din Europa pag. 57**
Indiferent cine sunt autorii reali ai Operațiunii Ibiza, decizia dezvăluirii înregistrărilor video nu a fost una de interes informativ-operativ, ci una exclusiv politică. (A. Botez)
- **Cele cinci etape pe care spionii chinezi le parcurg pentru recrutarea agenților pag. 61**
Atenție la spionii chinezi ce oferă laptopuri, femei sau burse de studii și, mai ales, aveți grijă la solicitările ciudate pe LinkedIn! (A. Fărău)
- **Spionii Romeo pag. 68**
O sinteză a modului în care a acționat Serviciul est-german de informații în timpul Războiului Rece, îndeosebi împotriva Germaniei de Vest. (A. Fărău)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

- **Unirea politică sau de când sunt românii români pag. 74**
Discurs rostit la 24 ianuarie 2019, la Palatul Patriarhiei, cu ocazia a 160 de ani de la Unirea Principatelor Române . (I.A. Pop)
- **80 de ani de la Marele Refugiu al polonezilor în țara noastră și sprijinul prietenesc al românilor pag. 79**
Sprijinul românesc dat Poloniei vitregite venea în condițiile în care eforturile diplomaților polonezi de la Paris și Londra pentru ajutorarea aliatului care lupta singur împotriva invadatorului hitlerist rămăseseră zadarnice. (I. Constantin)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

- **Proiectul Europei Unite – cine plătește orchestra, comandă muzicapag. 90**
Europa Unită, inclusiv în actuala formă, a fost un proiect american, fiind parte constitutivă a Doctrinei Truman, având ca obiectiv principal îngrădirea URSS. (A. Botez)
- **Corupție și poliție politică în Spania pag. 97**

Confruntările din cadrul campaniei pentru alegerile legislative anticipate ce au avut loc în Spania la sfârșitul lunii aprilie 2019 au prilejuit demascarea unor acțiuni de poliție politică. (N. Gălățeanu)

- **Alegerile pentru Parlamentul European pag. 106**
Marea surpriză a alegerilor europene a fost participarea sporită la vot. Aproximativ 51 la sută din cei 420 de milioane de cetățeni europeni cu drept de vot și-au exprimat opțiunea. (D. Tănasă)
- **Brexit: a fi sau a nu fi pag. 109**
După aproape trei ani în care Franța și Germania au stat umăr la umăr în chestiunea Brexit, în cele din urmă, Marea Britanie a reușit să provoace disensiuni între cele două puteri europene. (A. Botez)
- **Republica Moldova: „Guvernanții vin și pleacă” pag. 113**
În momente de criză profundă care amenință ordinea, prosperitatea și climatul de siguranță pentru populație, formațiunile politice reprezentative pot să treacă peste diferențele ideologice și să-și dea mâna, cel puțin pe o perioadă determinată. (I. Popa)

MEMORIALISTICĂ

- **Întrebări, răspunsuri, nedumeriri pag. 117**
Cine și când va cere scuze sutelor de profesioniști din domeniul informațiilor externe românești, trecuți forțat în rezervă și ale căror destine au fost distruse și batjocorite, marea majoritate, pentru simplul fapt că au avut neșansa să fie contemporani în activitate cu „luptătorul anticomunist” Pacepa? (C. Biriș)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

- **Vizita Papei Francisc în România (31 mai – 2 iunie 2019) pag. 126**
Discursurile Papei Francisc și Patriarhului Daniel la Catedrala Mântuirii Neamului.

MOZAIC CULTURAL

- **Rezonanțe într-o carte pag. 131**
Cartea lui Ion Pavel „Destinul unui neam. Brienii” se constituie într-o mică frescă a satului românesc dintr-o zonă de munte în care un Neam de „mărginași”, „venetici” și-a trăit destinul pe parcursul a trei generații. (P. Neghiu)
- **O expoziție a pictorului Dumitru Roșu..... pag. 136**
Lucrările acestuia, care evidențiază preocuparea permanentă pentru transpunerea în opere picturale a unor „monumente arhitectonice celebre sau peisaje notorii”, precum și stilul său personal l-au impus

ca pe un „acuarelist de forță” și o „figură reprezentativă a artelor plastice” bucureștene. (N. Gălățeanu)

- **Din ziare adunate** pag. 137
(P. Neghiu)

IN MEMORIAM

General-locotenent Paul Ionescupag. 142

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEIpag. 145

EDITORIAL

DESPRE SPIONI ȘI SPIONAJ, CU TOATĂ DRAGOSTEA!

Alexandru Omeag

Cât de... secret este un Serviciu Secret?

De zeci de ani, *în statele occidentale, cu deosebire în cele anglo-saxone, apar periodic lucrări pe tema serviciilor secrete* (nu neapărat romane de spionaj!), care familiarizează cetățeanul cu istoria spionajului internațional și autohton, cu „bucătăria” structurilor de intelligence, cu natura activităților desfășurate de lucrătorii acestora și cu diverse alte probleme specifice conexe așă-numitei culturi de securitate.

În România, un asemenea subiect este, încă, învăluit în mister, dominat de suspiciuni și controverse, nu doar la nivelul populației, ci și la cel al clasei politice, până în vârful piramidei puterii. Cauzele pot fi multe: de la teamă, până la mentalitate depășită și lipsa implicării responsabile într-o activitate considerată, greșit, specifică doar militarilor și/sau polițiștilor.

Cel mai pedepsit este cetățeanul de rând, care obține „informații” și își formează convingeri din presă, talk-show-uri cu participarea unor cadre ale defunctei Securități interne – prezentate ca „foști lucrători de intelligence” (sic!) – sau din memoriile unor diplomați pensionari care au avut în trecut legături cu structurile de informații externe ale României.

Mai întâi, ar trebui să lămurim două chestiuni: *secretul este compatibil cu buna guvernare și care sunt limitele controlului parlamentar și ale prevederilor legale referitoare la accesul la informare?* Să începem cu normalitatea cotidiană: Peste tot în lume sunt organisme de control civil, dar în orice democrație care se respectă, *anumite aspecte rămân secrete* tocmai pentru a proteja mai bine persoane, mijloace și acțiuni de securitate națională: *informații despre surse, operațiuni în derulare, metode și mijloace ale muncii specifice sau informații confidențiale primite de la servicii din state aliate sau partenere.*

Pentru lucrătorii din intelligence nu este nevoie să intrăm în detalii și, de aceea, opinăm că, probabil, nu instituțiile parlamentare și reprezentanții instituțiilor din sistemul de apărare, ordine publică și siguranță națională au

nevoie de o astfel de clarificare, ci opinia publică și, în general, societatea civilă, care trebuie să-și legitimeze propria credibilitate.

În materie de spionaj, regulile sunt chiar mai stricte, pentru că și riscul unor operațiuni într-un teritoriu străin este incomparabil mai mare. Dar, atenție! Identitatea persoanelor implicate și a mijloacelor folosite rămâne secretă, nu și acțiunea în sine, ceea ce permite ulterior lansarea unor dezmințiri oficiale plauzibile: un guvern poate nega, într-o manieră credibilă, că ar fi responsabil de o activitate deja publică (*De exemplu, guvernul israelian a recurs deseori la astfel de tertipuri, în cazul unor operațiuni clandestine atribuite Mossad*).

Drepturile omului și securitatea națională

Secretul, mai bine-zis secretomania, agită curiozități dificil de satisfăcut, iar opinia publică rămâne cu imaginea deformată despre **omnipotența serviciilor secrete, care „văd, ascultă, controlează și manipulează totul!”** Așa să fie, în era marilor performanțe ale ciberneticii, când lăsăm în urma noastră atâtea urme, atât de multe informații, încât serviciile nu fac decât să le aspire și să le pună cap la cap? **Mai este oare nevoie de ascultatul pe la uși, de pus microfoane în scrumierele de la restaurant, de făcut cadouri „otrăvite” etc., când este foarte simplu să intri în casa omului cu un simplu telefon sau laptop?**

Statul dispune – din păcate, ar spune unii – de mijloace din ce în ce mai sofisticate de a pătrunde în viața particulară a individului. Majoritatea telefoanelor și cea mai mare parte a calculatoarelor personale vândute în comerț sunt livrate cu sisteme de supraveghere preinstalate, care permit accesul la informații personale, confidentiale. **Problema este că asemenea tehnologii nu sunt naționale (suverane!!!)**, cele de origine americană, de exemplu, fiind construite astfel încât NSA să le poată monitoriza cu ușurință la nevoie!

Cei mai mulți reprezentanți ai societății civile consideră că violarea intimității individului este o armă a serviciilor secrete, folosită fără rezerve de regimurile dictatoriale și la limita legii în statele democratice. În orice țară există însă, cel puțin declarativ, reglementări menite să prevină limitarea drepturilor omului, dar când în joc intervin interese majore, **chiar și în cele mai consolidate democrații, se admit excepții de la prevederile legii.**

În contextul spiralei periculoase a terorismului internațional, structurile de intelligence cu atribuții pe plan intern au tendința, firească, de a colecta (monitoriza) în masă, de a stoca orice informație, pentru a o analiza mai profund, totul pentru protejarea cetățeanului și a intereselor sale!

În SUA, ca de altfel în majoritatea statelor Alianței Nord-Atlantice, după septembrie 2001, **structurile de intelligence au reușit să convingă nu doar liderii politici, dar și opinia publică și mass-media că niciun sacrificiu nu este prea mare pentru a lupta împotriva terorismului internațional**, idee la

care subscriem. Chiar dacă regulile schimbate în timp de criză nu se mai modifică odată cu revenirea la normalitate, important este ca activitatea serviciilor secrete să se mențină măcar în umbra democrației.

Pentru a nu lăsa loc de speculații, precizăm că ***restrângerea unor drepturi constituționale ține doar de structurile de intelligence cu competențe interne, și nu de cele de spionaj, care acționează în teritoriu străin și care cu certitudine încalcă legea... dar a altui stat.*** Lucrătorii serviciilor de informații externe au alte reguli, nescrise, legate în principal de protejarea cadrelor și a agenturii, iar limitarea operațiunilor de spionaj poate fi influențată doar de capacitățile tehnice și voința decidentului politic.

Societatea civilă și cetățeanul, în general, nu trebuie să se teamă de ceea ce există în zona serviciilor secrete sau a instituțiilor de combatere a terorismului, corupției și criminalității organizate, deoarece acțiunile acestora sunt controlate, se desfășoară în strictă legalitate și sunt orientate spre protejarea și apărarea populației.

Din inerție sau curiozitate, cetățeanul ar dori să vadă și ceea ce se află în spatele ușilor închise, însă niciun serviciu secret nu va permite acest lucru, ceea ce este de înțeles. Deschiderea și transparența clamate în legătură cu activitățile specifice de intelligence pot fi acceptate doar în anumite limite: așa cum plastic se exprima prefectul Claude Silberzahn, fost director al Direcției Generale pentru Securitate Externă (spionajul francez), „***un serviciu de informații poate decide să deschidă ferestrele, dar evitând curenții de aer***”.

De câte servicii secrete avem nevoie?

Majoritatea experților din intelligence apreciază că ***orice stat are nevoie de două servicii secrete*** eficiente: informațiile externe (spionajul) și informațiile interne (contraspionajul), cu competențe teritoriale ce rezultă implicit din denumirea acestora. Eventualele alte structuri de intelligence, securitate, protecție etc. sunt, de regulă, departamentale, subordonate ministerelor de forță.

Funcționarea mai multor structuri de intelligence permite fiecărei instituții să se specializeze într-un anumit domeniu, astfel încât analiza amenințărilor și evaluarea riscurilor să fie abordate din mai multe perspective. O asemenea situație ar putea crea probleme de concurență neloială, iar riscul unor evaluări incomplete a riscurilor este mai pronunțat.

Existența unui singur serviciu de informații ar putea fi mai rentabilă din punct de vedere economic și al reducerii problemelor de coordonare, însă ***prezintă un mare risc, pe care foarte puține state și-l asumă***: concentrarea unei puteri extraordinare într-o singură instituție (*a se citi „într-o singură mână”*), care ar scăpa oricărei forme de control din partea societății civile.

Din păcate, pe plaiurile dâmbovițene, „*consilieri în intelligence*” care nu au învățat nimic din lecțiile istoriei, vehiculează pe la colțurile unor palate ideea aducerii SRI și SIE sub aceeași pălărie (și a cui să fie ???) și refacerea defunctului Departament (minister!) al Securității Statului.

În opinia noastră, ***punerea sub aceeași umbrelă a spionajului cu contrainformațiile interne ar conduce inevitabil la apariția unui serviciu secret politizat și ineficient, cu tendința de a neglija amenințările reale de securitate, în favoarea preocupărilor politice imediate ale puterii.***

Politica și serviciile secrete

Politicienii sunt atrași de serviciile secrete precum fluturii de lampă. Unii, prudenți, doar dau târcoale, însă există și băgăreți-curajoși care se apropie nepermis de mult și, evident, se ard! Și, atunci, de ce riscă o apropiere până la imixtiune? Răspunsul pare simplu: cine are informații are și putere. Creșterea importanței rolului și locului informației în procesul deciziei politice impune ca activitatea de intelligence să fie departe de orice interese sau presiuni politice, indiferent de nivelul acestora. Eficiența unui serviciu de informații nu rezidă doar în calitatea și valoarea produselor sale, cât și, sau mai ales, în maniera în care beneficiarii primesc și utilizează informațiile primite.

În orice democrație, la toate nivelurile de responsabilitate politică, strategică, operațională etc., raportul cerere-ofertă în materie de intelligence poate releva gradul de încredere reciprocă dintre serviciu și putere. Dacă decidentul politic are obiective strategice bine conturate și formulează solicitări clare și precise și dacă structura de intelligence face proba profesionalismului prin analizele diseminate, atunci putem vorbi într-adevăr despre încredere și eficiență.

Dacă, dimpotrivă, liderii politici practică o strategie ambiguă, încurajează concurența neloială, servilismul și rivalitățile contraproductive dintre spionaj și contraspionaj, se poate ajunge la diminuarea forței și prestigiului structurilor de intelligence, la neutralizarea „*meseriașilor*”, încurajarea mediocrității și a colportorilor, favorizarea intereselor de clan, în detrimentul intereselor majore de securitate națională.

TREI DECENII DE LA SCHIMBAREA DE REGIM DIN ROMÂNIA

1989: DIN PRIMĂVARĂ PÂNĂ ÎN IARNĂ (II)

Dr. Ioan C. Popa

- Aprilie 1989: Ceaușescu surprinde Moscova și Vestul prin anunțarea lichidării datoriei externe
- România, în rândul inamicilor URSS. Nume de cod: „*Obiectivul 24*”
- „*Un exemplu prost*” atât pentru țările socialiste, cât și pentru „*lumea a treia*”

La întrebarea mai multor cititori privind modul în care a acționat generalul Iulian Vlad pentru informarea conducerii țării, în perioada celor doi ani și câteva luni în care s-a aflat la comanda Departamentului Securității Statului/DSS (octombrie 1987 – decembrie 1989), facem pentru începutul acestui episod câteva precizări necesare.

După schimbarea de la comanda Departamentului de Informații Externe (DIE) a generalului Nicolae Doicaru (martie 1978), urmată la câteva luni de trădarea fostului general I.M. Pacepa și predarea sa la americani (iulie 1978), generalul Iulian Vlad (secretar general al Ministerului de Interne, din mai 1977) a primit însărcinarea de a se ocupa de pregătirea vizitelor în străinătate ale președintelui României și ale soției sale. Până atunci, această sarcină revenise întotdeauna șefului DIE și adjunctului său. După episodul trădării, mai multe cadre cu funcții de comandă din cadrul securității interne au primit responsabilități în aparatul extern, preluând aproape în totalitate posturile de șefi de unități și chiar de servicii din structurile DIE.

Generalul Iulian Vlad l-a însoțit pe președintele Nicolae Ceaușescu pe parcursul vizitelor în străinătate, foarte numeroase de altfel, timp de mai bine de nouă ani, până la numirea sa ca șef al DSS. Despre această perioadă, generalul Vlad a vorbit de mai multe ori pe larg, inclusiv în interviurile acordate colegilor noștri P. Neghiu și A. Omeag, publicate în revista *Periscop* (Nr.4/36/2016, 1/37 și 2/38/2017) sau generalului I. Rogojan, reproduse în volumul *Confesiuni pentru istorie*. Pe parcursul numeroaselor sale misiuni și călătorii efectuate în afara țării, generalul Vlad a cunoscut îndeaproape particularitățile activităților speciale din exterior, cerințele acestora și calitatea personalului angrenat în astfel de sarcini. În același timp, generalul a avut ocazia și posibilitatea de a cunoaște, din sursă directă, cerințele formulate

adesea de conducătorul statului în legătură cu munca specială și informațiile pe care le primea sau pe care le aștepta, aspecte despre care vom mai avea posibilitatea de a vorbi în episoadele următoare. Nu lipsit de importanță este și faptul că, în perioada respectivă, generalul I. Vlad, datorită calităților sale și tactului manifestat în permanență, a reușit să câștige încrederea cuplului prezidențial și să cunoască, poate mai bine decât oricine altcineva, numeroase aspecte din intimitatea vieții de familie a Ceaușeștilor, fapt care l-a ajutat în exercitarea mandatului primit la comanda Departamentului Securității Statului.

Odată numit șef al DSS, în locul obedientului Tudor Postelnicu, și el de altfel un bun cunoscător, dar și profitor, al preferințelor și slăbiciunilor cuplului prezidențial, generalul Iulian Vlad a procedat la două mutări spectaculoase, am putea spune: a preluat sub comanda sa Direcția de analiză și sinteză din cadrul Centrului de Informații Externe și, totodată, a pus capăt rivalităților dintre structurile de informații ale aparatelor de securitate intern și extern, care se manifestaseră cu multe prejudicii mai ales în perioada când la comanda DIE se aflau Doicaru și Pacepa.

Ca urmare, deși Direcția de analiză a CIE funcționa formal sub comanda generalului Aristotel Stamatoiu, în fapt, ea se subordona direct șefului DSS, care dădea indicații, formula cerințe și aviza zilnic materialele de informare pentru președinte. În același timp, tot ca urmare a măsurilor luate, toate informațiile cu relevanță strategică externă, obținute de structurile aparatului intern de securitate (prin măsuri de filaj, înregistrări TO etc.) erau transmise personal de șeful DSS la Direcția de analiză a CIE, care le prelucra, completa și interpreta sub îndrumarea sa directă.

1. După cum menționam în episodul anterior, Nicolae Ceaușescu nu a arătat, în februarie 1989, că a ar fi acordat o importanță specială, așa cum s-ar fi convenit, informațiilor prezentate de generalul I. Vlad cu privire la contactele dintre diplomații sovietici și americani de la București, care discutau despre posibilitățile de înlăturare a sa de la putere. Privind retrospectiv, este totuși greu de acceptat ideea că șeful statului român ignora pericolul reprezentat de sovietici și americani pentru soarta sa; el considera însă că dispune de o serie de atuuri care l-ar putea salva și chiar ar da cale liberă planurilor sale privitoare la viitorul României. Primele și cele mai importante atuuri pe care a mizat N. Ceaușescu au fost, fără îndoială, lichidarea datoriei externe și, deopotrivă, încrederea oarbă că este adulat de popor și că acesta, așa cum afirma zgomotos propaganda oficială, *strâns unit în jurul partidului, al secretarului său general, îl va urma neabătut pe drumul făuririi societății comuniste pe pământul patriei*. Cât adevăr și câtă mistificare se ascundeau în spatele acestor sloganuri se va vedea curând.

În deschiderea Plenarei CC al PCR din 12 – 14 aprilie 1989, Nicolae Ceaușescu anunță lichidarea datoriei externe a României: „Doresc să informez Plenara, întregul partid și întregul nostru popor că, la sfârșitul lunii martie, România a plătit complet datoria externă. Aceasta reprezintă un rezultat strălucit al muncii poporului nostru de dezvoltare economico-socială a

țării, demonstrează forța economiei socialiste românești și deschide perspective minunate pentru înfăptuirea Programului Partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism”.

După ce, timp de trei zile, pe parcursul lucrărilor Plenarei, s-a lăsat copleșit de aplauze și de scandări prelungite („Ceaușescu – PCR!”, „Ceaușescu și poporul”, „Ceaușescu – România, stima noastră și mândria”), în Cuvântarea rostită la încheiere, conducătorul mult iubit și preamărit (după cum se amăgea singur!) a ținut să sublinieze mai pe larg semnificația lichidării datoriei externe:

„Zilele de 12 – 14 aprilie 1989 marchează – se poate spune – o deplină independență economică și politică a României!...

Pentru prima dată în istoria sa îndelungată, România nu mai are nicio datorie externă, nu mai plătește tribut nimănui și este cu adevărat independentă și economic, și politic!”

În 1980, mai preciza Ceaușescu, datoria externă reprezenta „peste 11 miliarde dolari, În total, din 1975 până în martie 1989, am plătit circa 21 miliarde dolari, din care dobânzile reprezintă peste 7 miliarde dolari (În acestea nu sunt incluse datoriile în ruble, care, de asemenea, au fost demult achitate)”.

La data achitării datoriei externe, adăuga conducătorul, România avea de încasat din creditele acordate diferitor state „peste 2,5 miliarde dolari”.

Îmbătat de succese și de laude, cum ironizase Stalin la începutul anilor 1930 pe cei care nu conțineau să-și etaleze realizările, Ceaușescu uită să se adreseze celor mulți și harnici care făcuseră sacrificii incommensurabile, muncind fără preget și suportând privațiuni și umilințe greu de închipuit în epocă, pentru a duce la capăt angajamentele dictatorului. Așa, în treacăt, afirmă totuși: „Plata datoriei externe a cerut, fără nicio îndoială, eforturi mari...”. Și atât. Poporul, pe care îl invoca permanent, devenise o abstracțiune, o lozincă fără suflet și fără viață, sortit sau, mai bine zis, condamnat să-l urmeze neabătut. Acest popor, care număra atunci peste 22 de milioane de suflete,

aștepta totuși semnalul unei evidente îmbunătățiri a aprovizionării cu pâine și alimente de bază, o schimbare în bine privind furnizarea de combustibili, gaze și energie electrică, o extindere a emisiunilor de televiziune ș.a.m.d.

Chiar în zorii primei zile de după anunțul făcut de Ceaușescu în deschiderea Plenarei, un număr semnificativ de membri ai Ambasadei URSS la București, îmbarcați în autoturisme cu numere diplomatice, porneau în trombă spre orașele din sudul și estul țării, mai apropiate de capitala României, pentru a putea reveni cât mai repede la sediul Misiunii. Filajul Securității, firește, era pe urmele lor. Ajunși în diverse orașe cu populație muncitorească numeroasă, precum Brăila, Buzău, Galați ș.a., reprezentanții sovietici au descins direct în piețele centrale, la magazinele de pâine, carne și alte produse de primă necesitate. Filajul Securității, pe urmele lor. De fapt, nu era vorba de o acțiune cu iz conspirativ sau operativ. Emisarii sovietici voiau pur și simplu să constate în mod direct dacă a intervenit vreo schimbare în derularea aprovizionării populației, dacă au dispărut cozile și modul în care sunt comentate declarațiile președintelui. Firește că nu se schimbase nimic, iar Ambasada sovietică a raportat cu siguranță la Moscova constatările făcute la fața locului de către personalul său. La rândul său, generalul I. Vlad a transmis Direcției de analiză a CIE rapoartele întocmite cu meticulozitate de către echipele de filaj, însoțite de indicații corespunzătoare. În ziua următoare, în care se încheia triumfal Plenara CC al PCR, generalul Vlad pune pe masa președintelui și a soției sale câte un exemplar (original și xerox copie 1) al Notei-Raport în manuscris cu detalii amănunțite despre acțiunea sovieticilor și semnificația acesteia. Mesajul era precum cel din ghicitoarea populară cunoscută: *Mănăstire într-un picior/Ghici, ciuperca, ce e?*

Lucrurile erau evidente: sovieticii se interesau exact de punctul cel mai vulnerabil în acel moment al regimului – situația aprovizionării, care devenise un coșmar generalizat pentru populație și putea deveni un declanșator al unei explozii de masă, pe care o dorea Moscova. De altfel, în Nota secretă adresată lui A.N. Iakovlev și M. Gorbaciov cu doar o lună de zile înainte („*Cu privire la situația din Republica Socialistă România și raporturile sovieto-române*”, citată pe larg în episodul anterior), autorii atrăgeau atenția că, în perspectiva reducerii la minimum a datoriei externe, estimată de ei ca posibilă la începutul anilor 90, **dacă conducerea RSR va folosi mijloacele financiare disponibilizate „în scopul îmbunătățirii situației populației țării, aceasta ar reuși să slăbească tensiunea socială, să reducă până la zero pericolul unei explozii politico-sociale, justificând cursul spre stingerea forțată a datoriei externe”** (s.n.). „*Această variantă a evoluției pare puțin probabilă*”, mai precizau „analiztii” sovietici, „*deoarece pentru conducerea RSR sunt*

caracteristice ignorarea situației celor ce muncesc, iar uneori și neînțelegerea gravității reale a situației”.

În mod sigur, conducătorii români nu erau conștienți de *gravitatea situației reale*. Ce s-a întâmplat, în fapt, în zilele următoare? În loc să răspundă, fie și parțial, marilor așteptări populare, Ceaușescu se ambiționează să *strângă șurubul* și mai tare. În Cuvântarea rostită la încheierea lucrărilor Plenarei, menționată mai sus, Ceaușescu insista asupra chestiunii lichidării datoriei externe:

„Adoptând hotărârea de a plăti în acest deceniu întreaga datorie externă, am pornit de la faptul că numai prin lichidarea acesteia vom putea să asigurăm deplina independență economică și politică, să înfăptuim neabătut Programul partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și să creăm condițiile necesare înaintării ferme a României spre comunism!”

Mai mult, în numele unei independențe abstracte, imposibilă practic într-o lume a interdependențelor și globalizării, liderul partidului anunța intrarea României într-o nouă perioadă, de autarhie și, implicit, de autoizolare totală:

„Propun Comitetului Central al partidului să luăm hotărârea – care să fie adoptată ca lege de Marea Adunare Națională – ca, în viitor, nimeni să nu mai poată să apeleze la credite străine, pentru ca întreaga dezvoltare a țării să o realizăm prin mijloace proprii – desigur, printr-o largă colaborare internațională, dar fără credite!”

Furtuna de aplauze ce a urmat acestui anunț arăta aprobarea unanimă a membrilor CC, ilustrativă pentru faptul că aceștia nu aveau practic altă menire decât să aducă laude conducătorului care promitea mereu că vom construi socialismul *„cu poporul și pentru popor”*, un slogan împrumutat, de altfel, de propaganda comunistă română din discursul unui celebru președinte american, Abraham Lincoln (1809-1865). Ziarul „*Scânteia*” de duminică, 16 aprilie 1989, consacră trei pagini de elogiuri conducătorului, sub titlul scris cu majuscule: *„MARELUI EROU AL ROMÂNIEI SOCIALISTE, TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU, înalt omagiu, profundă recunoștință și prețuire ale partidului și poporului”*.

Plenara din 12-14 iunie a hotărât și convocarea Congresului al XIV-lea al PCR, iar o altă plenară, din 27-28 iunie adopta propunerea Comitetului Politic Executiv (CPEX) privind re alegerea la acest congres a lui Nicolae Ceaușescu în funcția de secretar general al partidului. Semnalele erau clare: nicio schimbare la vârf, o anchilozare totală la nivelul unei conduceri îmbătrânite și tot mai îndepărtată de popor.

În privința datoriei externe, lucrurile nu s-au oprit la declarațiile de la Plenară. Luni, 17 aprilie 1989, la București se deschideau lucrările sesiunii Marii Adunări Naționale, parlamentul unicameral al țării subordonat în

totalitate partidului unic de guvernământ, în care Ceaușescu revenea cu unele nuanțări privitoare la semnificația lichidării datoriei externe:

„Desigur, plata datoriei externe constituie o mare victorie a poporului român. Într-adevăr, repet ce am spus la Plenara Comitetului Central al partidului – nu mai plătim tribut de mult timp, dar am plătit sute de ani. Datorie, însă, și dobânzi am plătit până la sfârșitul lunii martie a.c. Acum, din punct de vedere economic, deci și politic – pentru că nu se poate vorbi de

independență politică fără independență economică – suntem cu adevărat independenți!”

În numărul din 18 aprilie al ziarului „Scânteia”, oficiosul PCR, la rubrica „Viața internațională” era prezentat un amplu grupaj de știri și reacții sub titlul „Sub conducerea președintelui Nicolae Ceaușescu, România oferă lumii exemplul unei țări în plin progres, liberă și independentă, care militează pentru pace, colaborare și înțelegere între popoare”. Că România devenise un exemplu, unic în istoria modernă a lumii, prin lichidarea datoriei externe, era fără îndoială o realitate. Numai că, nici URSS și țările satelite europene, dar nici Occidentul, organismele financiare internaționale sau companiile multinaționale nu acceptau deloc un asemenea exemplu, iar măsurile de retorsiune împotriva României vor fi dintre cele mai agresive și neîndurătoare.

Deocamdată să mai notăm că, la finalul sesiunii MAN a fost adus pe scenă și un grup de copii, obligați să recite versuri șchioape improvizate de rapsozii regimului, ce semnificau un așa-zis imn de glorie pentru conducătorii-eroi:

„Cu inimi de copii în sărbătoare/ În fața dumneavoastră, iubiți conducători, venim/ Cu dragoste fierbinte să vă mulțumim/ Pentru marea, eroica realizare./ Noi fericiți, în pace azi trăim/ Și-n zbor ne avântăm spre albastre zări:/ Căci România, străbuna vatră ce-o iubim,/ O țară suverană, mai demnă ca oricând și liberă-ntre țări...”

La un asemenea nivel se coborâse întreaga politică de construire a socialismului victorios în România! Surdă la gemetele poporului și îndepărtată tot mai mult de realități, întreaga conducere a partidului, în frunte cu liderul mult proslăvit, lucra de zor la propria prăbușire, care se apropia vertiginos. Din păcate, se va prăbuși nu doar o conducere devenită anacronică și antipopulară, ci pentru o lungă perioadă se va prăbuși însăși România. Despre aceste lucruri însă vom mai vorbi la sfârșitul serialului nostru.

2. Anunțul făcut de Ceaușescu privind lichidarea datoriei externe, în pofida încercărilor propagandei oficiale de a amplifica ecurile acestei realizări, nu s-a soldat totuși cu reacții internaționale semnificative. Presiunile externe se resimt însă din ce în ce mai mult. În luna aprilie 1989 începe să facă valuri așa-numita „*Scrisoare a celor șase*”, adresată lui Ceaușescu sub semnătura lui Alexandru Bârlădeanu, Corneliu Mănescu, Constantin Pârvulescu, Grigore Răceanu, Silviu Brucan și Gheorghe Apostol, toți foști ilegaliști comuniști, intrați în dizgrație în ultimul deceniu și jumătate. La 24 aprilie, Comunitatea Europeană suspendă convorbirile economice cu România, iar în Occident se intensifică campania de demonizare a lui Ceaușescu și a regimului său, subiectele predilecte fiind încălcarea drepturilor omului, demolarea bisericilor, sistematizarea satelor etc.

Cam în aceeași perioadă, în URSS lucrurile încep să se complice, din cauza obstacolelor pe care le întâmpină politica de restructurare (perestroika) inițiată de Mihail Gorbaciov. Rezistența la schimbările preconizate de liderul de la Kremlin crește continuu în rândurile membrilor PCUS, dar și ale societății sovietice în general. Aproape concomitent, mișcările de renaștere și eliberare națională din republicile unionale anexate la finele celui de-al Doilea Război Mondial, mai ales în cele baltice și RSS Moldovenească, iau o amploare care îngrijorează profund Moscova. KGB declanșează acțiuni în forță pentru deturnarea și anihilarea acestor mișcări, calificate necondiționat ca *naționaliste* și *antisovietice*. România, vrând-nevrând, se află în mijlocul furtunii. Nervozitatea Moscovei, provocată de anunțarea intempestivă a lichidării datoriei externe, care putea să însemne o barcă de salvare pentru conducătorul român, era sporită de încăpățânarea cu care Ceaușescu se pronunța tot mai frecvent, în mod public, împotriva restructurării gorbacioviste, dar și de manifestările unioniste pro-române din RSS Moldovenească, extinse până la Tiraspol, fieful până atunci al rusofonilor din stânga Nistrului. În acest context, KGB intră în acțiune mult mai virulent împotriva României, pe mai multe direcții: întreținerea unei largi campanii propagandistice la scară internațională care susținea că regimul ceaușist, întrucât se opune reformelor lui Gorbaciov, agreate masiv de Occident, a devenit un obstacol în calea destinderii Est – Vest; ralierea fățișă la atacurile permanente din țările vestice pe tema drepturilor omului în România; stimularea manifestărilor antiromânești în celelalte țări ale CAER și Tratatului de la Varșovia, sub pretextul blamării politicii lui Ceaușescu. Deloc întâmplător, la Budapesta au loc în luna iunie manifestări revizioniste și antiromânești, care primesc o replică prin organizarea unor adunări de răspuns la București și în diverse județe. În RSS Moldovenească, KGB inițiază planuri și măsuri concrete de anihilare a manifestărilor „*naționaliste*” și pro-române, iar **România** (codificată

„**Obiectivul 24**”, după cum rezultă din documentele declassificate pe care le prezentăm la acest capitol) este tratată ca „*adversar*” alături de Israel și statele vestice care, chipurile, s-ar fi aflat în spatele respectivelor mișcări.

În plan general, Moscova adună informații și supune analizei cursul politicii românești din ultimii 25 de ani, deranjată de refuzul ostentativ al lui Ceaușescu de a se alinia poziției lui Gorbaciov privind reformarea socialismului. La rândul său, Ceaușescu, după ce participase în mai puțin de trei ani la înmormântarea, la Moscova, a trei conducători de vârf sovietici (L. Brejnev, C. Cernenko și I. Andropov) a privit de la început cu rezerve alegerea, în martie 1985, a mai tânărului și ambițiosului M. Gorbaciov, până atunci destul de puțin cunoscut, în fruntea PCUS. Rezervele față de Gorbaciov au sporit pe măsură ce noul lider de la Kremlin era primit cu entuziasm la Londra și în alte capitale occidentale, umbrind din start avansul indubitabil deținut până atunci de Ceaușescu. Drept urmare, nu a constituit o surpriză solicitarea conducătorului român de a fi informat zilnic despre cursul reformelor inițiate de Gorbaciov (*perestroika* și *glasnost*), aplaudate puternic în Occident. Așa s-a ajuns ca, în cadrul Direcției de analiză a Centrului de Informații Externe să ia ființă un colectiv creat ad-hoc de monitorizare a presei ruse cu privire la efectele politicii de restructurare și modul în care acestea sunt receptate de comuniști și de poporul sovietic.

Colectivul respectiv, purtând indicativul „M” (de la Moscova), dar cunoscut mai ales sub denumirea „*Perestroika*”, era format din câțiva ofițeri buni cunoscători de limba rusă, unii detașați de la alte unități ale Departamentului Securității Statului. Sarcina colectivului, după cum își amintește colegul și prietenul meu P. Dumitru, unul dintre cei trei ofițeri analiști care lucrau la elaborarea Notelor-Raport speciale pentru președinte și responsabil direct de finalizarea Buletinului informativ despre *perestroika*, era „*să urmărească îndeaproape principalele ziare și reviste, posturi de radio și televiziune din URSS. Atât în presă, cât și în cazul emisiunilor radio-tv se urmăreau, potrivit indicațiilor primite, aspectele negative, îndeosebi nemulțumiri ale populației, demonstrații de stradă și poziții exprimate de diverse personalități, potrivnice reformelor lui Gorbaciov, aspecte care apăreau din abundență în mass-media sovietică din acea perioadă. Materialele informative și casetele cu înregistrări (subtitrate în limba română) erau trimise Elenei Ceaușescu („Cabinetul 2”), responsabilă pentru politica de cadre, devenită și „ideologul partidului”, care foarte probabil că le discuta cu soțul său, de la „Cabinetul 1”. Desigur, convingerea lui Ceaușescu despre „dezastrul” pe care îl prevestea *perestroika* pentru regimul comunist sovietic și din întreaga zonă europeană nu s-a bazat doar pe buletinele respective de la CIE, dar el dorea întotdeauna să dispună de informații oficiale, pe care să le*

poată utiliza la nevoie și în discuții publice. Iar mai ales în partea a doua a anului 1989, Ceaușescu a criticat public perestroika, refuzând ostentativ să accepte că România ar avea nevoie de astfel de reforme, precum cele din URSS. În fapt, Ceaușescu susținea permanent că România a întreprins încă după Congresul al IX-lea, din 1965, măsuri de reformare a socialismului.

Deranjați vizibil de acest comportament, care găsea prozești și în alte state socialiste, mai ales în RDG, aflată atunci sub conducerea lui Erich Honeker, sovieticii au supus unei analize amănunțite perioada ce a urmat în România după ascensiunea lui Nicolae Ceaușescu la conducerea PCR și preluarea treptată a tuturor pârghiilor de putere din țară. O astfel de analiză a fost efectuată de Ambasada URSS la București și transmisă la Moscova sub titlul **„Unele particularități ale construcției socialiste în RSR”**. Materialul, datat 16 iunie 1989, purta semnătura ambasadorului sovietic la București, Evgheni Tiajelnicov, cel care, peste șase luni, va asista alături de Nicolae Militaru la arestarea generalului Iulian Vlad, după răsturnarea de la putere și executarea cuplului Ceaușescu. Analiza efectuată de Ambasada URSS la București, publicată în premieră, în limba română de Vasile Buga în revista *Arhivele Totalitarismului* Nr. 98-99/1-2/2018, în pofida tonului preponderent critic la adresa evoluțiilor din România, admitea totuși existența unei perioade inițiale în care Ceaușescu s-a afirmat ca reformator:

„După cel de-al IX-lea Congres, PCR s-a preocupat de regândirea multor „dogme” și „șabloane” teoretice. PCR a avansat o serie de teze novatoare pentru vremea aceea, care luau în considerare, printre altele, ideile eurocomunismului despre „socialismul cu înfățișare umană”, experiența comuniștilor iugoslavi”.

Printre „meritele” PCR sub conducerea lui Ceaușescu enumerate de Ambasada URSS figurau:

„De la un congres la altul, N. Ceaușescu a întărit fundamentarea sarcinii creșterii rolului conducător al partidului, necesitatea sporirii influenței partidului asupra organelor de stat. RSR a fost prima din rândul țărilor socialiste europene ale CAER care în anul 1965 a înscris în Constituție teza cu privire la „rolul conducător al PCR în viața țării”.

„La cel de-al IX-lea Congres a fost declarat ca fundamental principiul conducerii colective a societății. PCR a introdus în hotărârile congreselor, în Programul partidului, o mulțime de teze referitoare la democrația socialistă, ca „participare practică a poporului la conducerea societății”... În anul 1972, N. Ceaușescu a avansat teza creării „organelor de conducere democratică colectivă...”. Din anul 1977, în RSR, practic, pentru întâia oară printre țările socialiste, a fost introdus sistemul de alegeri cu mai multe candidaturi pentru un post de deputat în alegerile pentru organele puterii de stat”.

„La cel de-al XI-lea Congres s-a declarat că, din punct de vedere istoric, tratarea statului ca formă a dictaturii proletariatului s-a învechit și a fost proclamat „statul întregului popor...”.

Mai erau semnalate, succint, și alte aspecte cu nuanțe pozitive în politica PCR, dar scopul evident era tocmai acela de a contrapune asemenea evoluții cu agravarea situației României pe măsură ce Nicolae Ceaușescu s-ar fi îndepărtat de la principiile inițiale, instituind un regim al cultului personalității care *„a paralizat în esență potențialul creator al societății, curmând apariția vreunei disidențe, a pluralismului ideologic”.*

În felul acesta, argumenta Ambasada sovietică, *„evoluția modelului românesc de socialism a dus la pierderea multor trăsături progresiste ale noii orânduiri, iar dezumanizarea societății intră tot mai mult în contradicție cu normele internaționale în sfera drepturilor omului și, într-un grad și mai mare, cu aspirațiile păturilor largi ale populației spre reforme în propria țară”.* Concluzia evaluării făcute de Ambasada URSS era că, sub conducerea lui Ceaușescu, PCR și România vor respinge în continuare perestroika, ceea ce echivala cu o trădare a socialismului:

„Este pe deplin posibil că greutățile în dezvoltarea socialismului mondial vor întări în mod obiectiv caracterul conservator al vederilor lui N. Ceaușescu în problemele construcției socialiste. Nu este exclusă întărirea caracterului naționalist al liniei politice a conducerii PCR, care, sub lozincile „independenței”, „suveranității politice”, se va delimita în continuare de vederile partidelor comuniste frățești în problemele perestroikăi. Probabil că și în perspectivă va fi apărută teza potrivit căreia tocmai România, PCR, au fost inițiatorii înnoirii socialismului încă de acum două decenii, experiență împrumutată, chipurile, acum de celelalte țări socialiste.

Nu este exclus că la apropiatul Congres al XIV-lea conducerea PCR va proceda la unele corecturi „cosmetice” ale structurilor politice și economice. Cu toate acestea, deși în România s-au maturizat deja premisele pentru realizarea unor reforme social-politice profunde, înfăptuirea lor practică nu este posibilă în condițiile actualei conduceri a RSR – PCR”.

O asemenea concluzie, repetată sistematic în documentele sovietice începând cu jumătatea anilor 70, semnifica fără dubii că îndepărtarea lui Nicolae Ceaușescu de la putere devenea pe zi ce trece o necesitate strategică pentru Moscova. În lunile următoare, se va instala o nouă vară fierbinte în relațiile sovieto-române.

1989: ROMÂNIA ÎN VIZORUL KGB (I)

Ioan C. Popa

Documente declassificate în ultimii ani din arhivele KGB ale fostelor republici unionale ilustrează cu prisosință preocuparea Moscovei atât față de evoluțiile din România, cât și față de agravarea tensiunilor interetnice chiar în interiorul URSS, care amenințau ordinea constituțională și însăși existența statului sovietic. În contrast cu declarațiile oficiale ale lui Mihail Gorbaciov, care anunța că URSS ar fi renunțat la „*doctrina Brejnev*” de intervenție în problemele celorlalte țări socialiste, documentele din arhivele serviciilor secrete arată, dimpotrivă, existența unor măsuri și ordine de acțiune ale acestora într-o încercare disperată de a salva Uniunea Sovietică de la prăbușire. De altfel, impulsul îl dăduse chiar Gorbaciov, care, în Raportul prezentat la Plenara CC al PCUS („*Cu privire la perestroika și politica de cadre a partidului*”), din 27-28 ianuarie 1987, preciza: „*Stau vigilenți de strajă intereselor Patriei organele securității de stat, care dispun de cadre călitate ideologic, devotate partidului și poporului, bine pregătite profesional. Suntem convinși: cadrele din acest sector vor demasca și în viitor la timp, și vor curma cu hotărâre, uneltirile dușmănoase îndreptate împotriva țării noastre*”.

România (codificată „**Obiectivul 24**”) era inclusă de mai multă vreme în rândul inamicilor URSS, iar amplificarea mișcărilor de renaștere națională în Basarabia și nordul Bucovinei, alături de mișcările similare din republicile baltice și caucaziene, au determinat o sporire a măsurilor KGB de supraveghere, preluare sub control și încercare de anihilare a acestora. În vechea tradiție conform căreia astfel de mișcări naționaliste, antisovietice erau considerate ca fiind inspirate din afară, România, alături de Israel și statele vestice, era inclusă în rândul acestor „*ațățători*” la vrajbă interetnică și la contracararea cursului spre restructurare (perestroika) inițiat de Gorbaciov.

Documentele pe care le publicăm în continuare, datând din luna **aprilie 1989**, atrăgeau în mod special atenția asupra nevoii de a identifica și stopa acțiunile străinilor, „**mai ales ale cetățenilor Obiectivului 24, care contribuie la acutizarea situației în mediul tinerilor**”.

Semnatarul ordinelor pe care le publicăm, Gheorghe Lavranciuc, supranumit „*mâna Moscovei*”, a condus Secțiunea KGB a RSS Moldovenești în 1989 și câteva luni din 1990, după care a plecat în capitala sovietică, de unde s-a pensionat, în 1998, cu gradul de general-locotenent. În timpul său, după modelul adoptat la centru, Direcția a 5-a („*ideologică*”), ce avea ca scop lupta împotriva disidenților regimului, a fost transformată în Direcția de apărare a ordinii constituționale (**I.P.**).

Secret
10 aprilie 1989
nr. 013
Chișinău

ORDINUL
președintelui KGB al RSS Moldovenești
cu privire la crearea unui grup operativ al
KGB al RSS Moldovenești pentru grupările informale

În ultimul timp, în republică se remarcă tendința de agravare a situației politice și operative, în urma intensificării activității ostile naționaliste, extremiste, antisociale a unui șir de membri ai grupărilor informale.

Ținând cont de pericolul social și politic pe care îl prezintă manifestările ostile sus-menționate, necesitatea de a identifica la timp inițiatorii lor și a izola consecințele negative și în conformitate cu pct.1 al ordinului nr. 066 din 2.02.1988 al președintelui KGB al URSS,

ORDON:

1. A crea un grup operativ al KGB al RSS Moldovenești, ce să realizeze activitatea de contrainformații privind grupările informale, cu un termen [de activitate] de un an, în următoarea componență:

- șeful-adjunct al grupului secției a 5-a a KGB al RSS Moldovenești, maiorul S.I. Russu – șeful grupului [operativ];
- împuternicitul special superior al grupului 3 al secției a 5-a a KGB al RSS Moldovenești, maiorul V.V. Zanoga;
- împuternicitul operativ superior al grupului 1 al secției a 5-a a KGB al RSS Moldovenești, maiorul I.A. Sandul;
- împuternicitul special superior al grupului 4 al secției a 5-a a KGB al RSS Moldovenești, căpitanul V.V. Kirilenko;
- împuternicitul special superior al grupului 4 al secției a 2-a a KGB al RSS Moldovenești, locotenent-colonelul A.P. Mâțu;
- împuternicitul operativ superior al grupului 2 al secției a 6-a a KGB al RSS Moldovenești, locotenent-colonelul I.G. Lupașco.

2. A-l numi responsabil de conducerea directă a grupului operativ pe locotenent-colonelul M.G. Leontiev, șeful-adjunct al secției a 5-a a KGB al RSS Moldovenești.

3. A aduce ordinul la cunoștința personalului de conducere și operativ al secțiilor operative ale KGB al RSS Moldovenești și aparatelor orașenești și raionale.

Președintele comitetului,
general-maior

Gh.I. Lavranciuc

Secret
nr. i/63s
27 aprilie 1989
[Chișinău]

HOTĂRÂREA

Colegiului KGB al RSS Moldovenești din 27/25 aprilie 1989 cu privire la munca secției orașenești Bălți și a secției raionale Soroca privind prevenirea proceselor negative din mediul tineretului și măsurile de activizare continuă a acestora

Examinând problema în cauză, Colegiul a constatat că, pe lângă sporirea activismului social și politic al tinerilor din or. Bălți și Soroca, participarea activă la restructurare, în rândul unor categorii de tineri se atestă tendințe stabile de manifestare a unor fenomene negative, care, într-un șir de cazuri, capătă o orientare extremistă. Se intensifică izolarea națională, au fost create mai multe asociații de amatori ale tinerilor (*Vatra* – la Bălți, *Patrimoniu* – la Soroca), care sunt folosite de elementele ostile pentru a tensiona atmosfera, a desfășura acțiuni antisociale, a-i împinge pe tineri pe calea demagogiei politice, răspândirii unor stări de spirit naționaliste, antirusești.

În aceste condiții, ghidându-se de hotărârile partidului, de directivele actuale ale KGB al URSS, personalul de conducere și operativ al SO Bălți (Secția KGB a orașului Bălți, n.n.) și al SR Soroca (Secția KGB a raionului Soroca, n.n.) a adoptat un șir de măsuri în vederea sporirii influenței operative asupra evoluției situației din mediul tinerilor. Stabilind corect caracterul și orientarea proceselor negative care apar în acest mediu, au fost concretizate atribuțiile lucrătorilor și obiectivele de contrainformații pe linie, au fost identificate colectivele, mediile în care este cel mai necesar efortul lor și este posibilă reorientarea pe bază antisovietică. Au fost identificați și sunt verificați militanții aripii extremiste a asociațiilor informale, au fost stopate unele acțiuni ale acestora, a fost limitată activitatea unora dintre ei. Organele de partid sunt constant informate despre procesele în cauză.

Pe lângă aceasta, colegiul menționează că organizarea și activitatea SO Bălți și SR Soroca în perioada respectivă încă nu asigură un control riguros și nu exercită o influență eficientă în vederea protejării tinerilor de acțiunile subversive ale adversarului. Acestora le lipsește, întâi de toate, capacitatea de a preveni procesele negative, de a pronostica la timp schimbările. Ei nu prezintă în timp util informația cu privire la apariția unor asociații informale ale elevilor și studenților, evaluează inadecvat fenomenele din cadrul lor, fapt ce conduce la acutizarea relațiilor interetnice, la intensificarea stării de spirit opoziționiste, creează în rândul tinerilor evrei intenții emigraționiste. În mai multe cazuri,

rolul de lideri și-l asumă persoane anterior condamnate și supuse profilaxiei pentru activitate antisovietică, revizionistă și naționalistă, însă nu se aplică verificarea și prelucrarea lor profundă și nu se întreprind măsuri în vederea influențării lor active, compromiterii și izolării de grupările apărute. Activitatea SO Bălți nu este orientată spre identificarea și stoparea acțiunilor străinilor, mai ales ale cetățenilor Obiectivului 24, care contribuie la acutizarea situației în mediul tinerilor.

Practic, în afara vizorului subunităților se află tinerii din mediile muncitorești și cei neantrenați în procesul de muncă și de studii; în aceste cercuri se atestă manifestări de naționalism, apolitism, apatie socială, iar extremiștii utilizează eficient acest fapt pentru a-i atrage la adunările ilegale antisociale ale nonformalilor. Se subestimează necesitatea de a intensifica serios controlul asupra proceselor negative [atestate] în grupurile pe interese ale tinerilor. Adeseori, acestea constituie un sol fertil pentru formarea unor opinii ostile, precum și a unor circumstanțe sociale ce conduc la comiterea unor crime de natură generală penală, la narcomanie și parazitism.

Eficiența redusă a activității subunităților menționate este o consecință a unor carențe grave în organizarea muncii în sectorul dat. Directivele ce vizează perfecționarea activității agenților secreți sunt îndeplinite extrem de încet. Dispunem de puține surse care să ocupe o poziție dominantă în asociațiile de amatori ale tinerilor, în măsură să descopere intențiile lor și să influențeze procesul. La unele facultăți ale Institutului Pedagogic (Bălți), la alte instituții de învățământ, în mediile muncitorilor, iar în [cazul] SR Soroca – și în rândul tinerilor țișani, în cămine, localuri de odihnă avem un număr nesemnificativ de poziții, iar în unele cazuri acestea chiar lipsesc cu desăvârșire. Munca de recrutare este insuficient coordonată cu perspectivele dezvoltării situației operative.

Conducătorii subunităților, întâi de toate ai SO Bălți, nu se implică profund în chestiunile muncii practice în sectorul respectiv. În unele cazuri, se atestă prea puțină conștiinciozitate, reacție neoperativă la informațiile de semnalizare despre manifestările negative ale tinerilor, evaluări unilaterale ale acestora. Adesea subunitățile informează cu întârziere despre acestea organele de partid. A slăbit mult munca de prevenire și profilaxie, în acest domeniu se folosesc insuficient posibilitățile activului comsomolist, colectivelor de muncă, organelor de ocrotire a drepturilor. Nu se adoptă măsurile cuvenite în vederea neutralizării și stopării influenței negative asupra mediului local a liderilor asociațiilor informale din Chișinău.

Colegiul a HOTĂRÂT:

1. Să atragă cu severitate atenția personalului de conducere al secției orașenești Bălți (E.A. Seliutin, L.A. Cimacenko) și secției raionale Soroca (A.I.

Gherman) asupra trăgănării în realizarea măsurilor ce urmăresc sporirea influenței operative asupra proceselor negative în mediul tinerilor, evaluării insuficiente a unor factori ce conduc la acutizarea lor. Să ceară îmbunătățirea calității organizării muncii în sectorul respectiv, sporirea responsabilității personalului, conștientizarea gravității situației create și necesitatea de a adopta măsuri eficiente urgente pentru a preveni procesele negative [ce se manifestă] în rândurile tinerilor, a evita participarea lor la acțiuni antisovietice inspirate de serviciile speciale occidentale și de liderii cu stări de spirit extremiste ai mișcărilor informale. Să țină cont în activitatea lor de faptul că adversarul ia în calcul și încearcă să folosească o anumită parte a tinerilor ca forță activă de tensionare socială, incitare a vrajbei interetnice, contracarare a cursului spre restructurare al partidului.

2. Personalul de conducere și operativ al SO Bălți și SR Soroca trebuie să asigure intensificarea controlului și influenței asupra situației din locurile de concentrare a tinerilor – instituții de învățământ, cămine, locuri de odihnă. Să contracareze mai energic influența negativă asupra ei a persoanelor anterior condamnate și supuse profilaxiei pentru activitate antisovietică și naționalistă, care provoacă manifestări ostile. Să organizeze studierea lor, să întocmească dosare de evidență operativă pentru cei mai activi dintre ei. Să-i identifice pe liderii informali tineri și autoritățile cu orientare politică nocivă, să determine cu exactitate rolul, intențiile și scopurile lor de perspectivă, să descopere eventualele legături cu inspiratorii din umbră ai acțiunilor de extremism, șovinism și naționalism. Să documenteze la timp și calitativ acțiunile lor. Să descopere canalele de pătrundere a ideologiei ostile din străinătate, inclusiv ale Obiectivului 24, să scoată la iveală și să stopeze influența negativă a străinilor. Să studieze consecvent atmosfera din mediul muncitorilor tineri din colectivele de producție, din cămine. SR Soroca trebuie să adopte măsuri în vederea sporirii fiabilității urmăririi în mediul tinerilor de etnie țigănească.

3. Pentru a executa directiva nr. 49 ss-1988 a președintelui KGB al URSS, personalul de conducere și operativ al SO Bălți și SR Soroca etc. trebuie să acorde mai multă atenție intensificării muncii cu agenții secreți și cu persoanele de încredere, aducerii ei în conformitate cu situația operativă în curs de formare, caracterul proceselor actuale. Să adopte măsuri mai eficiente de consolidare neîntârziată a aparatului agenților secreți cu surse sigure, cu o mare capacitate de muncă, mai ales din rândul autorităților, liderilor informali ai tinerilor, în măsură să influențeze mediul, să descopere tendințele ascunse care duc la încordarea situației. Să creeze, până la sfârșitul anului 1989, poziții operative în cadrul grupărilor în care au loc procese cu orientare politică nocivă, al unităților de învățământ și căminelor, colectivelor de tineri de la întreprinderile din industrie și transport ai căror membri mențin legături cu

uniunile informale din Chișinău și cu grupurile lor din provincie, participă la mitinguri și la demonstrații neautorizate. Să concretizeze suplimentar pentru agenți și persoane de încredere obiectivele ce țin de protejarea tinerilor de tendințele subversive, să facă astfel încât aceștia să înțeleagă clar esența proceselor și fenomenelor de care se interesează organele KGB, să elaboreze modalități de abordare politică, în conformitate cu situația actuală, pentru evaluarea lor. Să intensifice responsabilitatea personalului de conducere și operativ pentru a asigura o vigilență politică înaltă, siguranța și obiectivitatea agenților, propria securitate a organelor KGB.

4. Conducătorii secției a 5-a (P.T. Tabuika, M.G. Lesnik), personalul operativ al grupurilor 1 și 2 trebuie să conjuge eforturile organelor orășenești și raionale pentru folosirea maximă a forțelor lor operative cu scopul de a exercita o influență eficientă asupra atmosferei din mediul tinerilor din republică și a o îmbunătăți. Să înțeleagă obiectiv semnificația organizării acestei munci, să acorde mai mult ajutor practic la realizarea măsurilor curente și a planurilor de perspectivă, la manevrarea agenților. Să descopere la timp carențele și scăpările, să contribuie la lichidarea lor, la creșterea nivelului disciplinei de executare. Să studieze în anul în curs starea de lucruri din sectorul dat în cadrul SO Tiraspol și SR Cahul și Orhei. Să informeze constant organele orășenești și raionale privitor la schimbarea tacticii în activitatea adversarului, starea de lucruri în uniunile informale din Chișinău și din republică, intențiile și acțiunile practice ale liderilor lor în ceea ce ține de influența negativă asupra structurii organizatorice a uniunilor din raioane.

5. Toate organele orășenești și raionale trebuie, în lumina cerințelor prezentei hotărâri, să se clarifice suplimentar asupra situației muncii operative cu agenții secreți în lupta împotriva acțiunilor diversiunii ideologice, care au drept țință cercurile de tineret, să elaboreze măsuri eficiente de preîntâmpinare și neutralizare a proceselor negative de factură naționalistă, subversivă etc. în grupările informale.

Personalul de conducere al comitetului și organele orășenești și raionale trebuie să asigure intensificarea muncii de preîntâmpinare și profilaxie și a celei ideologico-educative în rândurile tinerilor, să obțină o eficiență înaltă și să se orienteze spre combaterea proceselor și manifestărilor negative concrete, să coordoneze mai strâns cu măsuri de influență operativă. Să se bazeze mai mult pe colectivele de muncă, să consolideze legăturile practice cu opinia publică, consiliile de veterani și militanți internaționaliști, să-i antreneze mai activ în acțiunile de localizare a proceselor negative, în demascarea publică a inspiratorilor lor.

Să informeze calitativ și la timp comitetele de partid cu privire la modificările situației operative, apariția proceselor și fenomenelor cu tendințe negative, să contribuie la realizarea măsurilor de prevenire a lor.

Să se numească responsabili pentru controlul hotărârii respective prim-vicepreședintele KGB al RSSM, tov. D.H. Muntean și Inspectoratul. Să se verifice, până în octombrie a.c., modul în care s-au înlăturat în cadrul SO Bălți și SR Soroca carențele constatate și s-au realizat acțiunile practice de îmbunătățire a calității muncii în sectorul operativ.

Președintele KGB
al RSS Moldovenești

Gh.I. Lavranciuc

30 aprilie 1989
nr. 016
[Chișinău]

ORDINUL

**președintelui KGB al RSS Moldovenești
cu privire la aducerea la cunoștință a hotărârii**

Colegiului KGB al RSS Moldovenești din 25/27 aprilie 1989

Se aduce la cunoștință hotărârea Colegiului KGB al RSS Moldovenești din 25 aprilie 1989 Cu privire la munca secțiilor orașenești Bălți și Soroca în prevenirea proceselor negative în rândurile tinerilor și măsurile activității lor continue.

Șefii subunităților operative ale aparatului central și aparatelor orașenești și raionale trebuie să aducă hotărârea la cunoștința întregului personal operativ, să asigure conștientizarea profundă a cerințelor ei față de situația din provincie și îndeplinirea obligatorie a acestora.

Președintele comitetului,

general-maior

Gh.I. Lavranciuc

SERVICII SECRETE**GENERALUL MIHAI CARAMAN. UN NUME
INTRAT IN ISTORIA SPIONAJULUI MONDIAL****Alexandru Omeag**

„Lupii vânează numai noaptea și, de obicei, singuri. Când foamea le dă târcoale, atacă și în haită, având un singur martor mut, Luna. La fel ca și aceste fiare, ofițerii de informații vânează din umbră...” Este traducerea neoficială a unui pasaj din prim pagină a cărții *„Le Réseau Caraman – Treize Roumains ont fait trembler l'OTAN”*. De la apariția cărții (1972) a trecut aproape o jumătate de secol, timp în care despre faimosul spion Caraman s-au vehiculat vrute și nevrute, dezinformări, minciuni și, cel mai grav, jumătăți de adevăr.

Debutul acestei veri ne-a adus, în sfârșit, și o veste bună: Tânărul și talentatul istoric **Florian Banu**, autor al cărții de succes *„De la SSI la SIE. O istorie a spionajului românesc în timpul regimului comunist (1948 – 1989)*, a „recidivat”, onorându-și cartea de vizită cu un bestseller captivant: *„Mihai Caraman – un spion român în Războiul Rece”*.

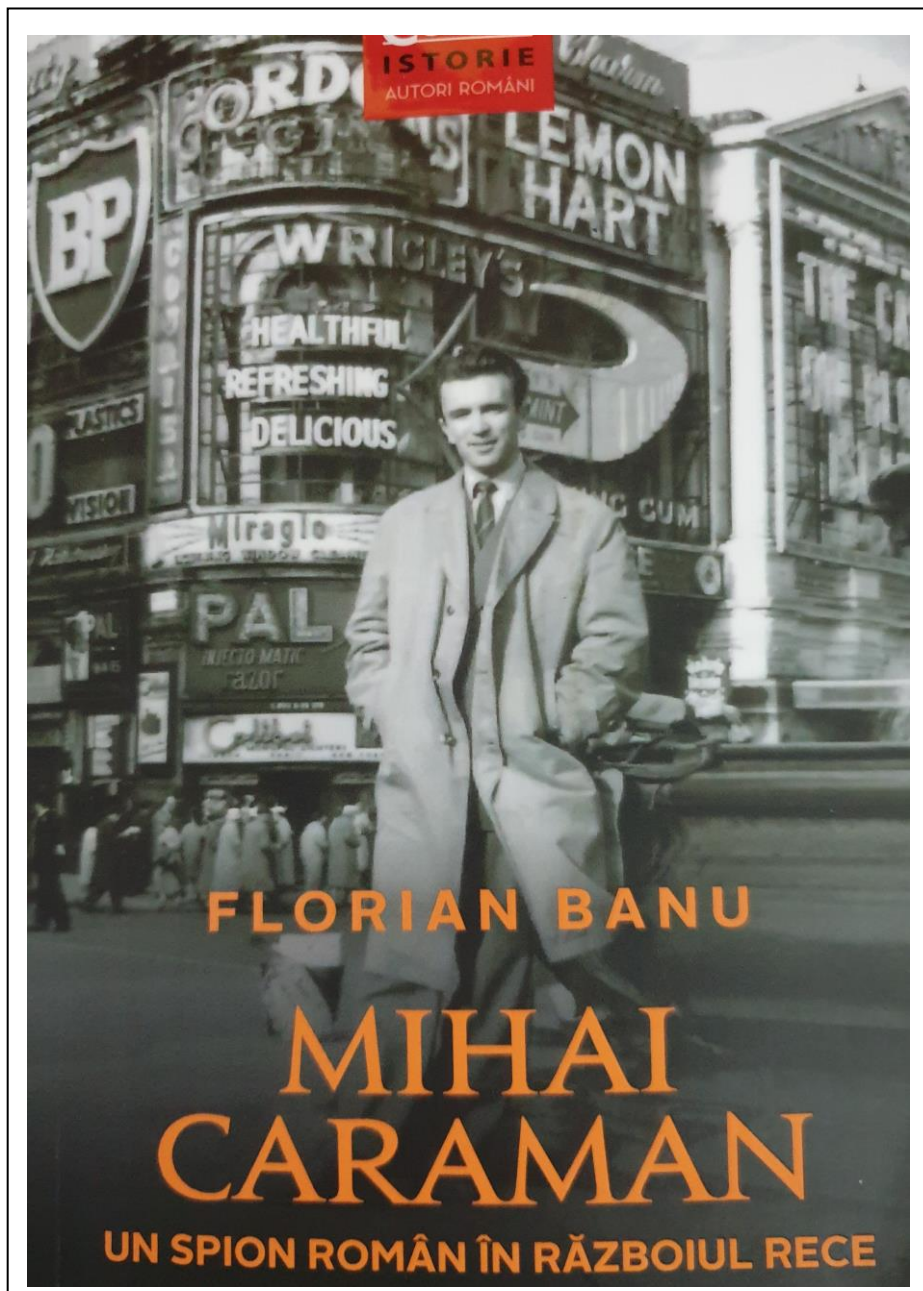
Prezentată, inițial, la Bookfest 2019, cartea a avut parte ulterior de o **lansare de excepție**, pe măsura faimei autorului, dar mai ales a eroului acesteia, nimeni altul decât rezidentul spionajului român de la Paris, în perioada 1958 – 1968.

Evenimentul a avut loc joi, 13 iunie 2019, în sala de festivități a Fundației „Nicolae Titulescu” și a fost onorat de prezența a numeroase personalități ale vieții politice, foști și actuali lucrători din serviciile secrete, oameni de cultură și artă, reprezentanți de marcă ai mass-media, care s-au îmbulzit, la propriu și la figurat, să nu rateze un moment unic: **prima apariție publică a generalului de corp de armată Mihai Caraman, creatorul uneia dintre cele mai performante rețele de spionaj, care va rămâne, cu siguranță, în istoria serviciilor de intelligence.**

*

► Prof. univ. dr. **Adrian Năstase**, președintele Fundației „Nicolae Titulescu”, moderatorul discuțiilor, a evidențiat personalitatea marcantă a generalului Mihai Caraman și a făcut scurte referiri la colaborarea fără fisuri

dintre Serviciul de Informații Externe și MAE, pe vremea în care cei doi demnitari se aflau în fruntea instituțiilor menționate. Astfel, fostul șef al

diplomației a remarcat implicarea directorului de la acea vreme al SIE în gestionarea unor crize majore pe plan internațional, generate de puciul de la

Moscova, conflictul iugoslav sau ofensiva irakiană din Kuwait, subliniind, printre altele, că:

„...Activitatea din 1990 până în 1992 a fost cu totul diferită, pentru că presupunea analiză, evaluarea unei noi situații strategice, geopolitice... aș putea să vă povestesc despre felul în care între MAE și Serviciul de Informații Externe a existat o colaborare extraordinară pe niște teme care erau foarte delicate: în primul rând, criza din Iugoslavia, dar și cea din Golf... toate acele momente politice aveau nevoie de o informare, și informarea funcționa foarte bine.

Pentru că era vorba, fără îndoială, de o legătură privilegiată cu Ministerul de Externe, legătura cu prim-ministrul, cu președintele, celule de criză atunci când era vorba despre o evaluare mai serioasă. Și, bineînțeles, era nevoie de o capacitate extraordinară de a folosi rețele (n.n. - informative) create anterior anului 1990, pentru obiective politice diferite.

În prima mea conferință de presă ca ministru de externe, a venit un ziarist care m-a întrebat dacă pot să dau lista cu ofițerii de informații din ambasadele noastre... existau câțiva... i-am răspuns că, în momentul în care și celelalte țări vor proceda în același fel, sigur că vom face și noi un astfel de lucru. Vă dați seama că, la acel moment, ... 40% din personalul Ministerului de Externe provenea de la alte instituții... erau și de la Ministerul Comerțului și de la... era o situație complicată... Ceea ce s-a întâmplat în acea perioadă... capacitatea de a rezista unei presiuni de transformări teritoriale, de redefinire a sferelor de influență, faptul că lângă noi Iugoslavia devenea un poligon de încercare pentru redefinirea zonelor de influență în Europa... România a fost și ea testată: ceea ce s-a întâmplat la Târgu Mureș... și alte momente au cerut un

anumit tip de acțiune, de analiză, de decizie, care a făcut ca România să rămână întreagă.

Cartea despre care vorbim astăzi este un pretext să ne amintim de patriotism, de nevoia de a-ți sluji țara, în contextul în care funcționează într-un moment sau altul. Toate aceste lucruri trebuie învățate, iar pentru cei tineri... poate ar fi nevoie de lecții de genul celor oferite de domnul general...”

► Remarcabilul jurnalist **Ion Cristoiu**, a reluat în intervenția sa unele aprecieri pe care le-a inserat în Prefața lucrării, insistând asupra faptului că generalul Mihai Caraman trebuie evaluat după rezultatele profesionale și nu după cui au servit acestea. „Ar fi absurd, sublinia ziaristul, să reproșăm unui ofițer de intelligence că nu a refuzat să spioneze NATO, pe motiv că peste decenii România va deveni membră a Alianței Nord-Atlantice.”

În finalul intervenției sale, Ion Cristoiu a aruncat și unele săgeți spre structurile românești de intelligence, afirmând: ”Serviciile secrete românești – și aici mă refer doar la SRI și SIE, nu prea știu să-și prezinte, să-și venerateze eroii, să dezvăluie marelui public măcar o parte dintre realizări... În SUA, de exemplu, din când în când, Directorul CIA vine în fața presei și desecretizează anumite operațiuni sau aspecte din interiorul Agenției... Efectele sunt formidabile atât în plan mediatic, cât și pentru moralul ofițerilor...”

În acest context, dezvăluirile generalului Mihai Caraman vin să umple golul lăsat de serviciile secrete românești în relațiile cu presa, cu opinia publică în general. Cartea este o lucrare de excepție, o mare contribuție la istoriografia serviciilor secrete românești.”

► Cunoscutul istoric dr. **Liviu Țăranu**, cercetător la Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității, a propus crearea unui Muzeu al spionajului românesc, eventual la Cheia, și a punctat următoarele idei:

→ „Pentru mine, **ca istoric, este importantă performanța profesională a domnului general și mai puțin care au fost, la vremea respectivă, ținutele domniei sale.** Acesta este de fapt mesajul principal al cărții colegului meu, Florian Banu.

→ Un ofițer de intelligence își arată profesionalismul în momentul în care recrutează surse care pot oferi informații și documente de valoare. Nici Pacepa și nici, în general, cei din conducerea DIE nu l-au simpatizat pe generalul Caraman, tocmai pentru rezultatele sale excepționale.

→ **Cei care au lucrat în spionajul românesc înainte de 1989, am mai spus-o, dar o repet, au reprezentat o aristocrație în cadrul Securității, pentru că în structura externă a acesteia nu intra oricine. Erau oameni deschiși, cultivați, care știau cel puțin o limbă străină, care mergeau în lume, vedeau și alte lucruri, aveau contacte și, implicit, o altă percepție a evenimentelor, erau altceva în comparație cu cadrele care lucrau în Securitatea internă.**

→ Florian Banu este autorul unei cărți care, cu siguranță, va face istorie printre cei foarte puțini care au avut curajul să se aplece asupra unui subiect atât de sensibil și dificil de atacat: spionajul. Iată că, pe lângă Constantin Brâncuși, George Enescu... românii au dat oameni de valoare și în acest domeniu deosebit de sensibil, cel al spionajului și nu trebuie să păstrăm tăcerea asupra acestui lucru numai pentru că, între timp, contextul politic s-a schimbat. Sau, așa cum plastic spunea un fost ofițer al SSI după venirea comuniștilor la putere, **«stăpâne, atunci când îți schimbi prietenii, anunță și câinele de pază, ca să-i ferești de colții acestuia»**. Din păcate, factorul politic și-a schimbat deseori orientarea, iar serviciile secrete au rămas să plătească oalele sparte. De aici și mentalitatea greșită că dacă sprijini serviciul de informații al țării tale ești un nenorocit de turnător, un om de tot disprețul... O idee extrem de păguboasă, pentru că **serviciile secrete reprezintă sistemul imunitar al națiunii**, fără de care nicio țară nu are șanse de supraviețuire în condițiile competiției tot mai dure de astăzi.

→ Exemplul generalului Caraman trebuie oferit tinerei generații de ofițeri din serviciile de informații, sau celor care și-ar dori o carieră în intelligence.

► Fostul premier post decembrist **Petre Roman** a ținut să rememoreze, la rândul său, o serie de aspecte ale colaborării sale (instituționale) cu asul spionajului românesc, venind cu detalii interesante, însă unele dintre afirmații au provocat nedumerirea participanților.

„Mă întrebam, de multe ori, când va veni momentul ca domnul general Mihai Caraman să fie de acord să se destăinuie și iată că a venit... **Eu am aflat, nu că l-am cunoscut pe Mihai Caraman** (n.n. - ezită!) **în ziua de (își îndreaptă privirea, parcă dorind acceptul, spre fostul șef al SIE!!!) 3 ianuarie 1990** (n.n. - Din sală, se aude „pe bune???”), când a venit Sergiu Celac, ministrul de externe proaspăt numit, și mi-a spus că... obiectivele strategice sunt în acest moment foarte valoroase și nu știe ce să facă... și crede că în acest moment omul cel mai potrivit este Mihai Caraman. **Nu auzisem de el, asta este...** și, bineînțeles, că mi-a spus câteva cuvinte despre Mihai Caraman și apoi am semnat, alături de președintele Iliescu, Decretul de numire în calitate de șef al Serviciului de Informații Externe.

Epopeea – să o numesc așa - a **relațiilor mele ca prim-ministru cu Mihai Caraman** este cu totul remarcabilă... Aș putea să vă povestesc multe, însă, vreau să relev un fapt, poate două, care ne arată că ideea aceea că spionii sunt profesioniști și... punct este o idee cu care nu sunt de acord. Adică, mie, Mihai Caraman mi-a demonstrat de multe ori ce înseamnă să fii patriot. Am colaborat foarte bine cu dânsul și, așa cum s-a spus, era totdeauna excepțional de riguros, serios și bine pregătit. Venea cu o hârtiuță aproape

transparentă, cât palma, în care erau înșirate, scrise cu creion chimic, foarte mărunț, 5, 6, 7, 8, 10 teme pe care vrea să le discute cu mine, că ne întâlneam periodic: mă suna și...

Am făcut multe lucruri împreună, însă trebuie să-mi dați voie să vă povestesc un moment... este cu totul important. În octombrie 1990, domnul Caraman a venit la mine și mi-a spus: Domnule prim-ministru, eu cred că modul în care SRI lucrează și își creează avantaje nepotrivite, nedemocratice utilizând arhiva Securității, este un foarte mare pericol. Toată arhiva Securității se numește CID (Centrul de Informare și Documentare). Zic: Sunt de acord, dar ce propui? Și a venit o propunere de... politician. A spus: Avem un guvern, suntem o țară democratică, avem un parlament liber ales, cred că ar fi momentul ca întreaga arhivă a Securității să fie trecută în... sub directa coordonare... înaltul patronaj al Parlamentului. Să hotărască Parlamentul României ce să se facă cu această arhivă!

O propunere care, pe loc, mi s-a părut excepțională, venită din partea unui om care ai fi zis că nu are neapărat, să spunem, un background democratic, dar care vădea o profundă... un profund atașament pentru valorile democratice... Eu am propus-o public, imediat, dar, din nenorocire, nu pot spune altfel, președintele Iliescu s-a opus, bineînțeles că Virgil Măgureanu s-a opus și, din păcate, această propunere, eu având și multe alte lucruri pe cap, nu am reușit să o promovez ca să devină lege... trebuia trecută o lege! Asta a otrăvit și a intoxicat politica românească, de atunci și până în zilele noastre. Să fi fost adoptată atunci această lege, așa cum a propus-o Mihai Caraman, multe lucruri s-ar fi îndreptat spre direcția cea bună și curată în România. Nu s-a întâmplat așa, și poate este cea mai mare greșeală a mea, că după ce am anunțat că aceasta este voința prim-ministrului, nu am considerat-o ca fiind și cea mai mare prioritate. (...) poate că nu am sesizat întreaga greutate pentru viitorul României a celui moment.

Este un episod foarte cunoscut, lumea l-a preluat în fel și chip, eu l-am povestit exact, și anume momentul în care domnul Caraman a venit la mine și mi-a spus: Domnule prim-ministru, nu se mai poate... sunt mii și mii... Mi-a spus de 15-20 mii de agenți, sau poate nu erau agenți, dar în fine, sovietici, care se plimbă nestingheriți pe aici... nu se mai poate. Și atunci am avut ideea...zic: Uite cum putem face... Gorbaciov a declarat foarte ferm, categoric, că URSS nu se mai amestecă în treburile interne ale țărilor socialiste și nu mai intervine politic. Ia legătura cu omologul dumatile și transmite domnului Gorbaciov, din partea mea – îl cunoscusem mai bine în ziua de 7 iunie 1990 – să-și retragă oamenii, fără să facem niciun fel de valuri. Și așa a fost.

Aș putea să vă povestesc și alte episoade, foarte interesante... dar, ca să închei, am să vă fac o dezvăluire. Unul dintre atuurile pe care mi le-a dat

Mihai Caraman în relația mea cu Occidentul, în special cu Statele Unite, a fost acela că dispuneam de informații extrem de valoroase din lumea arabă... Mihai Caraman mi-a cerut permisiunea să le poată împărtăși cu partenerii noștri, cu noii noștri parteneri occidentali.

Când am devenit raportor special al NATO, am avut ecouri foarte favorabile. De aceea **cred că a fost o minciună, o mârșăvie când Mihai Caraman a fost scos din funcția de șef al Serviciului de Informații Externe, întrucât ar fi fost rău-văzut de occidentali. Sub nicio formă, nu este adevărat!**

Și acum chiar o ultimă dezvăluire, absolut o dezvăluire. **După ce am câștigat alegerile în noiembrie 1996, domnul Caraman mi-a transmis, printr-un prieten comun, că ar fi interesat să reia funcția de șef al SIE. Eu am fost foarte de acord, din păcate nu a fost de acord președintele Constantinescu!!!**

*

Notă: Fără a pune la îndoială sinceritatea afirmațiilor domnului Petre Roman, îmi permit să fac două mici și nevinovate (sper!) comentarii de bunăsimț:

- La activitatea de socializare de după încheierea manifestării, politicieni de top, istorici de la CNSAS, dar și reprezentanți ai mass-media au remarcat, în discuții *off record*, că prima propoziție a fostului prim-ministru, pe care a reluat-o aproape obsesiv în alocuțiunea sa, fără să-l interpeleze nimeni, s-a referit la momentul primei întâlniri cu Mihai Caraman. Concret, ex-premierul a vrut să nu existe dubii: „*jamais avant décembre, 1989!!!*.” Ca să fim corecți până la capăt (*honny soit qui mal y pense!*), nu ne-ar mira dacă cineva (*nu neapărat „foștii”*) ar șopti pe la colțuri: *Qui s'excuse s'accuse!!!*

- **Niciun fost ofițer de informații externe aflat vremelnic sub comanda venerabilului general nu poate digera ideea că „meseriașul” și, mai ales, orgoliosul Mihai Caraman ar fi acceptat să se umilească într-atât încât să cerșească o funcție de la cineva care a trecut, la timp, într-o altă barcă, pentru a nu spune mai mult!**

*

► **Cireșa de pe tort** am lăsat-o la final. Îmbrăcat à quatre épingles, venerabilul **general Mihai Caraman, eroul cărții și al manifestării** de la Fundația „Nicolae Titulescu”, impunător și elegant ca de obicei, cu o cămașă în dungii, la care asortase cu stil o cravată pastel, a intrat în sală vădit tulburat și, cu vocea sa calmă, care a făcut o liniște insuportabilă, ne-a mărturisit:

„Vă rog să mă credeți că sunt foarte emoționat... Văd în sală atâta lume, atâtea personalități... **Cine sunt eu? În primul rând, sunt român, apoi sunt militar al Armatei române...** Sunt emoționat și pentru faptul că noi, cei

din informații, am dus tot timpul un război tăcut...nu avem voie să discutăm, să divulgăm informații secrete...”

Apoi, cu modestie și flashurile presei în ochi, a făcut unele referiri la activitatea specifică desfășurată în Franța, devoalată pe larg în cartea istoricului Florian Banu, despre care nu prezentăm însă detalii, tocmai pentru nu vă răpi plăcerea de a le descoperi singuri, citind destăinuirile generalului.

Interesant pentru noi, foștii lui subordonați aflați în număr mare la manifestare, a fost însă altceva: ***memoria intactă și, mai ales, vivacitatea nonagenarului general care, pe măsură ce intra în detaliile profesionale ale „rețelei Caraman”, se schimba la față, vocea căpăta un ușor accent franțuzesc, nările îi fremătau parcă adulmecând prada, iar ochii străluceau de bucuria retrăirii unor momente greu de închipuit chiar și pentru inițiați.***

INTELLIGENCE MOZAIC

Alexandru Omeag

CONFESIUNILE UNUI SPION

Direcția Generală pentru Securitate Externă (DGSE - spionajul francez) a declanșat anul trecut o campanie agresivă de sensibilizare a tinerilor față de importanța serviciilor secrete în societate și onoarea de a sluji patria ca angajat al acestora, apelând la principalele rețele de socializare cu aderență în rândul studenților și, în general, în mediul intelectualilor.

Pentru a depăși impasul generat de reclamele neadecvate și rutina anunțurilor oficiale, experții-recrutori ai „Piscinei” au recurs la un truc mai pe gustul tinerilor, mizând pe atracția acestora pentru mirajul universului plin de secrete al spionajului și pe credibilitatea „dezvăluirilor” celor care au lucrat ani îndelungați pe frontul nevăzut.

Astfel, pe una dintre cele mai accesate rețele de socializare din Franța, un *fast agent al DGSE, cu numele de cod „Beryl-614”*, a prezentat, începând din toamna anului 2018, un ciclu de 15 emisiuni video sub titlul „*Servicii secrete – confesiunile unui spion*”, cu scopul declarat de a împărtăși ascultătorilor unele „analize, reflexii și, poate, câteva confidențe...fără dezvăluiri senzaționale, care sunt interzise prin lege.”

Prezentat în direct, cu imaginea feței blurată, „*Beryl-614*” a răspuns întrebărilor moderatorului pe diverse tematici specifice de actualitate, cum ar fi: „*Ossama bin Laden și jocul dublu al serviciilor secrete pakistaneze*”, „*Dedesubturile afacerii Skripal*”, „*Agenți ai DGSE recrutați de securitatea chineză*”, „*Statul Islamic este cu adevărat învins?*” etc. Din lipsă de spațiu, prezentăm cititorilor noștri doar una dintre analizele lui „*Beryl-614*”, referitoare la top-5 servicii secrete.

*

Reporter: Serviciile de intelligence sunt, prin excelență, secrete și sunt dificil de evaluat performanțele fiecăruia. Totuși, cum credeți că ar arăta un clasament al celor mai renumite cinci servicii de informații?

Beryl-614: *Precizez, de la început, că este o apreciere convențională, subiectivă. Este dificil pentru oricine să facă o astfel de ierarhizare, chiar și pentru mine, care am lucrat atâția ani în branșă și cunosc toate dedesubturile meseriei. Probabil știți că serviciile nu spun niciodată adevărul adevărat între ele, chiar dacă este vorba despre aliați strategici sau parteneri: se protejează unele date, se fac jocuri operative și, în final, schimbă un anumit gen de informații.*

În general, un serviciu de spionaj are tendința de a se prezenta mult mai puternic decât este în realitate și lasă impresia că ar avea multe cărți în mânecă, pentru a atrage atenția că ar fi utilă o cooperare cu acesta...

Reporter: De acord cu punerea în temă, dar nu mi-ați răspuns la întrebare.

Beryl-614: *Am să încep cu locul 1 – de departe CIA. Agenția Centrală de Informații are cel mai consistent buget dintre cele 16 structuri de intelligence ale Comunității de informații din SUA. Într-o asemenea logică, este ușor să fii primul. Spun asta și cu o anumită gelozie evidentă. CIA poate conta pe suportul tehnic al NSA, ceea ce constituie un mare avantaj. Puterea și capacitățile tehnice ale Agenției Naționale pentru Securitate sunt inegalabile pe mapamond.*

Reporter: Să înțeleg că este vorba mai mult de resurse, decât de performanțe reale? Deci, niciun merit al CIA pentru primul loc?

Beryl-614: *Să fim domni. Agenția Centrală de Informații este un serviciu de spionaj extraordinar și, în context, aș dori să-i adresez felicitări pentru succesul misiunii care a condus la eliminarea lui Ossama bin Laden. În spatele acestei operațiuni speciale se află o muncă îndelungată a lucrătorilor CIA, continuă, perseverentă și inteligentă.*

Reporter: OK! Cine ar merita locul 2?

Beryl-614: *Poziția secundă revine MI-6 , serviciul lui James Bond, dar nu din acest motiv. Britanicii au spionajul în sânge. În Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, cei mai loiali slujitori ai reginei, care absolvă primii la Oxford sau Cambridge, optează pentru Serviciul Secret al Majestății Sale, spre deosebire de Franța – de exemplu – unde tinerii se îndreaptă mai degrabă spre diplomatie sau sectorul privat. Și mă întreb de ce? Le este mai comod? Le este mai bine?*

Reporter: Și medalia de bronz?

Beryl-614: *Aici pot fi și mai subiectiv decât în precedentele evaluări: după CIA și MI-6 se plasează DGSE, cu un excelent raport resurse-eficacitate. Marea calitate a acestui serviciu este de a fi integrat în totalitate informațiile din surse umane (HUMINT) cu cele din surse tehnice (SIGINT). Fiecare analist al Piscinei beneficiază de expertiza unui coleg din serviciul tehnic, cu care împarte același birou. Împreună sunt eficienți și redutabili. În timp ce în Statele Unite CIA și NSA sunt agenții separate, uneori concurente, la Direcția Generală pentru Securitate Externă există o structură combinată unică.*

Reporter: Înțeleg că DGSE este serviciul pe care îl purtați în suflet și, de aceea, răspunsul dumneavoastră trebuie receptat cu prudență. Deci, să continuăm...

Beryl-614: *Pe locul 4 aş plasa Mossad. În lumea spionajului, Mossad rămâne o structură de intelligence emblematică, graţie îndrăzelii şi reuşitelor operaţiunilor clandestine, bazate întotdeauna pe informaţii extrem de fiabile. Israel este o ţară care trăieşte, din varii motive, sub ameninţarea permanentă a vecinilor săi şi care simte că existenţa statului evreu este pusă în pericol. O ţară care percepe o astfel de ameninţare alocă mijloace şi resurse importante muncii de informaţii, iar puterea politică merge mult mai departe în asumarea riscurilor, oferind girul în acceptarea unor acţiuni clandestine dificile şi sensibile. Şi este evident că numai aşa poate progresa, aşa cum au făcut şi structurile americane de intelligence după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001.*

În Franţa, trebuie să o spunem, puterea politică este mult mai reticentă în astfel de probleme, dar şi o asemenea abordare poate fi un semn bun, în sensul că în Hexagon ameninţarea teroristă înregistrează un nivel relativ mai scăzut.

Reporter: Pentru a termina acest top-5 al serviciilor secrete, cine încheie plutonul?

Beryl-614: *Voi încheia evaluarea mea printr-o piruetă. Aţi observat că nu am luat în calcul niciunul dintre serviciile secrete ruse pentru acest clasament, întrucât nu le cunosc îndeajuns şi nu pot să fac speculaţii. Vreau, însă, să menţionez serviciile australiene, care mă fascinează prin imaginaţia şi agresivitatea de care dau dovadă în recrutarea surselor.*

La fel şi în Canada, unde structurile autohtone de intelligence lucrează cot la cot cu cele de contraspionaj, ceea ce le-a permis să facă recrutări la un nivel foarte ridicat.

Am aprecieri similare şi la adresa activităţii unor servicii de informaţii mai modeste, din ţări cu resurse umane, logistice şi financiare mai reduse, cum ar fi Maroc sau Liban. Structurile de intelligence din aceste ţări au reuşit în mod frecvent acţiuni de un profesionalism incontestabil, mai ales în domeniul luptei împotriva terorismului.

Reporter: Oare toată lumea este de acord cu acest clasament? Îşi merită fiecare locul din acest top-5?

Beryl-614: *Doresc să profit de această oportunitate pentru a avansa o ultimă idee... Găsim pe Internet diferite clasamente ale serviciilor secrete şi de securitate, în care Direcţia Generală pentru Securitate Externă apare foarte rar, ceea ce mă întristează! Apare, în schimb, în poziţii de top (uneori chiar pe primul loc!), Inter Intelligence Service (ISI) din Pakistan. Aici este vorba despre o eroare fundamentală: nu trebuie confundată niciodată eficienţa unui serviciu secret sau calitatea informaţiilor pe care le culege cu puterea pe care acesta o deţine în interiorul frontierelor.*

Este clar că niciun guvern pakistanez nu este suficient de puternic pentru a impune anumite limite propriului serviciu de informații. În Pakistan, pentru ISI orice este permis: asasinat, torturi, răpirea opozanților... În asemenea condiții, este ușor să dispui de putere și influență. De aceea, eu nu văd Inter Intelligence Service în primele 5 structuri de informații din lume, nici măcar în top-10.

*

Direcția Generală pentru Securitate Externă are ca țintă angajarea a 1.500 de cadre până la finele anului 2022. O campanie similară a lansat și ***Direcția de Informații și Securitate a Apărării***, care își propune să recruteze peste 300 de persoane în 2019, în special ingineri și informaticieni.

MORTUL VORBEȘTE, SAU UN CALIF FĂRĂ CALIFAT!

La 29 aprilie 2019, la mai puțin de o lună de la destrămarea autoproclamatului „califat”, ***Statul Islamic din Siria și Irak a difuzat un material video de 18 minute, în care liderul ISIS, Abu Bakr al-Bagdadi, considerat mort, amenință că jihadul împotriva Occidentului păgân va fi unul de lungă durată și că jertfele martirilor musulmani vor fi răzbunate.***

Mesajul celui mai căutat terorist a fost receptat cu rezerve de analiști ai principalelor servicii de intelligence, în rândul cărora prevalează următoarele opinii mai semnificative:

- ***autenticitatea*** materialului video este incertă, deși experți ai Centrului american de supraveghere a mișcărilor extremiste susțin că „*analiza biometrică facială, spectrul vocal și discursul nu lasă loc îndoielii*”;

- ***analizarea*** detaliilor legate de verigile care au contribuit la apariția mesajului (persoana care a filmat videoclipul, mesagerul care l-a transmis și modalitatea în care a fost „urcat” spre difuzare) ar putea oferi indicii prețioase despre autenticitatea acestuia, locația unde s-a realizat interviul ș.a.;

- ***difuzarea*** mesajului lui Abu Bakr al-Bagdadi a creat îngrijorare în rândul structurilor de intelligence angajate în lupta antiteroristă, care se așteaptă la o re izbucnire a violențelor în Siria și Irak, dar și în unele state occidentale cu importante concentrări de etnici musulmani;

- ***apariția*** videoclipului încearcă să dezmință afirmațiile vehiculate atât de SUA, cât și de Federația Rusă cu privire la moartea lui al-Bagdadi. În condițiile în care Statul Islamic a pierdut toate teritoriile cucerite și numărul combatanților s-a diminuat dramatic, liderul jihadist trebuia să dea un semn de viață pentru a ridica moralul adepților și a preveni afluirea acestora spre Al-Qaida, preocupată să recupereze ceea ce a mai rămas din combatanții ISIS.

PREȘEDINTELE DONALD TRUMP SPIONAT DE CHINEZI?

La începutul lunii aprilie a.c., marile agenții americane de presă relatau despre **un așa-zis grav incident de securitate, orchestrat împotriva președintelui Donald Trump de către serviciile secrete ale Republicii Populare Chineze**. Concret, în primul weekend din aprilie, o tânără de origine chineză – *Zhang Yujing* – ar fi pătruns în luxoasa proprietate de la Mar-a-Lago a președintelui american, având asupra sa patru telefoane inteligente, un laptop, un hard disc și un stick USB conținând un virus necunoscut.

Întrebat de către ziariști dacă se poate vorbi despre un act de spionaj, șeful diplomației americane, **Mike Pompeo, fost director al CIA**, a afirmat că „nu poate intra în detalii” și că „autoritățile au deschis o anchetă”. Secretarul de stat a mai precizat că evenimentul nu este un incident izolat și că președintele Donald Trump este determinat să lupte împotriva furtului de proprietate intelectuală – unul dintre principalele subiecte aflate pe agenda negocierilor comerciale cu China.

*

Experți militari ai serviciilor secrete italiene sugerează că „incidentul de securitate”, în care „întâmplător” a fost implicată o tânără de origine chineză, ar fi în realitate un joc operativ al Agenției Centrale de Informații, menit să-i ofere atuuri președintelui Donald Trump în negocierile cu autoritățile de la Beijing și noi „argumente” în atacurile concertate ale SUA împotriva companiei Huawei.

FOSTI SPIONI CU AFACERI DE MILIARDE

Spionajul israelian operează în lumea întreagă și cu ajutorul unor societăți-ecran despre care se știu puține lucruri, deși unele au fost implicate într-o serie de afaceri scandaloase, de genul celor provocate de **Black Cube în România**.

În Israel, firmele de securitate particulare, fondate sau patronate din umbră de foști ofițeri ai Mossad sau Shin Bet, derulează discret afaceri prospere, cu un profit de peste un miliard de dolari anual, rezultat din vânzarea de echipamente de spionaj în Spania, Mexic, Arabia Saudită și unor dictatori notorii, care le folosesc în supravegherea opozanților politici. Dintre acestea, trei au devenit deja faimoase: **Candiru, NSO Group și HM Cyber**.

► **Candiru**, al cărei nume face referire la o otravă braziliană, își are sediul într-o clădire din Tel Aviv, deși nu există niciun indiciu despre prezența sa în respectivul imobil și nu are propria pagină de web. Compania are 120 de angajați recrutați din serviciile militare și civile de intelligence, preponderent din controversata unitate 8200 (*responsabilă cu supravegherea palestinienilor din teritoriile ocupate*).

Experții din **Candiru** nu au cont Facebook sau profil LinkedIn și, la angajare, semnează un acord de confidențialitate absolută. Poate și de aceea primesc salarii ce pot depăși 20.000 dolari/lună, la care se adaugă diferite bonusuri în funcție de complexitatea operațiunilor realizate.

Proprietarii sunt necunoscuți, iar **Candiru** nu este nici măcar numele sub care firma este înregistrată: la origine (septembrie 2014) s-a numit Grindavik Solutions, devenită, în martie 2017, LDF Associates și, din aprilie 2018 – Grindavik.

► **NSO Group**, companie specializată în cyberintelligence, a fost fondată în 2010 de foști ofițeri ai aceleași controversate unități 8200, primul președinte al Consiliului de administrație fiind Avigdor Ben-Gal, fost Director al Industriei aeronautice israeliene.

Produsul-fanion este un spyware denumit „*Pegasus*”, care poate prelua controlul total asupra unui smartphone (*istoricul, agenda, convorbirile, activarea microfonului și a camerei video în orice moment etc.*), fiind vândut pe sume exorbitante. De exemplu, Mexicul a achiziționat o astfel de tehnologie cu suma de 15,5 milioane dolari, pentru a o folosi în lupta cu traficanții de droguri.

Amnesty International a acuzat NSO Group că echipamentele fabricate sunt folosite pentru urmărirea opozanților politici și a cerut guvernului israelian să anuleze licența de export pentru „*Pegasus*”. Mai recent, la jumătatea lunii mai 2019, compania a fost acuzată că a spionat sute de telefoane inteligente, speculând o vulnerabilitate a sistemului de mesagerie instantanee WhatsApp.

În replică, bordul companiei a precizat că „*NSO Group funcționează în conformitate cu legea și exportă tehnologie de vârf numai unor structuri de intelligence și agenții de securitate plasate sub autoritate guvernamentală, în scopul luptei împotriva terorismului internațional și a traficului de droguri.*”

► **XM Cyber** a fost înființată în februarie 2018 de **Tamir Pardo**, **fostul patron al Mossad**, cu o investiție de 15 milioane de dolari veniți, în principal, din partea miliardarului israelian Shaul Shani, fostul proprietar al societății braziliene Global Village Telecom.

Compania fostului șef al spionajului israelian a apelat la experți proveniți din aceleași medii cu personalul recrutat de **Candiru** și **NSO Group** și desfășoară activități specifice profitabile în Israel, Europa și SUA.

*

Lacunele din legislația internațională în acest domeniu sensibil favorizează afacerile firmelor israeliene de securitate în țările Uniunii Europene și nu numai, întrucât nu sunt obligate să-și dezvăluie natura activităților, deși asemenea operațiuni provoacă îngrijorare în multe cazuri.

Pe de altă parte, echipamentele exportate de firmele israeliene de securitate intră în categoria armamentului clasic și, deci, astfel de operațiuni ar trebui aprobate de ministrul apărării, ceea ce nu se pune problema în cazul celor trei firme, cu influență și conexiuni discrete la vârful puterii de la Tel Aviv.

STRUCTURILE IRANIENE DE INTELLIGENCE SI SECURITATE - PE LISTA ORGANIZATIILOR TERRORISTE

La începutul lunii aprilie a.c., Administrația de la Washington a declarat că pasdaranii - **Corpul Gardienilor Revoluției Islamice (CGRI) – sunt o organizație teroristă**, după ce în ianuarie 2019 Uniunea Europeană a pus aceeași etichetă pe Ministerul Informațiilor Republicii Islamice Iran (VAJA).

În mod cert, pasdaranii din CGRI și angajații serviciilor secrete (VAJA), care nu trebuie confundați cu militarii din forțele regulate (*Artesh*), nu sunt deloc niște îngerași, dar **este pentru prima dată când entități (structuri) statale sunt incluse pe listele cu organizațiile teroriste internaționale.**

În replică, printr-un decret al guvernului de la Teheran, toți militarii americani aflați cu diverse misiuni în Orientul Mijlociu, inclusiv diplomatice, vor fi considerați teroriști!!!

Lipsa de diplomatie a liderului de la Casa Albă ne îndeamnă să estimăm că nu va trece mult timp până când vom auzi formularea „**Iran – stat terorist**”, de vreme ce se tot vorbește de faptul că autoritățile de la Teheran sponsorizează acest fenomen. Urmarea – orice țară, chiar aliată, care s-ar aventura în dezvoltarea relațiilor comerciale cu descendenții perșilor ar putea fi sancționată sever de Statele Unite.

Decizia președintelui Donald Trump depășește cadrul pur securitar și se înscrie în **noua strategie americană pentru Orientul Mijlociu, axată pe următoarele coordonate**: crearea unui mini-NATO arab (*Middle East Security Alliance* - MESA), la care să adere Arabia Saudită, Emiratele Arabe Unite, Kuwait, Bahrein, Oman, Iordania și Qatar; recunoașterea Ierusalimului drept capitală a statului evreu; ieșirea din *Joint Comprehensive Plan of Action* (acordul nuclear cu Iran) ; recunoașterea oficială a anexării de către Israel a platoului Golan.

Scopul unei asemenea strategii pare evident: izolarea Iranului și stimularea nemulțumirilor populației, în speranța declanșării unei revolte interne de proporții, care să conducă la înlăturarea actualului regim și, eventual, la instalarea la Teheran a unei puteri mai prietenoase față de SUA și interesele americane în Orientul Mijlociu.

O asemenea abordare ar putea fi contraproductivă, întrucât sancțiunile împotriva Iranului vor uni populația – nu neapărat alături de conducătorii

actuali, detestați din varii motive – ci împotriva Occidentului în general și a Statelor Unite în particular.

Un prim semnal în acest sens: după decizia Administrației de la Washington, deputații iranieni prezenți la diferite manifestări oficiale ale forului legislativ au purtat uniforma pasdaranilor, deși nu toți agreează acțiunile Corpului Gardienilor Revoluției Islamice.

În plan extern, este foarte probabil ca adversarii SUA, în principal China și Rusia să vină în ajutorul autorităților de la Teheran, fie prin importuri de petrol (China), fie prin exporturi de armament și piese de schimb pentru tehnica militară (Federația Rusă).

SERVICIILE SECRETE BRITANICE ÎN CONTEXTUL BREXIT

Alexandru Botez

Apropierea inevitabilă a Brexit a fost marcată de o exacerbare a disputelor privind consecințele acestuia pentru Marea Britanie. În ultimele luni, am asistat la o adevărată ofensivă a celor care se împotrivesc ieșirii Marii Britanii din UE, fiind lansate în mediul public tot felul de scenarii, care mai de care mai apocaliptice, privind consecințele acestei decizii. În opinia lor, acestea vor fi resimțite din plin de Marea Britanie în domeniile vieții politice, economice și sociale, precum și în politica externă.

Sediul central al MI6, din Londra

Un amplu articol publicat de revista *Foreign Policy* intitulat „*Spionii se întorc pe continent*” (parafrizare după titlul romanului „*Spionul care s-a întors din misiune*” - The spy who came in from cold, de John LeCarre), Calder Walton - istoric, director adjunct al *Centrului Belfer* de la *Harvard Kennedy School*, specializat în istoria serviciilor

secrete, strategia acestora și problematica relațiilor internaționale – se înscrie în seria criticilor Brexit susținând că serviciile secrete britanice (MI5 - gestionează problematica securității interne, MI6 - realizează spionajul extern și Centrul de Comunicații Guvernamentale – GCHQ - specializat în obținerea de informații secrete prin mijloace tehnice - SIGINT) vor avea de suferit ca urmare a ieșirii Marii Britanii din Uniunea Europeană.

În opinia expertului american, după Brexit, „*este de așteptat ca Washingtonul să considere că Londra nu va mai avea aceeași importanță strategică ca până acum. Inevitabil, americanii vor pune sub semnul întrebării utilitatea relațiilor speciale cu britanicii și dacă nu ar fi mai bine să întărească relațiile cu serviciile secrete ale țărilor membre UE.*” De asemenea, Calder Walton mai susține că ieșirea din UE va avea un impact negativ asupra securității interne a Marii Britanii: „*În calitate de membru cu drepturi depline în instituțiile UE, cum sunt Europol și Sistemul de Informații Schengen, Marea Britanie a beneficiat până acum de un flux de informații secrete din partea acestora în domeniul terorismului, traficului ilegal cu ființe umane și alte infracțiuni grave. Această facilitate va înceta după Brexit.*”

La prima vedere, ideile vehiculate în *Foreign Policy* par logice și credibile, dar argumentele prin care autorul încearcă să le susțină, deși interesante și conținând multe elemente de noutate, nu servesc acestui scop, putem spune că, **dimpotrivă!**

Astfel, referitor la relațiile speciale dintre Washington și Londra, Calder Walton relevă că în conformitate cu o serie de documente secrete existente la Biblioteca Prezidențială John F. Kennedy, *„Statele Unite consideră că Londra este un aliat de încredere, cu care împărtășesc aceeași viziune politică, vorbesc în aceeași limbă și care poate să-și exercite influența asupra aliaților europeni cu care americanii întâmpină dificultăți.”* După cum a dezvăluit trădătorul Edward Snowden, GCHQ conlucrează atât de strâns cu Agenția de Securitate Națională a Statelor Unite (NSA) încât, practic, acestea *„funcționează ca două părți ale unui singur mecanism transatlantic de obținere a informațiilor secrete SIGINT”*.

Același lucru se poate spune și despre MI6 și MI5. Documente secrete existente la Biblioteca Prezidențială Richard Nixon relevă faptul că *„oficiali ai serviciilor secrete britanice au avut acces la cei mai importanți decidenți politici americani și chiar au participat la ședințe ale Consiliului Securității Naționale, ceea ar fi de neimaginat pentru oficiali din alte țări.”*

După cum vedem, practic, autorul nu ne lămurește de ce ar trebui ca Statele Unite să renunțe la relațiile speciale cu serviciile secrete ale Marii Britanii, limitându-se să releve doar caracterul reciproc avantajos al acestora. Desigur, consolidarea relațiilor cu serviciile secrete ale statelor membre UE este un deziderat, dar de ce să dai vrabia din mână, pe cioara de pe gard?

În ce privește perspectiva încetării accesului Marii Britanii la instituțiile europene comunitare cu atribuții care au legătură cu securitatea națională, chiar Calder Walton ține să precizeze că *„după aderarea la Proiectul Europei Unite, serviciile secrete britanice au continuat să conlucreze în plan bilateral cu partenerii din statele membre și nu cu Uniunea Europeană în ansamblul ei, așa că părăsirea acesteia nu va avea niciun efect notabil din acest punct de vedere.”* Altfel spus, de ce să-și facă probleme, când au acces la sursele primare ale informațiilor secrete pe care, de exemplu, Europol doar le centralizează și apoi le distribuie statelor membre, deoarece nu are atribuții în obținerea lor.

Mult mai interesante sunt însă opiniile lui Calder Walton privind domeniile în care serviciile secrete britanice ar trebui să-și concentreze activitatea. În prim plan, susține acesta, cel mai promițător este domeniul spionajului cibernetic. GCHQ este deja unul din liderii mondiali în obținerea de informații secrete din mediul informaticii digitale. După cum am menționat mai sus, conform dezvăluirilor făcute de Edward Snowden încă din 2013,

GCHQ conlucrează strâns cu NSA, exploatând platformele Internet și obținând în acest fel informații secrete valoroase. GCHQ a fost cel care a descoperit și apoi a informat serviciul omolog din Statele Unite despre faptul că o grupare de hackeri ruși – *Fancy Bear* – a penetrat și obținut e-mailurile Comitetului Național al Partidului Democrat, în anul 2016.

Prin urmare, Marea Britanie ar da dovadă de înțelepciune dacă ar miza pe avantajele comparative de care dispune în domeniul tehnologiilor digitale și se pare că într-adevăr face acest lucru. GCHQ și nou-înființatul Centru Național de Securitate Cibernetică (National Cyber Security Centre) recrutează deja și instruieste personal suplimentar pentru asemenea activități, la fel cum face și MI6. Spionajul tradițional cu surse umane – apanajul MI6 – va rămâne la fel de important și în era digitală. Recrutarea de agenți bine plasați în interiorul unor grupări de ciberneticieni din străinătate va fi o cale de a afla secretele lor.

În documentul intitulat *Strategia Națională pentru Securitate Cibernetică a Marii Britanii în perioada 2016 – 2021*, pentru prima oară s-a recunoscut public existența unor capacități ofensive în acest domeniu. Dezvoltarea lor în viitor va permite serviciilor secrete britanice să execute atacuri cibernetice împotriva amenințărilor statale și non-statale, la fel cum au făcut Israel și Statele Unite în 2010, prin folosirea virusului *Stuxnet* împotriva programului nuclear iranian.

Un alt domeniu în care se vor putea afirma în viitor serviciile secrete britanice va putea fi cel al operațiunilor secrete, cu accent pe cele care vizează dezinformarea. O provocare majoră cu care se confruntă societățile occidentale este creșterea insidioasă a știrilor false lansate online de regimurile autoritare, cum sunt China, Iran, Coreea de Nord și Rusia. Multe țări nici măcar nu au o strategie pentru a face față acestor amenințări. Marea Britanie are însă un model în acest sens în istoria sa recentă. În timpul Războiului Rece, a existat un *Departament de Cercetare a Informațiilor* (Information Research Department), care avea menirea să furnizeze, rapid și bazat pe fapte reale, răspunsuri la falsurile lansate de KGB. Calder Walton este de părere că acesta ar putea fi un model de urmat pentru Marea Britanie. Și nu numai, am adăuga noi.

De asemenea, expertul american consideră că serviciile secrete britanice vor începe să spioneze mai energic UE și statele membre. Desigur, nimeni în afară de cineva din interiorul lor nu știe dacă acest lucru nu s-a făcut și până acum. Marea Britanie are o lungă tradiție în a-și spiona aliații. Totuși, amplitudinea cooperării pe care o presupune calitatea de membru UE a făcut ca spionajul serviciilor secrete britanice în Europa să fie riscant. Dar, odată pus în practică Brexit, astfel de constrângeri vor dispărea. Există semnale că după

începerea negocierilor pentru stabilirea unui plan privind ieșirea Marii Britanii din UE, serviciile secrete britanice au avut ca ținte negociatorii europeni.

Pe de altă parte, este însă puțin probabil ca după Brexit britanicii și europenii să se lanseze într-o cursă frenetică de spionaj reciproc. Amenințările externe comune cu care se confruntă, în special din partea Rusiei și Chinei, precum și perspectiva unui nou Război Rece, vor impulsiunea cooperarea în domeniul informațiilor secrete.

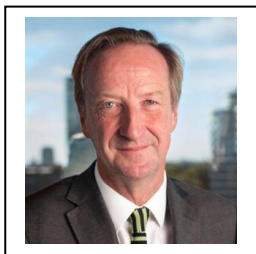
Concluzionând, în opinia noastră, deși intenția revistei *Foreign Policy* a fost să se înscrie cu acest articol în campania împotriva ieșirii Marii Britanii din UE, mesajul real al autorului este de a atrage atenția asupra faptului că Brexit va marca o creștere semnificativă a competiției dintre serviciile secrete. Pentru cele britanice, va deveni mai acut ca oricând răspunsul la întrebarea pe care și-au pus-o în permanență în timpul Războiului Rece și anume: ce pot ele să ofere, iar alții nu?

Faptul că Brexit se produce în același timp cu revoluția cibernetică, oferă oportunități pentru Marea Britanie de a se menține în clubul select al decidenților globali, deoarece investiția în domeniul obținerii de informații secrete digitale este calea care va permite Londrei să manevreze în câmpul minat al informațiilor secrete strategice.

SPIONAJUL CELEI DE-A PATRA GENERAȚII

Ioan Românu

La 3 decembrie 2018, directorul MI6, Alex Younger, supranumit „C”, a rostit un discurs despre cum evoluează Serviciul de Informații Externe în raport cu amenințările hibride și riscurile la care este supusă Marea Britanie, pentru a dezvolta un spionaj de „Generație a 4-a” într-o nouă și dificilă epocă. Publicăm în continuare traducerea integrală a acestuia.

Doamnelor și domnilor,

Este o plăcere să revin la St. Andrews. Nu m-am gândit că într-o zi voi reveni ca șef al Serviciului Secret de Informații, SIS - așa cum ne numim noi - sau MI6, după cum suntem cunoscuți lumii. După ce am absolvit Universitatea, m-am încadrat într-un regiment scoțian. Dar, după 4 ani m-am trezit în sediul MI6 primind o primă misiune, aceea de a penetra o organizație care intenționa să pună la cale un genocid în Balcanii de Vest la mijlocul anilor 1990. M-am dus în locuri pe care nu m-am gândit vreodată că le voi vizita, adesea călătorind sub o identitate falsă. A fost nevoie de multe nopți, în care am băut alcool de origine obscură, aflând intențiile părților cu privire la acest conflict, creându-mi relațiile confidențiale necesare pentru a furniza secretele de care țara noastră avea urgentă nevoie. Am avut satisfacția de a ști că munca mea, împreună cu cea a multor alora, a ajutat la deschiderea drumului pentru arestarea și urmărirea penală a unor criminali de război implicați în asasinarea sau strămutarea a sute de mii de oameni.

Desigur, de unul singur, spionajul nu poate opri orice atac sau preveni orice rău. Dar poate scurta războaiele și poate salva vieți. Acest sentiment de mândrie de a face parte dintr-o organizație și o cauză mare nu m-a părăsit niciodată în cei aproape 30 de ani în slujba țării mele, ca ofițer de informații. Cred că acest lucru este valabil pentru fiecare membru al organizației noastre.

Când mă gândesc la acele zile de început ale activității mele în MI6 și mă întreb cum am reușit să-mi îndeplinesc misiunile, îmi dau seama că acest lucru se datorează foarte mult acestei Universități. Mai mult decât știam la vremea respectivă, St. Andrews mi-a format personalitatea. Climatul auster, lipsit de distracții din acest colț al Scoției, ne-a permis să stabilim relații umane mai profunde. St. Andrews m-a învățat să gândesc fără prejudecăți lumea. M-a învățat valoarea curiozității umane de către cei care mi-au

propulsat cariera, precum și a celorlalți absolvenți ai St. Andrews care au venit în rândul SIS. Pentru că acesta este rolul său fundamental: acela de a furniza „human intelligence”.

Sarcina noastră este de a crea relații umane care să depășească granițele impuse de limitările culturale și lingvistice, în unele dintre cele mai provocatoare medii de pe pământ și din online. Facem acest lucru pentru un motiv anume: acela de a obține informații și a întreprinde acțiuni cerute de guvernul britanic pentru a asigura securitatea acestei țări. Profesionalismul nostru constă în abilitatea de a crea relații de încredere între ofițerii noștri și oameni din mediile pe care trebuie să le cunoaștem. Noi îi numim agenți pe acești oameni curajoși care-și pun în pericol mijloacele de existență și, uneori, își riscă chiar viața pentru Regatul Unit. De aceea, oamenii noștri, metodele folosite și operațiunile în care ne angajăm trebuie să rămână pentru totdeauna secrete.

Astăzi, în timp ce vorbesc despre felul în care lumea și SIS se schimbă, nu mă aștept ca rolul nostru în domeniul „human intelligence” să se modifice fundamental. Întotdeauna va fi nevoie să înțelegem motivațiile, intențiile și aspirațiile oamenilor din alte țări. Chiar și era inteligenței artificiale are nevoie de „human intelligence”, de fapt rolul său devine și mai important în această lume tot mai complexă.

Gradul de interconectivitate dintre națiuni, popoare și sisteme de astăzi, natura omniprezentă a informațiilor și ritmul exponențial al schimbărilor tehnologice, fac lumea să devină dramatic mai complicată. Această complexitate a erodat granițele pe care ne bazam în mod tradițional pentru asigurarea securității noastre: granițele dintre virtual și real, dintre intern și internațional, dintre state și actori nestatali, precum și dintre război și pace. Rezultatul este o lume de o ambiguitate mult mai mare. Vreau să fiu clar: nu adversarii noștri au creat această ambiguitate sau lucrurile care ne separă. Dar ei manifestă o dorință fermă de a se folosi de ambiguitate într-un mod oportunist, profitând de limitările confuze pentru a cerceta instituțiile și apărarea noastră în moduri care nu corespund războiului tradițional. Mă refer la amenințările hibride, care includ atacurile cibernetice, dezinformarea și folosirea mascată a forței militare, așa cum s-a văzut în Ucraina și în alte părți, combinate cu delictе politice sau ceea ce s-ar putea numi dezmințire plauzibilă.

Vestea bună este că noi suntem departe de a fi lipsiți de putere atunci când ne confruntăm cu aceste provocări. Suntem mai bine situați decât majoritatea țărilor pentru a face față unei lumi a amenințărilor hibride, datorită puterii alianțelor, a valorilor și instituțiilor noastre. Aceasta include, desigur, cu prioritate comunitatea britanică de informații. La urma urmei,

ambiguitatea este starea pentru risipirea căreia s-a constituit SIS, deci și contextul în care noi operăm. Suntem obișnuiți cu ambiguitățile, deși sunt într-un mediu nou, ele fiind activitatea noastră tradițională.

Suntem una dintre puținele agenții de informații cu adevărat globale, capabile să ajungă la sursele problemelor oriunde în lume, pentru a recruta și dirija agenți secreți în vederea penetrării organizațiilor teroriste, furnizând guvernului nostru informațiile secrete de care are nevoie în scopul protejării interesului național, al prevenirii atacurile teroriste pe plan intern și al contracarării acțiunile actorilor statali și nestatali din domeniul traficului de droguri și al proliferării armelor nucleare și chimice. Astfel, misiunea SIS se constituie într-un aspect crucial al tăriei noastre ca democrație și de membru al Alianței Occidentale în secolul al XXI-lea. Ca șef al SIS rareori vorbesc în public. Sunt un spion și cu cât vorbesc mai puțin este mai bine. Acesta este abia al doilea discurs public în patru ani și s-ar putea să așteptați și mai mult timp pentru următorul.

Însă vă vorbesc astăzi pentru că este vital ca oamenii să audă suficient despre SIS pentru a ști cu adevărat ce facem - spre deosebire de miturile care circulă despre noi - și pentru că dorim ca tinerii talentați din țara noastră să ni se alăture. Sunt încântat să afirm că recrutăm talente strălucite și că avem tineri extraordinari care lucrează în organizația noastră. Vom avea nevoie de ofițeri în domenii diverse și, mai calificați în anii următori, deoarece realitatea lumii devine tot mai ambiguă și mai complicată.

În timp ce eram la St. Andrews, studiam și știința calculatoarelor. Gândirea radicală în acele vremuri era aceea că în curând computerele vor putea să vorbească unul cu celălalt. Acum, miliarde de oameni și calculatoare sunt conectate prin Internet la nivel mondial. Suntem în faza incipientă a celei de-a Patra Revoluții Industriale, care va estompa liniile ce separă domeniile fizic, digital și biologic. Utilizate în mod legal, tehnologia stocării și prelucrării acestui imens volum de date, analizele moderne și învățarea automată reprezintă o oportunitate de aur pentru societate în general, inclusiv pentru MI6 ca organizație. Dar, de asemenea, am fost martorii daunelor pe care noile tehnologii le pot produce în mâinile unui adversar calificat, nerestricționat de nicio noțiune de drept sau de moralitate, precum și de provocarea potențialului actual al epocii informațiilor pentru metodele tradiționale de operare ale unor agenții secrete de informații. Noi și aliații noștri suntem implicați într-o permanentă confruntare pentru a ne asigura că tehnologia funcționează în avantajul nostru, și nu în cel al adversarilor noștri. Statele democratice trebuie să abordeze acest lucru cu încredere, ca inițiatori ai acestei tehnologii.

Dar cei doi factori - cel al schimbărilor tehnologice și cel al complexității internaționale – ne obligă să ne adaptăm în continuare, dacă vrem să fim la fel de eficienți pentru a spiona în viitor la fel cum o facem astăzi. Va exista o linie de separare între acele servicii de informații care înțeleg acest lucru, așa cum sunt agențiile britanice, și acele servicii care nu o vor face. Era celei de-a Patra Revoluții Industriale necesită un spionaj de a Patra Generație: îmbinarea abilităților noastre umane tradiționale cu inovația accelerată, noi parteneriate și un mod de gândire care mobilizează diversitatea și abilitatea tinerilor.

De-a lungul timpului, SIS a evoluat continuu pentru a face față amenințării din fața fiecărei generații: de la războaiele mondiale la Războiul Rece până la apariția amenințărilor transnaționale, inclusiv a terorismului internațional. Acum, evoluăm din nou pentru a răspunde amenințărilor epocii hibride – specifice celei din a Patra Generații. Această evoluție a avut trei forme:

În primul rând, atunci când apărătorii țării sunt implicați simultan pe mai multe fronturi, s-ar putea să fie dificil să vadă totalitatea acțiunilor pe care inamicul încearcă să le pună la cale. Securitatea în lumea hibridă impune, prin urmare, să cunoaștem totul despre un adversar care ar putea să dispună de un mare potențial. În Regatul Unit numim aceasta „doctrina fuziunii” care implică **armonizarea capabilităților naționale pentru detectarea, descurajarea și combaterea atacurilor hibride și a altor amenințări** la adresa Marii Britanii. Când am intrat în SIS, operațiunile erau în mare parte conduse de indivizi. Acum operăm **în echipe dinamice care se bazează pe abilități și cunoștințe din întregul SIS, reunind talentele recrutorilor, coordonatorilor, analiștilor, experților, lingviștilor, oamenilor de știință din domeniul informaticii, inginerilor și tehnicienilor** - cunoscute sub numele de Diviziunea Q.

Acționăm mai îndeaproape ca oricând cu agențiile surori MI5 și GCHQ. Deși avem o misiune și o cultură distincte, am descoperit că suntem interdependenți și am făcut din aceasta o virtute, astfel că **suntem printre cele mai integrate comunități de informații din lume. Spiritul parteneriatului se extinde către poliție și alte agenții interne, spre Foreign and Commonwealth Office, Ministerul Apărării și Forțele Armate britanice, cu care colaborăm adesea. De asemenea, am realizat parteneriate în străinătate, între care aliații noștri din „Five Eyes” – Statele Unite, Canada, Noua Zeelandă și Australia și relațiile istorice de securitate din Europa.** Implicațiile dezbaterii Brexit sunt stabilite de miniștri. Pentru domeniul nostru, ca SIS, vom colabora întotdeauna cu agențiile noastre surori pentru a întări legăturile noastre de securitate indispensabile în Europa.

Cooperăm, de asemenea, cu alți parteneri din întreaga lume, pentru a preveni și combate activitatea teroristă și alte amenințări grave - dar întotdeauna în baza legilor și valorilor Regatului Unit. Dacă luați în considerare aceste cercuri concentrice de parteneriat și amploarea expertizei, a experienței de care dispunem, nu este surprinzător faptul că adversarii încearcă să-și reducă dezavantajul acționând prin noile mijloace hibride. Într-adevăr, când vor putea, vor lua măsuri pentru a submina aceste parteneriate și, de aceea, noi trebuie să luăm măsuri pentru a le da riposta.

Deci, în al doilea rând, alături de misiunea noastră principală de a identifica intențiile adversarilor pentru a oferi avantaj strategic guvernului britanic în străinătate, sarcina noastră este acum și de a realiza acțiuni secrete în această eră a informațiilor.

Când am intrat în SIS, principala sarcină era să descoperim secrete. Într-o lume a amenințărilor hibride nu mai este suficient să știi ce fac adversarii tăi, trebuie să poți să întreprinzi măsuri pentru modificarea comportamentului lor. Aceasta este în primul rând determinată de amenințarea terorismului - manifestarea extremă a frontierelor erodate ale secolului XXI. SIS este brațul guvernului care are capacitatea de a merge în străinătate la sursa amenințărilor teroriste și de a le distruge în mod legal prin parteneriatele noastre. Și vă pot spune acum că, de la ultimul meu discurs, noi și agențiile noastre surori am dejucat multe planuri serioase de atac ale Daesh care, dacă ar fi reușit, ar fi cauzat pierderi semnificative de vieți. Aceasta constituie o importantă contribuție la sprijinirea țărilor europene, în special a aliaților noștri francezi și germani, ca să prevină atacuri teroriste în țările lor.

Aceasta a implicat dificultăți excepționale și o muncă periculoasă. Noi le-am cerut agențiilor noastre – persoane care sunt de acord să colaboreze în secret cu MI6 – să facă lucruri extraordinare care presupun riscuri enorme. Și nu mă ascund să vă spun că unii au plătit cu prețul suprem. Țara noastră și aliații noștri le sunt recunoscători, obligație morală pe care nu o vor cunoaște niciodată și pe care nu o vom putea achita integral. Suntem mândri de contribuția pe care am adus-o la acțiunea coaliției din Siria, care este pe cale să distrugă așa-zisul Califat. Acest lucru are un efect de diminuare a amenințării la adresa Europei. Dar, pentru a fi clar, dacă evenimentele tragice din 2017 din Marea Britanie nu ar fi suficiente pentru a le aminti, încă ne confruntăm cu o amenințare persistentă și în continuă evoluție din partea terorismului, care ne cere să acționăm la rândul nostru cu determinare.

S-ar putea crede că combaterea terorismului a fost o problemă dificilă. Dar acum ne confruntăm cu complexitatea suplimentară a amenințărilor reprezentate de statele naționale care operează în spațiile gri ale epocii hibride, care a devenit o altă problemă de sine stătătoare.

Articolul 5 al Tratatului Atlanticului de Nord, care prevede că un atac armat împotriva unuia sau mai multor aliați NATO va fi considerat un atac împotriva tuturor, este piatra de temelie a apărării și securității noastre. Dar aceasta presupune o distincție clară între condițiile de război și condițiile de pace - tocmai distincția pe care adversarii noștri încearcă să o facă obscură.

În calitate de aliați suntem hotărâți să susținem și să aprofundăm angajamentul nostru din Articolul 5 față de securitatea celorlalți. Dar este semnificativ faptul că ne confruntăm cu adversari care se consideră ca fiind într-o perpetuă confruntare cu noi. Unul dintre exemplele cele mai flagrante a fost atacul din Salisbury, în care statul rus a folosit o armă chimică din domeniul militar pe teritoriul Regatului Unit. Nu am răspuns acestui flagrant act ostil ripostând tacticii rusești. În schimb, am operaționalizat valorile, sistemul juridic și alianțele noastre. Am expus făptașii și am coordonat cea mai mare expulzare colectivă a ofițerilor de informații ruși din statele partenere ale NATO, deteriorând în mod semnificativ capacitatea informativă a Rusiei.

Când ne confruntăm cu astfel de atacuri, abordarea noastră și a aliaților noștri este să încercăm să stabilim un cost al acestui comportament, cu intenția noastră ca statul rus să concluzioneze că, indiferent de beneficiile pe care le poate obține din această activitate, ele nu merită riscul. Vom acționa conform legilor și valorilor noastre, fiind convinși că vom reuși, iar eu îndemn Rusia sau oricare alt stat care intenționează să submineze modul nostru de viață să nu subestimeze determinarea și capacitățile noastre și nici pe cele ale aliaților noștri. Putem realiza acest lucru oricând în fața oricărui adversar.

Dar doresc să subliniez că, chiar dacă statul rus încearcă să ne destabilizeze, noi nu vom căuta să destabilizăm Rusia. Nu urmărim o escaladare. Dacă vom vedea o schimbare în comportamentul rusesc, vom răspunde pozitiv. Dar vom fi implacabili în apărarea poporului nostru și a intereselor sale vitale. Vom continua să susținem cu fermitate statul de drept și sistemul internațional bazat pe lege.

În urma atacului de la Salisbury s-a dovedit că aliații noștri au încredere în instituția noastră. Am simțit acest lucru ca un act de solidaritate și a avut o semnificație imensă pentru noi. A devenit clar și pentru aliații noștri că este și o problemă de interes personal din partea lor, întrucât oricine ar fi putut deveni o victimă asemănătoare. De asemenea, procedura noastră de estimare a unei activități dăunătoare se aplică și atacurilor cibernetice, precum cel din februarie acest an, când Marea Britanie a stabilit că responsabilitatea atacului Not Petya împotriva Ucrainei, care ne-a afectat și pe noi, revine guvernului rus.

Cea mai mare parte a evoluției amenințării la adresa statului se datorează dezvoltării inovației de exploatare a tehnologiei moderne, astfel că

noi trebuie să inovăm mai repede decât o pot face adversarii noștri. Într-adevăr, generațiile viitoare nu ne vor ierta dacă am proceda altfel. Acest lucru mă conduce către a treia schimbare majoră din SIS: necesitatea de a ne asigura că tehnologia este de partea noastră și nu de cea a adversarilor noștri.

Epoca digitală a schimbat profund mediul nostru de operare. Volumul imens de date, combinat cu analizele moderne, fac lumea modernă transparentă, fapt care a contribuit la încurcătura în care s-a aflat GRU după atacul de la Salisbury. Dar este și o provocare serioasă dacă este folosită împotriva noastră. De aceea, evoluăm rapid. Informatica este acum direcția noastră cu cea mai rapidă dezvoltare. Ne îndreptăm atenția către legătura dintre oameni și tehnologie. Și pentru prima dată, prin Fondul de investiții strategice pentru securitatea națională, urmărim un tip complet diferit de parteneriat cu comunitatea de inovare tehnologică, oferind acesteia și mediului academic rolul de care avem nevoie și pe care ei îl merită.

În mod ironic, cea mai profundă consecință a actualei provocări tehnologice este una umană. Suntem hotărâți, bineînțeles, să atragem oameni cu un înalt nivel de competență tehnică pentru a ni se alătura, în cea mai bună tradiție a Diviziunii Q. Dar organizația mea va trebui să se adapteze chiar și mai repede dacă vrea să se dezvolte în viitor. Și asta va necesita oameni cu noi perspective, capabili să-și valorifice creativitatea în moduri pe care încă nu le putem imagina. De aceea, suntem hotărâți să atragem oameni din cele mai diferite medii pentru a se alătura SIS. Acest lucru ne va permite să abordăm și să rezolvăm o gamă largă de probleme complexe, astfel încât misiunile noastre să fie și mai eficiente.

Uneori oamenii mă întreabă de ce pierd atâtea ore de somn noaptea. Răspunsul v-ar putea surprinde. Cel mai mare risc pe care îl văd ar fi un eșec al folosirii integrale a uimitorului talent al membrilor organizației noastre și al populației țării în general. Conducerea MI6 este hotărâtă să nu permită acest lucru. Cred că trebuie împuterniciți cu autoritatea necesară cei care dețin expertiză în acest domeniu pentru a rezolva problemele. În epoca cibernetică, noii veniți vor fi adesea mai bine pregătiți pentru a rezolva probleme decât aceia care după o vârstă sunt înclinați spre rutină. Dacă vă alăturați, vă veți bucura de toată încrederea să vă folosiți talentul.

V-am vorbit despre modul în care SIS devine o pionieră a celei de-a Patra Generații de Spionaj - aprofundând parteneriatele noastre pentru a contracara amenințările hibride, conducând acțiunile sub acoperire în era informațiilor pentru a contracara acțiunile adversarilor și a inova pentru a ne asigura că tehnologia funcționează în avantajul nostru.

Dar, în timp ce toate aceste lucruri se schimbă, există un singur lucru care nu se va modifica și despre care nu există ambiguități, anume angajamentul nostru față de valorile și legile Regatului Unit. Înțelegem că ne desfășurăm activitatea în numele publicului și că încrederea acestuia în ceea ce facem este fundamentală pentru succesul nostru. Mai presus de toate, știm că dacă subminăm valorile noastre, chiar și în procesul de apărare a lor, atunci vom eșua.

SIS funcționează în secret, dar secretul nu înseamnă lipsă de răspundere. Acțiunile noastre sunt stabilite și autorizate de miniștri și se desfășoară numai în sprijinul politicilor guvernamentale. Și răspundem în fața comisiilor de control ale Comitetului de Informații și Securitate al Parlamentului. Desigur, alături de această datorie de a fi răspunzători pentru modul în care ne îndeplinim sarcinile și misiunile, avem și datoria de a învăța din lecțiile trecutului.

Sunt unul dintre numeroșii ofițeri SIS care au servit în Afganistan. După atacurile de la 11 septembrie am fost martorul manifestării la toate nivelurile din SIS a unui impuls profund de a fi prezenți în fața pericolului. Am simțit că organizația noastră era una dintre puținele care puteau să asigure succesul scontat în fața unei amenințări cu totul noi din partea terorismului internațional.

Sunt mândru de curajul și rezultatele obținute de SIS. Chiar și guvernul a recunoscut în răspunsul său la recentul Raport al Comitetului de Informații și Securitate, că nu am fost pe deplin pregătiți pentru provocările cu care ne-am confruntat în acele vremuri stresante. Unii dintre ofițerii noștri au fost trimiși în misiuni pentru care nu erau încă pe deplin pregătiți, iar SIS i-a luat o perioadă de timp să corecteze acest lucru.

Raportul a fost cu greu lecturat de noi, cei care doream ca serviciul nostru să fie unul dintre cele mai performante. Dar să nu vă îndoiiți de faptul că am învățat această lecție. Astfel că acum, după 15 ani, ne-am îmbunătățit strategia și tactica de activitate, ne-am perfecționat pregătirea și conducerea operațiunilor, astfel că acum acționăm într-un cadru îmbunătățit de operare. Și sunt mândru că Comitetul a concluzionat, de asemenea, că SIS are determinarea de a combate actuala provocare a terorismului.

Mai presus de toate, am o credință nestrămutată în calitatea efectivului de bărbați și femei care au ales să facă parte din SIS într-o perioadă când omenirea se confruntă cu unele din cele mai grave pericole din existența sa, ei situându-se în slujba țării și a semenilor lor. Am dori ca concetățenii noștri să simtă o chemare similară pentru a solicita să facă parte din rândurile noastre.

Am ținut acest discurs la St. Andrews datorită afecțiunii profunde pe care o am pentru această Universitate și pentru că sunteți printre cei mai buni

din lume în studierea terorismului, a relațiilor internaționale și a inteligenței artificiale. Dar mesajul meu este adresat tuturor tinerilor din colegiile și universitățile țării.

În special, vreau să mă adresez tinerilor care nu s-au văzut niciodată încadrați în MI6. Este un stereotip că noi am dori doar un anumit „tip” să ni se alăture în MI6. Acest lucru este fals. Dacă credeți că s-ar putea identifica un asemenea tip de ofițer MI6, vă înșelați. Nu contează de unde sunteți. Dacă doriți să vă diferențiați și credeți că dispuneți de ceea ce este necesar, atunci aveți șansele și speranța de a merge mai departe.

Este cea mai mare onoare a carierei mele să conduc femei și bărbați ai MI6. Cred că vă veți putea mândri când veți afla mai multe despre ce au făcut ei. Veți putea spune multe despre spiritul acestei națiuni existent în serviciile ei de informații. În SIS, avem o activitate înrădăcinată și inspirată de valorile democrației liberale, determinată să ne apere țara și statutul ei internațional și să realizeze cu creativitate și curaj o remarcabilă și extrem de eficientă ripostă față de amenințări.

Acestea sunt calitățile care ne permit să fim în prima linie a frontului secret pentru a preveni și combate pericolele la adresa țării și să sprijinim crearea unui mediu internațional în care țara noastră și cetățenii săi să poată prospera.

Vă mulțumesc mult!

Operațiunea Ibiza - Posibilă Implicare a unor servicii secrete pe scena politică din Europa

Alexandru Botez

La 26 mai 2019, în statele membre ale Uniunii Europene au avut loc alegeri pentru Parlamentul European. Majoritatea evaluărilor relevau că rezultatele acestora urmau să se înscrie în tendința existentă pe scena politică europeană de mai mulți ani, respectiv creșterea opțiunilor electoratului în favoarea forțelor politice de dreapta (așa-zis - „populiste”) și chiar dacă nu o înfrângere categorică a celor de stânga (așa-zis - „progresiste”), cel mai probabil un recul al acestora. De asemenea, în timpul campaniei electorale un subiect constant abordat au fost avertizările privind pericolul interferenței serviciilor de informații secrete ruse vizând pe de o parte discreditarea progresiștilor, iar pe de altă parte sprijinirea populiștilor.

În acest context, la 17 mai 2019, ziarele germane *Spiegel* și *Süddeutsche Zeitung* au făcut publică o înregistrare video secretă în care vicecancelarul austriac Heinz-Christian Strache (*Partidul Libertății* - FPÖ, de extremă dreapta, aflat la guvernare în Austria) promitea explicit contracte publice unui personaj feminin – a cărei identitate nu a fost dezvăluită - în schimbul unui sprijin pentru partidul său.

Întâlnirea, la care a participat și deputatul austriac Johannes Gudenus – adjunctul pe linie de partid al lui Strache – s-a desfășurat în anul 2017, în stațiunea turistică spaniolă Ibiza, în vila în care locuia cea care pretindea că este o rusoaică din Letonia și nepoata unui oligarh rus. Inițiativa a avut-o aceasta sub motivul că, împreună cu fiica ei, dorea să se stabilească la Viena și să afle

în ce condiții ar fi putut să facă investiții avantajoase în Austria. De asemenea, referindu-se la unchiul său, a sugerat că acesta ar fi fost dispus să cumpere un important ziar austriac, care să sprijine *Partidul Libertății*.

Înregistrarea video a fost făcută cu două luni înainte ca *Partidul Libertății* să înregistreze un scor foarte bun la alegerile din Austria din acel an, obținând 26% din voturile electoratului. Acest rezultat i-a adus 51 de locuri în parlamentul austriac și l-a propulsat pe Strache în fotoliul de vice-cancelar.

După aceste dezvăluiri, Strache și-a anunțat demisia din funcția de vice-cancelar, afirmând că atunci când a fost filmat se afla sub influența alcoolului și era angajat într-o discuție în care încerca „să-și impresioneze gazda, o femeie atractivă.”

La scurt timp după aceasta, cancelarul austriac Sebastian Kurz, președintele formațiunii politice de dreapta *Partidul Popular* și cancelarul guvernului de la Viena, a anunțat că vor fi organizate alegeri anticipate „cât mai curând posibil.” De asemenea, a mai declarat că nu va mai conlucra cu *Partidul Libertății* și în locul miniștrilor susținuți politic de această formațiune a numit reprezentanți din propriul partid și experți. Acest lucru a provocat furia opoziției, și a dus la demiterea guvernului condus de Kurz, printr-o moțiune de cenzură. Prin urmare, Austria se află în plină criză politică.

Desigur, chestiunea care se pune în legătură cu toate aceste evenimente este cine s-a aflat în spatele lor și care a fost scopul urmărit?

O primă reacție în acest sens a fost în publicația germană *Die Welt am Sonntag*, care a relatat pe 18 mai 2019 că directorul *Biroului Federal pentru Protecția Constituției* – BfV, a atras atenția asupra faptului că schimbul de informații secrete cu Austria este „riscant”. Conform revistei berlineze, directorul BfV, Thomas Haldenwang a făcut această afirmație în cadrul unei întâlniri cu ușile închise pe care a avut-o cu parlamentarii germani. El a mai spus interlocutorilor că, datorită relațiilor strânse dintre *Partidul Libertății* și Moscova, membrii guvernului austriac ar putea „să trateze cu ușurință” sau chiar să „transmită Rusiei” informații secrete pe care le primesc de la alte state membre UE. De remarcat că nu este pentru prima dată când asemenea avertismente vin din Germania. Anul trecut, August Hanning, care a fost directorul *Serviciului Federal pentru Informații* (Bundesnachrichtendienstes – BND), a avertizat public oficialitățile occidentale să pună capăt schimbului de astfel de date cu Austria, din cauza legăturilor apropiate cu Kremlinul.

Într-un articol apărut pe 20 mai 2019 în prestigioasa revistă lunară berlineză de analize politice *Cicero*, un alt fost oficial cu rang înalt în cadrul BND, a susținut că, probabil, în spatele acestei dezvăluiri se află serviciile secrete israeliene. Autorul articolului este Rudolf Adam, care a fost director-adjunct al BND în perioada 2001 – 2004 și apoi președintele Academiei Federale pentru Politică de Securitate, din cadrul Ministerului Apărării al Germaniei. În opinia acestuia, comportamentul lui Strache și Gudenus – așa cum rezultă din înregistrarea video – a fost unul „de tip mafiot și poate fi interpretat ca trădător”, iar cei doi trebuie să suporte consecințele legale ale acțiunii lor. El merge însă mai departe și aduce în discuție „o chestiune mult mai interesantă” și anume „cine se află în spatele acestei intrigi și care au fost intențiile inițiatorilor?”

Adam a subliniat faptul că, în opinia sa, în vila unde s-a desfășurat întâlnirea celor trei erau instalate cel puțin 6 camere de luat vedere ascunse, în sufragerie, bucătărie și pe verandă. În timpul înregistrării, unele camere de luat vederi executau mișcări de rotație și refocalizare, conform deplasărilor lui Strache și Gudenus în vilă. Aceasta relevă că înregistrările erau „urmărite și controlate” de la distanță, de o echipă de tehnicieni care au participat la operațiune. De asemenea, Adam mai atrage atenția supra faptului că, deși înregistrările au fost făcute în anul 2017, când partidul din care fac parte cei doi austrieci nu era implicat în guvernarea de la Viena, acestea au fost făcute publice doar înaintea recentelor alegeri europarlamentare, iar autorul se întreabă de ce a fost nevoie de o așteptare atât de îndelungată?

Înainte de a încerca să răspundă la aceste întrebări, referindu-se la aspectele tehnice legate de aceste înregistrări, Adam precizează că nu contestă autenticitatea lor, dar „*ele nu puteau fi făcute de niște ziariști sau de amatori*”. În opinia sa, a fost vorba de o echipă de „*specialiști ai serviciilor secrete, care au executat operațiunea de la Ibiza*.” Această operațiune „*a fost planificată cu mult timp înainte și executată cu mult profesionalism*.” Dar de ce să fie executate astfel de înregistrări video și apoi păstrate secrete aproape 2 ani? Adam este de părere că autorii trebuie căutați printre cei care sunt angajați în strategii pe termen lung și „*un înalt grad de previziune*.” Prin urmare, susține acesta singura explicație logică a acestei întârzieri este că s-a așteptat momentul prielnic reprezentat de alegerile europarlamentare, pentru a se încerca limitarea ascensiunii partidelor de extremă dreapta din Europa prin discreditarea nu numai a celor din Austria, ci implicit și din Suedia, Olanda, Italia, Ungaria, Franța, Spania etc.

Dacă acceptăm faptul că înregistrarea video a fost realizată de un serviciu de stat de informații secrete, atunci Israelul ar fi cel mai motivat politic să dorească limitarea ascensiunii partidelor de extremă-dreapta din Europa, susține Adam. China și statele arabe nu sunt interesate în problematica politicii interne din Austria, iar „*serviciile de informații secrete europene nu au motive și nici posibilități tehnice și financiare să se implice în asemenea operațiuni*.” Serviciile de informații americane sunt preocupate de Iran, China și Coreea de Nord, iar ascensiunea forțelor de extremă dreapta din Europa nu este o prioritate pentru Administrația Trump. Rămâne doar un serviciu de informații secrete care dispune de capacitățile umane, tehnice și financiare pentru a efectua astfel de operațiuni și are o motivație politică clară - Mossad.

Ca urmare a investigațiilor jurnalistice efectuate de reporterii cotidianului *Kronen Zeitung* (ziarul austriac care conform înregistrării secrete video ar fi urmat să fie cumpărat de oligarhul rus) a rezultat că rolul pretensei nepoate de la întâlnirea cu Strache și Gudenus a fost interpretat de o studentă

bosniacă, vorbitoare fluentă de limba rusă și care ar fi încasat pentru prestația sa 7.000 de euro. Întreaga înscenare ar fi costat în jurul a 400.000 de euro.

După cum scrie *Kronen Zeitung*, au existat mai multe încercări de a vinde caseta cu înregistrarea video unor reprezentanți ai cercurilor politice și de afaceri din Austria, dar nimeni nu a dorit să o cumpere. Într-un final, caseta a fost achiziționată, contra sumei de 600.000 de euro, de o firmă germană, care a transmis-o presei. Același ziar mai scrie că serviciile de informații austriece știau de înregistrare, dar nu au reușit să intre în posesia ei înainte ca ea să fie făcută publică.

Moscova, prin glasul purtătoarei de cuvânt a diplomației ruse, Maria Zaharova, a respins alegațiile privind o posibilă implicare a serviciilor de informații secrete ruse în ceea ce în mass-media a fost denumită *Operațiunea Ibiza*, pe care a etichetat-o ca fiind o „înscenare planificată” cu un vădit caracter provocator la adresa Rusiei.

Valul de dezvăluiri privind conduita celor doi politicieni austrieci este doar la început și nu se știe ce alte surprize vor mai apărea. Probabil că și alți politicieni europeni se gândesc acum cu groază dacă nu au fost înregistrați în secret în timpul unor întâlniri cu persoane dubioase sau discuții compromițătoare.

În orice caz, indiferent cine sunt autorii reali ai *Operațiunii Ibiza*, decizia dezvăluirii înregistrărilor video nu a fost una de interes informativ-operativ, ci una exclusiv politică.

CELE CINCI ETAPE PE CARE SPIONII CHINEZI LE PARCURG PENTRU RECRUTAREA AGENȚILOR

Alecuș Fărău

Departamentul de Justiție al SUA a dezvăluit noi acuzații împotriva a 10 ofițeri de informații și hackeri chinezi, despre care se arată că de ani de zile au acționat pentru sustragerea de secrete ale companiilor aerospațiale americane. De fapt, este pentru a treia oară când guvernul american acuză ofițeri și agenți ai serviciilor de informații chineze, inclusiv în una dintre cele mai mari lovituri din ultimii ani: extrădarea unui ofițer de informații chinez, arestat în Europa, care actualmente este judecat de un tribunal american.

Ar fi pentru prima dată când în Statele Unite este acuzat de spionaj un ofițer al Ministerului Securității de Stat al Chinei. Suspectul, Yanjun Xu, a cultivat ani de zile o persoană despre care considera că dispune de un potențial valoros într-un domeniu important al aviației, cel al tehnologiei motoarelor cu reacție.

Totuși, cu greu se poate considera acest caz ca fiind unul excepțional. Spionajul chinez împotriva Statelor Unite din ultimele decenii s-a dezvoltat devenind probabil una dintre cele mai mari amenințări la adresa securității naționale, compromițând secretele și locurile de muncă ale americanilor. Chiar și când atenția opiniei publice s-a concentrat în ultimul deceniu asupra câtorva cazuri importante de operațiuni ale serviciilor de informații rusești, acțiunile spionajului chinez au dat naștere permanent unor incidente. Astfel că zeci de oameni - inclusiv americani, chinezi și europeni - au fost arestați, acuzați sau condamnați pentru spionaj economic sau militar în favoarea Chinei.

În perioada de după 2010, când a fost descoperită rețeaua de spionaj a rușilor din Statele Unite, serviciile de contraspionaj americane au urmărit și descoperit peste 40 de cazuri de spionaj chinezești, potrivit unui raport al Departamentului Justiției. Majoritatea cazurilor de spionaj chinezești au implicat etnici ai acestei țări, cu deosebire studenți veniți la studii universitare ori avansate în Statele Unite sau care au fost angajați de companii americane și apoi s-au întors în China cu secrete tehnologice și comerciale furate.

De-a lungul anilor, foarte puține cazuri ale spionajului chinez au vizat recrutări din rândurile populației occidentale, dar recent au apărut cazuri în care unii americani s-au angajat să transmită informații economice, tehnologice sau militare Chinei, dintre care unele au început cu un simplu mesaj primit pe LinkedIn.

Cercetarea principalelor cazuri care i-au vizat pe occidentali oferă descoperirea modului în care serviciile de specialitate ale Chinei își recrutează agentura, după modelul clasic al etapelor binecunoscute: observarea, evaluarea, dezvoltarea (stimularea), recrutarea și, în cele din urmă, ceea ce numesc profesioniștii „coordonarea”.

Etapa 1: Observarea

Primul pas în orice recrutare de spionaj este cunoașterea indivizilor vizați să devină potențiale obiective. Această activitate se înscrie deseori în ceea ce profesioniștii din domeniul intelligence numesc un „spotter” (cercetaș), în care sunt identificate țintele potențiale, care apoi sunt transferate altui ofițer de informații pentru evaluare. Acești observatori, uneori oficiali prietenoși din grupuri de reflecție, universități sau corporații, sunt deseori separați de ofițerii de informații, cei care în final se apropie de potențialii agenți. „Spotterii” sunt „sub acoperire”, încât sunt considerați prea valoroși pentru a aborda direct recrutarea, lăsând ca această misiune dificilă să fie realizată de un ofițer care să poată dispărea cu ușurință în cazul unui eșec al ofertei de recrutare.

YanJun Xu era în legătură cu un alt compatriot arestat la sfârșitul lunii septembrie 2018 de FBI, un cetățean chinez de 27 de ani, rezident din Chicago, care acționa ca agent străin neînregistrat pentru China – acuzație folosită de procurorii americani pentru spionaj. Acest individ, Ji Chaoqun, sosise în Statele Unite în 2013 pentru a studia ingineria la Institutul de Tehnologie din Illinois.

Potrivit actului acuzării, Serviciul chinez de spionaj îl recrutase pe Ji Chaoqun la un târg de locuri de muncă din China, întrucât încă din colegiu se alăturase unei „unități confidențiale”, ca „spotter” pentru YanJun Xu, ajutându-l pe ofițerul MSS să identifice potențiali recruți și furnizând rapoarte despre posibile recrutări. Într-un e-mail din 2015, Ji Chaoqun scria că a inclus „opt seturi de întrebări pentru testele semestriale din ultimii trei ani”. El a atașat opt fișiere cu rapoarte de informații descărcate de pe site-uri precum Intelius, Checkmate Instant și Spokeo, care compilau înregistrări publice despre persoane. Toți cei opt indivizi vizați erau etnici chinezi care lucrau în domeniul științei sau tehnologiei. Șapte dintre aceștia erau angajați sau fuseseră retrași recent de la contractori americani din domeniul apărării.

Observarea nu trebuie neapărat să implice obiective umane. Un articol din numărul din noiembrie al revistei *Wired*, extras din noua carte „*Dawn of the Code War*” (Începutul războiului criptologic), subliniază că urmărirea de către americani a spionului chinez Su Bin, capturat în Canada în 2014, a avut loc după ce lucrase ani de zile ca „spotter” tehnic pentru ofițeri de informații militare chinezi. Su, un expert în aviație, examina informațiile din fișiere sustrase de serviciile de informații chineze, indicându-le pe cele mai valoroase

și mai relevante, ajutându-le să depisteze din dosarele masive proiecte secrete precum dezvoltarea avionului de transport militar C-17.

Etapă 2: Evaluarea

Odată ce ofițerii de informații identifică potențialii recruți, ei examinează modul în care ar putea să-i încurajeze să accepte să spioneze. Profesioniștii rezumă adesea motivele pentru spionaj cu acronimul BICE: bani, ideologie, coerciție și ego. Spionii vor să fie plătiți pentru munca lor sau cred în cauză, pot fi șantajați ori vor să le fie stimulat ego-ul.

Deși se bazează adesea pe ideologie sau constrângere pentru a-i determina pe etnicii chinezi să spioneze în străinătate, China s-a dovedit că reușește să-i ispitească și pe cetățenii occidentali cu bani. În vara anului trecut, agenții FBI au arestat un bărbat din Utah, care se pregătea să plece în China, acuzându-l că încearcă să transmită chinezilor informații secrete privind apărarea națională. Acuzatorii spuneau că Ron Rockwell Hansen, fost ofițer al Departamentului de Informații al Apărării (DIA), avea probleme financiare, trăind dintr-o pensie de 1.900 de dolari pe lună, dar având datorii de peste 150.000 de dolari. În 2014, Rockwell a început să se întâlnească cu doi ofițeri chinezi ai MSS - care s-au prezentat ca fiind „David” și „Martin”. În timpul unei călătorii de afaceri în China în 2015, i-au oferit 300.000 de dolari pe an pentru *„consultanțe din participări la conferințe sau expoziții privind securitatea informațiilor și comunicațiile militare și cercetări despre acest domeniu”*.

Hansen a participat la conferințe cu teme din domeniul apărării și Intelligence timp de aproape patru ani. A făcut fotografii, a redactat note și a încercat să intre în contact cu foști colegi din DIA și din domeniul informațiilor. În total, Hansen a efectuat 40 de călătorii în China între 2013 și 2018, adesea întorcându-se cu zeci de mii de dolari. Documentele instanței apreciau că Hansen ar fi primit în total peste 800.000 de dolari de la chinezi.

Într-un alt caz major de spionaj corporatist din 2011, o companie chineză, *Sinoval Wind Group*, a fost acuzată de furtul unor secrete comerciale ale partenerului său *American Superconductor*. Rechizitoriul susținea că *Sinoval* a furat codul sursă al turbinei eoliene, recrutând un angajat pentru a trăda compania americană cu sediul în Massachusetts, promițându-i bani și femei. Cele două firme lucrau împreună la mari ferme eoliene din China, *Superconductor* furnizând software-ul pentru turbine, în timp ce *Sinoval* fabrica turbinele și efectua lucrările de instalare.

Conducerea companiei *American Superconductor* auzise relatările despre companiile americane cu proprietăți intelectuale furate de partenerii de afaceri chinezi, astfel că a acționat din timp pentru blocarea software-ul și permiterea accesului doar angajaților săi. *Sinoval*, în schimb, l-a recrutat pe

Dejan Karabasevic, un angajat sârb din Austria, să fure codul sursă. Karabasevic a pledat vinovat într-un tribunal austriac în 2011. „*I-au oferit femeii, un apartament și bani pentru a duce o viață nouă*”, a declarat conducerea firmei *American Superconductor*.

Karabasevic însuși a fost foarte clar în privința motivelor sale. După cum arăta documentele instanței, el a trimis un e-mail partenerului de afaceri chinez: „*Toate fetele au nevoie de bani. Eu am nevoie de fete. Sinoval are nevoie de mine*”, astfel că firma chineză i-a oferit lui Karabasevic 1,7 milioane de dolari pentru a sustrage codul sursă al turbinei. Apoi, el a trimis la *Sinoval* mesajul: „*Voi trimite codul complet, vă asigur*”.

American Superconductor a devenit conștientă de furt doar atunci când inginerii săi au observat că unele turbine instalate în marile ferme eoliene de către *Sinoval* în China funcționau după o versiune a software-ului de operare care nu-i fusese pus la dispoziție. Dar a fost prea târziu. Colapsul parteneriatului a forțat compania americană să concedieze 600 dintre cei 900 de angajați ai săi. În luna ianuarie a acestui an un juriu federal a găsit firma *Sinoval* vinovată de furt de secrete comerciale.

Etapa 3: Dezvoltarea

În general, ofițerii de informații, nu încep prin a cere potențialele surse să-și trădeze țara sau societatea la care sunt angajați. În a treia etapă a recrutării pentru spionaj, cunoscută sub numele de „*dezvoltare*”, recrutorii încep prin a face cereri banale sau favoruri pentru a stabili raporturi apropiate. După cum declara și fostul director al CIA, John Brennan, „de multe ori unii oameni merg pe o cale spre trădare fără să știe că sunt pe acest drum, iar când își dau seama este deja prea târziu”.

În una din cele mai îndrăznețe operațiuni din ultimii ani, serviciile de informații chineze au încercat să introducă un ambițios student american, admirator al Chinei, în interiorul CIA, sperând că această cârțiță ar putea să urce ierarhia din cadrul agenției.

Glenn Duffie Shriver, student din Richmond, Virginia, devenise interesat de China pe timpul unui program de studii de vară din anul 2001. El a revenit mai apoi, devenind fluent în limba chineză, mutându-se la Shanghai, unde a jucat în filme și reclame chinezești. În anul 2004, el a răspuns unui anunț de ziar care cerea ca cineva să scrie un articol despre relațiile comerciale dintre SUA, Coreea de Nord și Taiwan. O femeie care se numea „*Amanda*” l-a angajat, plătindu-i 120 de dolari pentru eseu. I-a spus că i-a plăcut lucrarea și l-a întrebat dacă ar fi interesat de mai mult, introducându-l apoi unor doi bărbați: „*Mr. Wu*” și „*Mr. Tang*”.

Cu timpul, cei doi l-au încurajat pe Shriver să revină în SUA pentru a se angaja fie la Departamentul de Stat, fie la CIA. „*Putem fi prieteni apropiați*”, i-

au spus ei. Shriver a fost respins de două ori la examenul de angajare, dar MSS chinez i-a plătit 30.000 de dolari pentru efortul depus. În 2007, Shriver a reușit totuși să fie încadrat în Serviciul Național Clandestin al CIA, unitate care coordonează agenții operativi sub acoperire în străinătate, primind 40.000 dolari de la MSS.

În cele din urmă, autoritățile americane l-au arestat pe Shriver, iar FBI a produs un film documentar pentru a-i avertiza pe studenții din străinătate despre pericolul „prietenilor” chinezi care le oferă cadouri. Shriver a pledat vinovat pentru acuzația de conspirație prin comunicarea de informații secrete privind apărare națională. „Totul a început destul de inofensiv: Oh, știi, chiar vrem să-i ajutăm aici pe tineri din China. Ne dăm seama că uneori simți că ești departe de casă și că cheltuielile ar putea fi destul de mari, pentru asta te putem ajuta”, mărturisea Shriver la condamnarea sa. „*Apoi m-am prăbușit, mi-am pierdut controlul. Cred că am fost motivat de lăcomie. Vreau să spun de teancurile de bancnote pe care mi le fluturau prin fața ochilor*”.

Această evoluție subtilă pentru determinarea tacită de a depăși statutul profesional pentru angajarea directă într-o acțiune de spionaj, a fost evidentă și în recentul caz al cadrului MSS, Yanjun Xu, care avea ca obiectiv compania *GE Aviation*. Cazul *GE Aviation* se poate relata aproape ca un roman de spionaj, fiind oarecum unic: nu existau documente sau secrete comerciale compromise - înscenarea părea să privească strict cooperarea companiei, deoarece recrutorul urmasa aparent o cale abilă, cerând agentului doar lucruri mici, neînsemnate, înainte de a-l împinge dincolo de linia roșie a furtului total.

Yanjun Xu și-a început acțiunea de recrutare contactând experți americani din domeniul aerospațial sub forma unui schimb educațional. Lucrase la Universitatea de Aeronautică și Astronomie din Nanjing (NUAA), una din instituțiile de prestigiu din China, și îi invita pe specialiștii vizati să susțină prelegeri cu privire la activitatea lor. Angajatului vizat din *GE Aviation*, i-au fost rambursate cheltuielile de călătorie și, în plus, i s-a acordat o „bonificație” de 3.500 de dolari pentru prelegerea susținută. Strategia folosită de Xu părea a fi una obișnuită, instanța menționând și alte exemple de „seminarii” și „schimburi educaționale” cu ingineri aerospațiali care au fost implicați în acțiuni de spionaj.

În cursul vizitei angajatului *GE Aviation* la NUAA în iunie 2017, Xu s-a prezentat, folosind identitatea de acoperire „*Qu Hui*” și a explicat că a lucrat pentru Asociația de promovare a științei și tehnologiei Jiangsu. Inginerul american și Xu au luat de mai multe ori masa împreună, apoi Xu l-a invitat pe inginer să revină pentru o altă prelegere. În cele din urmă, în ianuarie 2018, Xu a început să-i ceară în mod regulat inginerului GE să transmită informații detaliate despre specificațiile sistemului de proiectare al companiei. Apoi i-a

prezentat o listă de proiecte secrete din domeniul aviației, întrebându-l: „Poți să te uiți și să vezi dacă ești familiarizat cu acestea?”

În februarie, Xu i-a cerut o copie cu adresele din computerele sale, explicându-i cum să procedeze în mod concret. Apoi, pe timpul unei călătorii de afaceri în Europa, cei doi au început să facă planuri pentru ca Xu să aibă acces la computerele companiei. Potrivit documentelor instanței, Xu a explicat că „nu trebuie să ne grăbim, să facem totul dintr-o singură dată, pentru că, dacă vom continua să facem afaceri împreună, aceasta nu va fi ultima”. Dar călătoria europeană de afaceri europeană din aprilie chiar a fost ultima, pentru că ofițerul de informații chinez a fost arestat în Belgia.

Etapa 4: Recrutarea

Deși cererea directă de angajare în spionaj este adesea momentul cel mai tensionat al unei operațiuni de recrutare, uneori ea se realizează destul de ușor. Nu de mult, ofițerul CIA Kevin Mallory, a fost recrutat de către chinezi pentru a spiona direct pe rețeaua LinkedIn. Mallory, un consultant, a fost contactat pe rețeaua de socializare de un individ participant la un cunoscut think tank chinezesc - Academia de Științe Sociale din Shanghai (SASS), o organizație prestigioasă, una dintre cele mai vechi din acest domeniu din China - folosită în mod regulat de Ministerul Securității Statului pentru încadrarea de observatori și evaluatori ai procesului de recrutare în spionaj.

Spionajul din zilele noastre se bazează tot mai mult pe sisteme de comunicații criptate, telefoane mobile și e-mailuri. Mallory a vorbit la telefon cu pretinsul angajat al SASS și apoi a călătorit în China de două ori, în martie și aprilie 2017, pentru întâlniri personale. Acolo, el a primit un telefon special și instrucțiuni despre cum să folosească mesajele securizate pentru a lua legătura cu „clienții” săi chinezi. Potrivit rechizitoriului, Mallory a scris, de asemenea, două informări despre politica americană pentru ofițerii de informații chinezi care-l coordonau.

Mallory a fost prins, în parte, pentru că nu și-a dat seama că nu a șters mesajele securizate din memoria calculatorului, astfel că agenții FBI au putut să-i supravegheze comunicările cu ofițerii de informații chinezi. Acordul cu ofițerii de informații chinezi era explicit: într-un mesaj, Mallory scria: „*Obiectivul dvs. este de a obține informații iar al meu de a fi plătit*”. În cele din urmă, FBI apreciază că Mallory a transmis chinezilor cel puțin trei documente clasificate pentru care a fost plătit cu 25.000 de dolari, fiind judecat și condamnat pentru comiterea infracțiunii de spionaj.

Etapa 5 : Coordonarea

Partea cea mai delicată a unei operațiuni de spionaj este menținerea unei comunicări regulate între agent și coordonatorul acestuia. În timp ce generațiile anterioare se bazau îndeosebi pe depunerea și ridicarea de mesaje și

materiale la „căsuțele poștale impersonale”, spionajul din zilele noastre folosește mijloacele de comunicații criptate, telefoanele mobile și e-mailurile.

Unele dintre aceste mijloace moderne au fost prezentate în acuzațiile împotriva unui fost ofițer al CIA, cetățeanul american naturalizat Jerry Chun Shing Lee, considerat a fi unul dintre cei mai devastatori spioni chinezi. Potrivit informațiilor rezultate după arestarea sa din ianuarie a.c., Lee s-a întâlnit cu doi ofițeri de informații chinezi în aprilie 2010, care i-au promis „un cadou de 100.000 de dolari în schimbul cooperării sale și l-au asigurat că vor avea grijă de el pe viață”. Imediat, ofițerii de informații chinezi au început să-i trimită „sarcini” prin plicuri trimise prin unul dintre asociații săi în afaceri, care-i cereau să transmită informații sensibile despre CIA.

În total, Lee a primit cereri pentru 21 informații. Ca răspuns la una în aceste solicitări, Lee a redactat pe laptopul său un document referitor la unele locații în care operau ofițeri CIA. Comunicațiile s-au realizat parțial prin adresa de e-mail a fiicei sale. Se apreciază că informațiile furnizate de Lee a condus la distrugerea unor rețele de spionaj americane de pe teritoriul Chinei.

În timp ce dependența de un sistem de comunicații criptate nesigur a expus mai mulți agenți, potrivit unui raport recent, problemele sale nu puteau fi datorate doar acestei tehnologii. Atunci când agenții FBI au efectuat o percheziție secretă în bagajele lui Lee au descoperit informații top secret scrise de mână referitoare la locații, numere de telefon, numele adevărate ale unor cadre CIA care acționau sub acoperire.

Idei preluate din cartea „Începutul războiului criptat: Bătălia Americii împotriva Rusiei și Chinei și ascensiunea amenințării cibernetice globale”, semnată de John P. Carlin și Garrett M. Graff.

SPIONII ROMEO

Alecuș Fărău

Textul integral al materialului cu același titlu a fost postat pe pagina de web a Agenției Centrale de Informații (CIA), la 14.02.2008.

*

Cu mult înainte să apară tradiționala zi a îndrăgostiților, spionii din toată lumea foloseau relațiile amoroase pentru a obține secrete despre dușmani. Cunoscute sub denumirea „*borcane* (capcane) *cu miere*”, ele ademeneau pe rivali în acest joc al dragostei, ispitei și minciunii. Una dintre cele mai cunoscute seducătoare a fost Mata Hari, o dansatoare exotică olandeză condamnată pentru spionaj în favoarea germanilor în timpul Primului Război Mondial. Dar menționarea cuvântului „*ispitire*” implică îndeosebi imaginile Cleopatrei sau Izabelei, rareori figura unui Casanova.

Dar și bărbații au fost folosiți drept „*capcane de miere*” pentru a fura secrete. După sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, autoritățile din RDG au construit în 1961 Zidul Berlinului, separând Germania de Est de cea de Vest. Niciunul din cele două state germane nu avea încredere în celălalt, ambele fiind nerăbdătoare să știe ce mai conspiră noul adversar. În urma războiului, în care nemții au pierdut circa 5 milioane de bărbați, multe femei de vârstă căsătoriei ocupau locuri de muncă în afaceri, guvern, parlament, armată și servicii de informații din Germania de Vest, având adesea acces la secrete de stat. Din cauza lipsei unor bărbați, femeile din Germania de Vest, dornice de o companie masculină, deveneau țintă frecventă pentru spionii din Est, interesați de un singur lucru: secretele. Acești agenți amorezi ai Estului au primit porecla de „*Spionii Romeo*”, dobândind renume pentru modul în care și-au îndeplinit misiunile, altfel destul de plăcute.

Omul fără față

Markus Wolf a fost creierul din spatele operațiunii „*Spionii Romeo*” din Germania de Est. Oficialii occidentali îl considerau „*omul fără chip*”, deoarece o lungă perioadă n-au putut să-l identifice. Wolf s-a născut în Germania, dar a crescut la Moscova, unde a învățat profesia de spion. S-a întors în Germania și la vârsta de 30 de ani devenea șeful Diviziei de informații străine a Stasi, Ministerul Securității de Stat din RDG. Misiunea sa era să infiltreze instituțiile politice, economice, militare și de securitate din Germania de Vest, iar una din armele pe care a ales-o a fost bărbații.

Romeo, de ce ești un bărbat atât de bine?

Ideea spionului Romeo s-a născut din activitatea practică, de-a lungul vremii spionii Romeo dovedindu-se un mod eficient de a fura secrete, la fel ca și Julietele. Wolf credea că o femeie cu acces la informații de interes și dispunând de o motivație adecvată putea oferi mai multe informații secrete decât 10 diplomați de sex masculin la un loc. Desigur, nu orice bărbat putea fi un spion Romeo. A existat un proces riguros de selecție prin care erau eliminați foarte mulți candidați, începând cu calitățile fizice, dar și cele intelectuale pentru a deveni persoane agreabile și atractive pentru femei. Dintre cei aleși, cei mai mulți aveau între 25 și 35 de ani, erau bine educați și ofereau bunele obiceiuri de modă veche, fapt pentru care multe femei îi găseau irezistibili. Bărbații selectați pentru acest program erau instruiți în domeniul spionajului și al identităților false, de obicei ale unor cetățeni decedați sau ale unor imigranți. Apoi erau trimiși în Germania de Vest pentru a îndeplini anumite sarcini de spionaj. Odată ajunși acolo, identificau o potențială „*Julietă*” care avea acces la informațiile care-i interesau și creau „o *întâlnire întâmplătoare*” pentru a se cunoaște și începe o aventură, după un timp propunându-i să-i transmită secrete.

Înainte de a fi trimiși în Germania de Vest, spionii Romeo erau avertizați că le este interzis să se căsătorească cu cuceririle lor, chiar dacă în timp se dezvoltau sentimente autentice între ei. Aceasta întrucât identitatea și intențiile adevărate ale unor spioni Romeo ar fi fost cel mai probabil descoperite, deoarece autoritățile vest-germane efectuau investigații riguroase pentru oricare angajat al statului care avea acces la materiale clasificate și urma să se căsătorească. Prin urmare, spionii Romeo trebuiau să insiste că ei nu erau genul de bărbați potriviți pentru întemeierea unei familii.

Julietele

Femeile alese de spionii Romeo erau toate cetățene vest-germane. Multe dintre ele proveneau din clasa de mijloc și chiar superioară, unele fiind personalități puternice. Majoritatea erau angajatele unor instituții guvernamentale când au fost abordate de vreun Romeo. Bărbații se documentau atent, stabilind ce le place sau displace și vulnerabilitățile pe care le are o anume Julietă înainte de a stabili o „*întâlnire întâmplătoare*”. În ciuda unei campanii de publicitate din Occident, care avertiza femeile despre această tactică a Stasi, multe Juliete au căzut în brațele acestor tineri bărbați.

Inițial, majoritatea femeilor păreau naive în privința adevăratelor intenții ale Romeo-ului lor. Cu toate acestea, de cele mai multe ori, pe măsură ce relațiile se dezvoltau, Julietele începeau să suspecteze că Romeo lucrează pentru „*cealaltă parte*”. Cele mai multe femei nu erau șocate atunci când li se cerea să spioneze pentru bărbații lor, deși această propunere avea loc

întotdeauna într-o țară neutră, în afara Germaniei de Vest, pentru ca în cazul în care Julieta nu accepta propunerea, Romeo să poată dispărea rapid.

Multe femei au întrerupt relația atunci când li s-a cerut să spioneze, Însă, unele îndrăgostite au fost de acord să spioneze pentru a-și păstra legătura intimă, astfel că unele legături au durat mult timp. Pentru acele femei cu adevărat îndrăgostite de bărbații Romeo, cariera lor în spionaj se încheia atunci când relațiile cu ei încetau. Ocazional, s-a încercat găsirea unui „înlocuitor” al lui Romeo, dar de obicei acesta nu era acceptat, aceste femei consacrându-se unui unic și adevărat Romeo. Alte femei au fost de acord să spioneze și să facă dragoste nu doar cu un Romeo, consacrându-se pe deplin activității de spionaj. Pentru ele Romeo era doar o parte a acestei activități, în astfel de cazuri putând accepta și alți înlocuitori ai unui Romeo dacă primul dispărea din motive de securitate.

Tunsoare atipică

Din când în când, un Romeo dispărea, capturat de serviciile de contraspionaj occidentale. Ani de zile, Estul nu a putut să-și dea seama cum occidentalii îi identificau agenții. Pare hazliu, dar se pare că tunsoarea acestora îi dădea uneori de gol. De regulă, bărbații Romeo aveau tunsori scurte, regulamentare, în timp ce tinerii din Vest lăsau părul să le crească mai lung. Atunci când ofițerii de contrainformații occidentali vedeau un bărbat chipeș cu o tunsoare scurtă în zona lor de activitate, îl luau în lucru, urmărindu-l și arestându-l la prima mutare greșită.

Loviturile lui Cupidon

Un Romeo original: Primul Romeo est-german, cu numele de cod „Felix”, a fost un student în inginerie care nu voia să-și abandoneze studiile pentru a căuta dragostea, minciunile și secretele. În cele din urmă a fost convins și a început să lucreze ca Romeo în anii 1950. S-a mutat în Germania de Vest, unde a pus la punct un plan pentru a se întâlni cu doamnele care lucrau la Cancelaria guvernului federal. Vagabonda în jurul unei stații de autobuz din apropiere, sperând să aibă o întâlnire „întâmplătoare” cu una dintre secretare. Norocul i-a surâs și a cunoscut o astfel de secretară. Aventura lui a avut succes și a început o relație cu secretara pe care germanii din Est au numit-o „Norma”. Aceasta s-a îndrăgostit de Romeo și a început să-i divulge secrete din Cancelarie. Soarta a făcut ca și Felix să se îndrăgostească de ea, astfel că cei doi s-au mutat împreună și au început o relație care a durat câțiva ani. Din păcate, frumoasa lor idilă a luat sfârșit atunci când o „cârțiță” le-a comunicat germanilor din Est că Felix a devenit „suspect” iar aceștia l-au retras imediat din misiune. Când Norma a venit acasă a găsit apartamentul gol. Nu a cunoscut niciodată adevărata identitate a celui alături de care a trăit ani buni, fără să știe de ce a dispărut fără urmă.

Consolare cu un Romeo

O altă Julietă, în vârstă de 32 de ani, inconștientă de existența vreunui pericol, l-a cunoscut pe Romeo în iulie 1977, pe malurile Rinului. A fost dragoste la prima vedere a femeii divorțate. Romeo era cu șapte ani mai în vârstă și juca rolul unui om de știință angajat de o Asociație dedicată cercetării păcii mondiale. Cuplul s-a căsătorit la trei luni după ce s-au cunoscut. Julieta lucra ca traducător și interpret la ambasada americană. Se întâlnea cu Romeo o dată pe lună pentru a-i preda o mulțime de documente secrete, mai multe decât orice alt agent în poziția ei. Era îndrăgostită la nebunie după el și nu-l întreba niciodată ce face cu documentele sustrase. Relația lor a durat 12 ani. În 1991, ea și Romeo au fost trădați de un defector Stasi. Romeo a murit mai târziu, atunci când mașina lui a fost lovită de un tren. În 1996, Julieta a fost judecată pentru spionaj, în timpul procesului concentrându-se exclusiv pentru a afla dacă a fost o dragoste adevărată, întrebându-se dacă Romeo a iubit-o cu adevărat. A primit o pedeapsă de doi ani de închisoare, cu suspendare. Judecătorul care a pronunțat sentința a concluzionat că „*adorarea oarbă*” pentru Romeo a determinat-o să spioneze.

Super spionii Romeo

Nemții din Germania de Est apreciau selecția bărbaților ca definitorie pentru a deveni un „*super Romeo*” al cuceririlor amoroase. Un astfel de bărbat a fost un atractiv și inteligent director de teatru, care în 1961 a fost trimis la Paris pentru a aborda o interpretă de la Centrul de comandă al NATO. Trei alți Romeo încercaseră dar eșuaseră. Interpreta, o catolică ferventă, a cedat și s-a îndrăgostit de cel de al patrulea Romeo, fiind convinsă că este ofițer de informații danez, așa cum se prezentase el. A început să-i transmită secrete atunci când el venea la Paris să o viziteze. Totuși, în cele din urmă, educația ei catolică a determinat-o să se simtă vinovată de relația sa de spionaj, astfel că simțea dorința de a se confesa înainte ca legătura ei cu Romeo să ducă la căsătorie. Acesta evita mereu problema căsătoriei, invocând situația sa profesională. Totuși, a aranjat ca un alt ofițer de informații est-german, vorbitor de daneză, deghizat ca preot catolic, să-i asculte confesiunea. Julieta și-a mărturisit păcatele „*preotului*”, care a iertat-o de toate faptele rele și a încurajat-o să continue să spioneze primind binecuvântarea Domnului.

Romeo cu două fețe

Unii Romeo au fost mai norocoși în dragoste. Deși nu era în mod necesar frumos, acest tip de Romeo părea cinstit. El a întâlnit-o pe prima Julietă în anul 1960 la Paris la „*școala secretarelor*”, după cum erau numite mulțimea de funcționare germane trimise acolo să învețe franceza. Romeo a încântat inima unei secretare de 19 ani și i-a dezvăluit adevărata sa identitate. Relația lor a evoluat și a continuat timp de mai mulți ani. La sugestia lui, ea s-a

transferat la Ministerul de Externe din Bonn, în compartimentul în care telegramele sosite de la ambasade erau descifrate. Pur și simplu, ea își umplea geanta cu documente secrete și ieșea din instituție pentru a se întâlni cu Romeo și a le preda. Cinci ani mai târziu, ea a fost mutată la Varșovia, astfel că distanța a făcut mai dificilă relația lor. Ea începuse să bea excesiv, când un agent al Bonnului sub acoperire de ziarist i-a căpătat încrederea. Acesta a convins-o să mărturisească infracțiunile comise. Ea a fost de acord, dar mai întâi l-a avertizat pe Romeo pentru ca acesta să fugă în Germania de Est. Secretara a fost judecată pentru spionaj și a primit o sentință de trei ani închisoare, mai mică decât de obicei, deoarece cooperase, dezvăluind detaliile colaborării sale cu agentul Estului.

Romeo a scăpat și a fost trimis în Bulgaria, la Marea Neagră, pentru a se reface. Acolo a întâlnit o altă potențială Julietă, pe Inge după numele de cod dat în Est. El a inventat o poveste de acoperire pentru a se prezenta și a începe o relație intimă cu aceasta. Din nefericire, un articol dintr-un ziar a dezvăluit adevărata sa identitate, legată de precedentă Julietă, condamnată pentru spionaj, astfel că a fost nevoit să-i mărturisească totul lui Inge. Aceasta i-a apreciat onestitatea iar relația a continuat. Întrucât Romeo era *persona non grata* în Occident, Inge trebuia să călătorească în Berlinul de Est la sfârșit de săptămână. Estul i-a plătit cursurile de învățare a limbii franceze și stenografie, astfel că ea a putut să ocupe un post în Cancelarie, care i-a permis ca timp de mai mulți ani să transmită informații despre activitățile conducerii instituției. Inge dobândise reputația unei secretare harnice între kolegele sale, care nu știau că ea rămânea târziu în noapte pentru a fotocopiază documente confidențiale.

Inge îl iubea pe Romeo și dorea să se căsătorească cu el, astfel că est-germanii au înscenat o căsătorie. Cuplul și-a jurat credință, a schimbat verighetele și a semnat în registrul de căsătorii. Abia după arestarea ei din 1977, a putut afla că ceremonia căsătoriei fusese de fapt o farsă. A fost judecată pentru spionaj și condamnată la patru ani și trei luni de închisoare.

Spionii Romeo deosebit de performanți

Un astfel de Romeo a reușit să seducă o femeie încadrată în serviciul de spionaj vest-german. S-au întâlnit în Germania de Vest unde ea își pregătea teza de doctorat, el prezentându-se sub acoperirea de mecanic. Au petrecut vara împreună, după care Romeo și-a dezvăluit adevărata sa identitate. Julieta a fost fascinată când a aflat că de fapt era un agent al Estului. A revenit în Germania de Vest, dar mergea în Est la fiecare trei luni pentru a primi instrucțiuni și a-l întâlni pe Romeo. Cuplul trăia în concubinaj. În 1973 ea a început să lucreze ca analist politic la serviciul de spionaj din Germania de Vest.. Când nu putea fi observată, microfilma documente și le ascundea într-un tub fals de deodorant. La început ascundea aceste tuburi în bazinele toaletelor din trenurile care

mergeau de la München în Germania de Est. Ulterior însă și-a dat seama că era riscant, astfel că a întâlnit o femeie care mergea la un bazin de înot din München, cu care schimba informațiile în vestiar. Julieta era realmente pasionată, dar nu de relația sa cu Romeo, ci de activitatea de spionaj pe care o desfășura. La începutul anului 1990, unificarea Estului cu Vestul părea inevitabilă, astfel că documentele Stasi au fost distruse. Din nefericire pentru această Julietă, un ofițer din conducerea Stasi a trădat-o, pentru a-și asigura imunitatea. A fost arestată în același an pe când trecea granița dintre Germania și Austria pentru a se întâlni cu coordonatorii ei.

Epilog

Patruzeci de femei au fost condamnate în Germania de Vest pe parcursul Războiului Rece pentru comiterea infracțiunilor de spionaj, dar desigur că numărul Julietelor implicate în astfel de relații cu bărbați Romeo a fost cu mult mai mare. Poate că unele au fost victime ale săgeții lui Cupidon, dar nu au fost complet nevinovate. Cu toate acestea, multe inimi au fost frânte, inclusiv cele ale mai multor Romeo care le-au iubit cu adevărat pe Juliete. Câteva cupluri au depășit ambiguitatea relației lor, s-au îndrăgostit cu adevărat și s-au căsătorit pentru a începe o viață nouă.

Markus Wolf a fugit la Moscova când Germania s-a reunificat. Trei ani mai târziu, el s-a predat fiind într-o zonă rurală din Bavaria. A fost condamnat la șase ani de închisoare pentru trădare, dar sentința i-a fost anulată pe motiv că Germania de Est fusese un stat suveran care avea dreptul să aibă un serviciu de informații. Același lucru a fost valabil și pentru agenții Romeo, care n-au fost condamnați, deși mai mulți fuseseră reținuți în Occident înainte de unificare. În memoriile sale Wolf scria că: *„atât timp cât există spionaj, agenții Romeo vor seduce Juliete cu acces la secrete. La urma urmei, conduceam un serviciu de informații, nu un club al inimilor singure”*. Wolf a murit la vârsta de 83 de ani, la împlinirea a 17 ani de la căderea Zidului Berlinului.

**CULTURA DE SECURITATE,
CULTURA POLITICĂ**

UNIREA POLITICĂ SAU DE CÂND SUNT ROMÂNII ROMÂNI

Ioan Aurel Pop – președintele Academiei Române

De sărbătoarea Unirii Țării Românești și Moldovei, s-ar cuveni să se rostească alocuțiuni festive sau să se facă rememorarea întâmplărilor din 1859 ori ale premiselor acestora, din istoria mai apropiată ori mai îndepărtată. De cele mai multe ori se și face acest lucru, deși uneori se evocă fapte, procese istorice, personalități, fără cunoașterea suficientă a trecutului. Cele mai mari erori în domeniul istoriei se fac din ignoranță, dar se perpetuează, cel mai adesea, din interes. Nu demult apărea într-un ziar de mare tiraj și cu îndelungată tradiție un articol care începea cu formula „*Mitul conștiinței naționale la români*” și care avea un paragraf cu titlul „*Românii au fost români de acum 150 de ani*”. Altfel spus, locuitorii acestor spații de la Dunăre și de la Carpați ar fi devenit români pe la pe la 1850-1860. Dar oare ce erau românii înainte de a fi fost români? Sau erau români și nu știau asta? Întrebările acestea nu sunt fără sens, pentru că se poate să existe comunități de oameni pe lumea asta fără ca acestea să aibă conștiință de sine, adică fără ca acei oameni să fie convinși că formează respectiva comunitate. Nu este acesta cazul etnicității decât în mică măsură, fiindcă popoarele, atunci când sunt deplin formate ca realități, dobândesc, prin elitele lor, și conștiința acestei existențe.

Titlurile șocante de mai sus au, însă, alt rost decât acela de lămurire a unor adevăruri din trecut. Prin formularea și poziționarea lor în pagină, ele asigură succesul de receptare. Se întâmplă aceasta fiindcă mulți sunt curioși – din varii motive – să vadă ce se ascunde sub astfel de vorbe. Dacă articolul s-ar fi chemat „*Unirea Moldovei și Țării Românești la 1859*” numărul curioșilor ar fi scăzut, se pare, considerabil. Mijloacele de difuzare în masă au logica și scopurile lor, pe când cunoașterea istorică, adică dezvelirea vieții oamenilor de odinioară, se derulează după cu totul alte rânduieli.

Evident că, la cei 160 de ani trecuți de la Unirea celor două principate românești, ne întrebăm mulți dintre noi cum s-au petrecut lucrurile, ce sentimente aveau atunci românii, dacă ei formau sau nu o națiune, dacă țara unită s-a făcut pentru ei sau pentru alții, dacă actul l-au înfăptuit românii ori le-

a fost făcut cadou de către marile puteri etc. În chestiunea națiunii române și a conștiinței apartenenței românilor la poporul lor, lucrurile par lămurite demult, dar – după cum se vede – nu sunt. Totuși, nu este nevoie să fii istoric de meserie ca să poți ajunge la câteva concluzii simple, fără să te lași amăgit. Grupurile de oameni sunt deosebite unele de altele de când este lumea, iar un motiv al acestor diferențe a fost – tot din vremuri imemorabile – limba. Din clipa în care anumiți oameni și-au dat seama că vorbesc altă limbă în raport cu alți oameni și au conștientizat acest lucru, la nivelul grupului s-au pus bazele etniilor, ginților sau neamurilor, așa cum sunt ele numite și în Biblie. Românii știau că sunt români încă de la finalul etnogenezei, așa cum francezii știau că erau francezi, ungurii că erau unguri sau rușii că erau ruși. Evident, nu toți se gândeau la acest lucru și nu toți conștientizau mărimea comunității etnice în care trăiau, nici forța sa și nici problemele sale. Dar au existat de timpuriu – adică de la începutul mileniului al II-lea al erei creștine – membri ai elitei, români și străini deopotrivă – care știau ce înseamnă să fii român, care știau că românii sunt de obârșie de la Roma, că vorbesc o limbă asemănătoare latinei și altor limbi romanice, că sunt de credință creștină răsăriteană etc.

Știința singură nu este însă suficientă pentru acțiunea desfășurată în numele unității. Secole la rând, unitatea românilor, de care erau conștienți anumiți intelectuali și oameni politici, s-a menținut la nivel pasiv și constatativ, fără să nască atitudini practice. Românii, ca și restul omenirii, aveau atunci alte probleme și alte priorități. Totuși, în secolul al XVI-lea, sunt consemnate primele acțiuni sau posibile acțiuni politice în numele unității românești. Astfel, la finele domniei lui Petru Rareș, o comisie austriacă de investigație consemnează posibilitatea unirii Maramureșului cu Moldova, dintr-un motiv foarte simplu: *„fiindcă cea mai mare parte dintre locuitorii comitatului Maramureș sunt români și deoarece se potrivesc cu moldovenii la limbă, la religie și la obiceiuri”*. Or, toate aceste argumente fac parte din etnicitate și arată o anumită conștiință de grup, bine sedimentată în jurul anilor 1550. Nicolaus Olahus (adică Nicolae Românul) murea la 1568, în calitatea lui de arhiepiscop primat și de regent al Ungariei habsburgice, iar episcopul de Oradea, Francisc Forgach, răsufla ușurat și devenea cinic: *„Arhiepiscopul de cea mai joasă speță, născut din tată român și înălțat, din ură împotriva celorlalți, la cel mai înalt rang, s-a zbatut să păstreze regența și sigiliul regesc. Căci el deținea toate aceste demnități foarte înalte, spre grava ofensă a tuturor, deoarece ocupa în mod rușinos, dregătoriile și rangurile multora”*. Pentru Forgach nu mai contau nici solidaritatea confesională, nici ierarhia, nici erudiția de amploare europeană, nici calitatea de catolic și de umanist, nici slujirea cu devotament a Ungariei de către Olahus, ci doar originile sale

românești. Cu alte cuvinte, în a doua jumătate a secolului al XVI, este conștientizată etnicitatea românească de neromâni.

La fel, la intrarea lui Mihai Viteazul în Transilvania, în toamna anului 1599, cronicarul umanist Szamosközi István (Zamosius) pune ridicarea la luptă a românilor pe seama solidarității de tip etnic: *„Într-adevăr, la vestea luptei nefericite <de la Șelimbăr, din 28 octombrie 1599>, care s-a răspândit foarte rapid în întreaga țară, națiunea românilor, care locuiește în fiecare din satele și cătunele Transilvaniei, complotând peste tot, s-a unit cu poporul venit <din Țara Românească> și, atât împreună cât și separat, au prădat în lungul și în latul țării. Căci încurajați de încrederea că aveau un domn din neamul lor [...], au ocupat drumurile și au ucis pretutindeni [...]. Acum, fiind încurajată nebunia lor de principele român și sporindu-le îndrăzneala din pricina războiului [...], cu atât mai multă cruzime au atacat cu acest prilej, cu cât anterior, când țara era liniștită, dovedii prin decizii judecătorești cu vreo faptă rea, erau pedepsiți cu cele mai grele pedepse. Peste tot, spânzurătoarele, butucii, securile, cârligele, funiile și toate locurile de osândă erau pline mai mult de români”*. Ce reiese din textul de mai sus? Că românii ardeleni – cei mai mulți țărani – erau nu numai convinși că sunt români, diferiți de etnia liderilor politici ai Transilvaniei, ci și că principele român era unul de-al lor, că i-ar putea înțelege și sprijini tocmai în temeiul apartenenței comune la același popor.

Opinii asemănătoare au exprimat și cronicarii Somogyi Ambrus (Ambrosius Simigianus) și Georg Krauss, cronicarul anonim de la Prejmer și alții. Somogyi subliniază că s-au răsculat românii, care-i prindeau și-i jefuiau pe unguri, iar Krauss vorbește despre *„românii murdari, hoți, ucigași, răsculați în acel timp, deoarece Tiranul era de națiunea lor, adică un român”*. Mikó Ferenc spune că nobilii maghiari erau *„îngroziți de stăpânirea românească”* a lui Mihai Viteazul. Este adevărat că Mihai nu a unit Transilvania și Moldova ca să creeze România – era prea devreme pentru un asemenea act –, dar a trezit în epocă sentimente de solidaritate românească care nu au putut fi uitate și care l-au transformat ulterior pe învingătorul de la Șelimbăr în erou național.

Este adevărat că intelectualii români au răspândit ideile latinității, ale unității și ale solidarității în rândul poporului; este adevărat că edificiul numit România s-a construit prin efortul unor elite conștiente și responsabile, care au planuit opera politică națională. Nu era o mare filosofie să-ți dai seama că o comunitate națională, spre a dăinui, are nevoie de un scut, de un adăpost, adică de statul național, care s-o organizeze, s-o apere, s-o protejeze și s-o reprezinte în raporturile internaționale. Națiunea română nu s-a construit din nimic, ci din secolele multe și îndelungi de lucrare a poporului român asupra lui însuși. Elitele nu pot construi din nimic o națiune, dar pot organiza o națiune. Așa cum

biserica de la Densuș este făcută din materiale romane, la fel edificiul numit națiune modernă – organizat și fortificat de elitele noastre politice și intelectuale – are drept pietre de temelie și cărămizi „*năzuințe, doruri, vise, uri, patimi, nevoi*” (Alexandru Davila), care vin toate din „*datina străbună*”, adică din adâncul existenței acestui popor.

Sunt specialiști care consideră națiunea o realitate genuină, născută din firescul evoluției unor comunități etnice, și alții care cred că națiunea este un construct cultural, inventat de elite. Iar dintre aceia care spun că națiunile există aievea, sunt unii care cred că națiunile sunt realități civice (că poți fi membru al unei națiuni prin simpla voință de aderare și prin obținerea de documente adecvate) și alții care cred că națiunile sunt realități organice, formate treptat, în timp, prin acumulări succesive. Nu este însă nevoie să fii istoric ca să te convingi că lucrurile nu sunt atât de tranșante cum le-ar dori anumiți teoreticieni. Națiunile se nasc și se fac în același timp. Dacă „Părinții Patriei” americane nu ar fi avut în urmă peste două secole de acumulări în istoria coloniilor engleze nu aveau cum să construiască din nimic o „națiune” pe la 1776-1783. Experiența americană i-a făcut pe unii să creadă că națiunea se confundă cu statul, ceea ce, pentru multe popoare europene părea, în chip natural, lipsit de sens. Noi, românii, ca și germanii, ca și italienii, ca și polonezii, ca și cehii, ca și slovacii etc., ne-am construit națiunile (adică solidaritățile moderne) fără să avem state unitare, adică fără să avem scutul politic necesar pentru aceste comunități. O națiune încheagată poate trăi vremelnice în mai multe state, dar nu poate face acest lucru pentru eternitate, fiindcă părțile risipite sub aspect politic se pierd treptat, se transformă ori se topesc în sânul altor națiuni. Unii români au înțeles acest lucru încă de la începuturile Epocii Moderne, iar majoritatea românilor a conștientizat esența unirii politice abia în secolul al XIX-lea. Atunci, pe fondul realităților existente și care însemnau unitatea de origine, de limbă, de nume, de credință, de cultură, de tradiții, intelectualii școliți în Occident, aflați la curent cu marile transformări din Europa, au susținut, au promovat, au predicat și au construit unitatea națională. Momentul 1859 a fost posibil datorită antecedentelor sale istorice îndepărtate, dar și datorită inteligenței elitei noastre care a acționat corect în deceniul 1848-1859. Actul de la 24 ianuarie s-a realizat cu succes în urma îmbinării judicioase dintre factorul intern și cel extern, dintre interesele marilor puteri și interesele naționale românești. Marile puteri occidentale aveau nevoie de un pion puternic care să susțină interesele lor la Dunărea de Jos, în coasta Turciei, Austriei și Rusiei, iar liderii români voiau un viitor pentru națiunea lor, iar acest viitor era de neimaginat fără sincronizarea cu Europa, fără întoarcerea la rădăcini, fără pătrunderea în șuvoiul istoriei de succes. O națiune mică precum cea română nu avea cum să-și decidă singură destinul –

pentru că risca să fie strivită –, dar nici nu a stat pasivă, la cheremul marilor puteri. Dubla alegere a prințului Alexandru Ioan Cuza, obținerea recunoașterii dublei alegeri, unificarea instituțiilor, marile reforme ale modernizării nu au fost creații ale marilor puteri, ci întruchipări ale voinței naționale românești. La fel, de la împiedicarea divizării țării prin aducerea principelui străin, de la adoptarea Constituției (1866), a monedei naționale (1867), de la crearea Academiei Române (1866), de la proclamarea și cucerirea independenței de stat (1877-1878), de la făurirea Băncii Naționale (1880), de la instituirea Regatului României (1881) și de la obținerea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române în 1885 până la Unirea provinciilor românești cu Țara la 1918, nimic nu a venit drept dar din partea mai marilor lumii. Evident, românii nu au putut acționa singuri și nici în opoziție permanentă și totală cu marile puteri, dar au existat momente decisive – precum cele evocate mai sus – când și-au luat soarta în mâini. Cel mai bine s-a văzut acest lucru atunci când, pe calea deschisă de Congresul de Pace de la Paris (1856), adunările ad-hoc au decis unirea la 1857, unire restricționată de marile puteri prin Convenția de la Paris din 1858 și înfăptuită de români prin dubla alegere din 5 și 24 ianuarie 1859.

Poate că astăzi, când trăim vremuri grele, când ni se repetă mereu că trăim vremuri grele și când suntem sau părem mai risipiți ca niciodată, când educația nu mai este pusă la temelia succesului în viață și când elevii și studenții sunt învățați de părinți și de profesori că nu se pot instrui și realiza la casa lor, ne vine greu să credem acea concentrare de energie românească la 1859. Ne întrebăm – unii dintre noi – dacă toate au fost aievia și dacă nu cumva alții ne-au dăruit toate acele mari împliniri. Acest sentiment de ticăloșire și de nimicnicie face parte din existența noastră tragică – cum ar spune un mare filosof –, dar nu trebuie să ne poată copleși. Ne-am purtat crucea ca popor și ca națiune prin această lume în epoci întunecate, ne-am văzut satele arse și risipite, ne-am plâns fiii și părinții sacrificați, ne-am trezit cu limba înstrăinată și cu istoria hulită, dar nu ne-am plecat niciodată definitiv.

Istoria unirii noastre este istoria viețuirii noastre, iar unirea politică de la 1859 a fost mărturia puterii unei națiuni renăscute. De la 1859, provinciile înstrăinate aveau o țară unită spre care să privească, iar de la 1877-1878 aveau o Românie independentă ajunsă în curând regat, o Românie nu doar spre care să privească, ci căreia să i se alăture în actul Marii Uniri. Dacă România Întregită este edificiul nostru național, atunci Unirea de la 1859 este temelia acestui edificiu, încununat la 1918.

Agencia de Știri *Basilica* a Patriarhiei Române

80 DE ANI DE LA MARELE REFUGIU AL POLONEZILOR ÎN ȚARA NOASTRĂ ȘI SPRIJINUL PRIETENESC AL ROMÂNILOR

Dr.ist. Ion Constantin

România și Polonia la începutul celui de-al Doilea Război Mondial

În ajunul celui de-al Doilea Război Mondial, România și Polonia trăiau momente dramatice, fiind amenințate de marile puteri totalitare din estul și vestul Europei: U.R.S.S. și Germania.

Încheierea tratatului Molotov–Ribbentrop, la 23 august 1939, a creat o situație excepțional de grea celor două țări. Prin semnarea pactului de neagresiune, însoțit de nefastul protocol secret, Molotov și Ribbentrop parafau de fapt împărțirea Europei est-centrale în sfere de influență germană și sovietică.

În condițiile în care se contura perspectiva apropiată a războiului, la 26 august 1939, Marele Stat Major polon a cerut, prin atașatul militar la București, sprijinul guvernului român pentru tranzitul de materiale de război prin România. Guvernul român a aprobat cererea, Marele Stat Major Român desemnând, pentru satisfacerea solicitării poloneze, portul Galați. Acest fapt a atras, la 31 august 1939, protestul ferm al ambasadorului german la București, Wilhelm Fabricius, respins de prim-ministrul Armand Călinescu și regele Carol al II-lea. O nouă cerere de tranzit a 5.000 kg material de război spre Polonia a fost făcută de ministrul englez Hoare, la 1 septembrie 1939.

Refuzând să ia în considerare propunerile Angliei de a purta negocieri directe cu partea polonă, în zorii zilei de 1 septembrie 1939, fără declarație de război, Germania a declanșat atacul împotriva Poloniei. Două zile mai târziu, Anglia și Franța declarau război celui de-al Treilea Reich.

La câteva ore de la declanșarea agresiunii germane, ministrul Beck a înștiințat România despre cele întâmplate și a solicitat guvernului român adoptarea unei atitudini binevoitoare față de Polonia. Faptul că nu exista un aranjament tehnic între cele două țări în eventualitatea agresiunii germane a făcut ca, în această primă fază, să nu se pună problema asistenței militare românești.

La 4 septembrie 1939, guvernul român a proclamat neutralitatea țării, reconfirmată de Consiliul de Coroană din 6 septembrie. Adoptarea neutralității nu contravenea tratatului dintre cele două țări, care prevedea numai o cooperare militară împotriva unei agresiuni din est.

Ministrul Afacerilor Externe, Grigore Gafencu, trimitea instrucțiuni oficiilor diplomatice ale României la Paris, Londra, Berlin și Roma, în care preciza: „*Respectarea strictă a regulilor neutralității ne îngăduie să dăm Poloniei toate ajutoarele dictate de omenie și de prietenie, fără a comite imprudențe inutile și păstrând pașnice și corecte raporturi cu Germania*”.

Adoptarea neutralității nu a împiedicat guvernul român să inițieze acțiuni diplomatice pentru a contribui la restabilirea păcii europene sau, cel puțin, pentru a preîntâmpina extinderea conflictului. Astfel, România a luat inițiativa constituirii **blocului neutrilor în Balcani**, acțiune eșuată.

Atât guvernul cât și opinia publică au apreciat că neutralitatea nu însemna refuzul ajutorului material și moral posibil de dat Poloniei în acele momente dificile ale existenței sale.

Prin intrarea trupelor sovietice în Polonia, la 17 septembrie 1939, s-au creat probleme deosebit de grave și pentru România. Ca urmare a răsturnării situației strategice, a apărut pericolul unei agresiuni și dinspre est și nord, în condițiile în care România se confrunta deja cu amenințarea dinspre Ungaria și Bulgaria. Situația creată a impus o reproiectare a dispozitivului militar, a forțelor și mijloacelor, dispuse până atunci în partea de vest pentru respingerea unei ofensive ungaro-germane, fiind redislocate la est între Carpați și Nistru.

În studiile elaborate de cele două State Majore Generale nu se regăsea nici un plan de acțiune împotriva sovieticilor care să presupună cooperarea militară și în condițiile atacului german împotriva Poloniei. În acea situație, când România își declarase neutralitatea, chiar dacă se puneau în aplicare planurile comune de apărare, acestea ar fi fost cu siguranță sortite eșecului, deoarece cele două țări nu puteau concentra forțele necesare opririi tăvălugului sovietic dinspre Est, în condițiile agresiunii germane dinspre Vest.

O intervenție românească, dacă s-ar fi produs, nu schimba cu nimic situația militară a statului polonez și ar fi dus la dezmembrarea rapidă a României. Acest lucru era contrar spiritului alianței româno-polone, care, în caz de aplicare, presupunea acordarea unor ajutoare reale.

Polonia a înțeles situația dificilă în care era pusă România, acordarea asistenței militare implicând un conflict atât cu Germania cât și cu U.R.S.S. Ca atare, guvernul polon nu a cerut îndeplinirea obligațiilor prevăzute în tratatul de alianță, convins și de inutilitatea împingerii României în război.

Exodul polonez

Atacată din două părți, Polonia se afla într-o situație fără ieșire, fapt ce a determinat conducerea politică și militară să adopte calea refugiului în România.

Exodul polonez a început încă din 10 septembrie, cu populația civilă, în condițiile în care, la nivelul conducătorilor de stat, nu exista o înțelegere oficială.

Ca răspuns la solicitarea guvernului polonez din 13 septembrie 1939, Președinția Consiliului de Miniștri român a dat un comunicat la 15 septembrie, în care erau reglementate măsurile pentru primirea refugiaților polonezi. Aceștia erau împărțiți în trei categorii:

O primă categorie era formată din civili – „*civili și părinți ce eventual ar veni în țară*”, se spunea în comunicat, cărora urma să li se acorde „*azilul impus de sentimentele de neutralitate*”.

A doua era reprezentată de „orice trupe sau formațiuni militare străine care ar trece frontiera”, acestea urmând să fie dezarmate, fixându-li-se o anume regiune de locuit, până la sfârșitul ostilităților. Așa cum era formulată, această prevedere avea un caracter general, ea aplicându-se oricăror formațiuni militare străine, fără să facă distincție între cele două părți combatante.

A treia categorie era formată din persoanele care „*au deținut situațiuni politice*”, îndatorate a domicilia în localități anume indicate, „abținându-se de la orice activitate de ordin politic”.

Ospitalitate românească

În noaptea de 17/18 septembrie 1939 președintele Poloniei, Ignacy Mościcki, premierul Felicjan Składkowski și alți membri ai guvernului au trecut granița în România, fiind primiți cu ospitalitate la Cernăuți.

În pregătirea primirii refugiaților polonezi un rol important l-au avut reprezentanții Bisericii Ortodoxe Române. La puțin timp după începerea războiului, Mitropolitul Bucovinei, Visarion Puiu a adunat personalul de la Palatul Metropolitan din Cernăuți și a anunțat că vor sosi la Palat Președintele Poloniei împreună cu guvernul și Batalionul de gardă al Președinției. La sosirea detașamentului polonez, la Palatul Metropolitan a avut loc un consiliu cu participarea autorităților locale și a Mitropolitului, stabilindu-se măsurile pentru cazarea refugiaților. Așa cum relevă mărturiile unor participanți la această acțiune, refugiații polonezi au fost tratați « cu deosebită dragoste creștină ». Militarii serveau masa într-o sală special amenajată la Palatul Metropolitan, iar conducerea poloneză în sufragerie, împreună cu Mitropolitul Visarion Puiu. Acesta s-a ocupat personal de toate detaliile privind masa, cazarea și celelalte aspecte referitoare la oaspeții polonezi, fiind ajutat de administratorul Palatului, Arghiropol, și de ing. Gh. Constantinescu, directorul Fondului Bisericesc al Mitropoliei Bucovinei. După câteva zile, oaspeții civili au plecat cu un tren special spre Constanța ; militarii din Batalionul de gardă au mai rămas câteva zile, apoi au plecat și ei. La plecare, conducerea poloneză a donat Mitropolitului Visarion Puiu, personal, un automobil Cadillac, model

1939, iar Mitropoliei Bucovinei două mașini (un camion Polski Fiat și un autoturism). Ulterior, în anul 1944, Visarion Puiu a donat autoturismul mareșalului Ion Antonescu. La 18 decembrie 1939, Vassily James (Vasile Jeimsu), misionar ortodox finlandez în India, scrie Mitropolitului Visarion Puiu și elogiază ospitalitatea oferită refugiaților polonezi la Cernăuți, arătând că aceasta *„poate fi un exemplu de caritate Creștină care poate să aducă un folos mulțimii de corelegionari sub viitoarea conducere polonă...“*.

Președintele și membrii guvernului au fost urmați de un mare număr de militari și civili, vehicule și materiale de război. Conform statisticilor, numărul total al refugiaților polonezi în România a fost de circa 100.000, dintre care 60.000 militari. Acest aflus a creat o gravă problemă politică și umanitară.

Primirea oficialilor polonezi pe teritoriul țării avusese loc nu în calitate de persoane plenipotențiare ale statului polonez, ci de persoane particulare, fapt ce nu a fost înțeles dintr-o dată de polonezi. Ajuns la Cernăuți, președintele J. Mościcki a adresat un mesaj polonezilor, în care, între altele, a declarat că transferă *„sediul președintelui Republicii și al înaltelor autorități ale Statului într-o reședință, unde există condițiuni și posibilitate de a veghea la interesele republicii“*. Declarații asemănătoare au făcut ministrul de Externe, J. Beck, mareșalul E. Rydz-Smigły. Așa, de pildă, ministrul polon de Externe a declarat că nu primește să fie găzduit pe seama guvernului român și cerea să plătească toate cheltuielile. Guvernul României a replicat: *„Guvernul român își oferă ospitalitatea în mod cât mai larg personalităților polone refugiate, dar, bineînțeles, dacă ei țin cu orice preț să plătească cheltuielile necesare de găzduire a lor, aceasta este o chestiune care îi privește“*.

Poziția oficialilor polonezi a creat oarecare stare de nemulțumire la nivelul autorităților române. Într-o întrevedere a ministrului român de Externe cu contele Poninski, consilier al Ambasadei Poloniei la București, acesta, în numele ambasadorului Roger Raczynski și al ambasadei, a declarat că *„atitudinea guvernului român a fost perfectă“* și că *„mulțumește din toată inima“* pentru tot ce făcuseră autoritățile române. *„Ambasadorul roagă să iertăm unele manifestații, pe care le regretă din toată inima“*. Contele a mai spus că *„aceasta este în interesul României și în interesul Poloniei, căci deasupra agitațiilor și intereselor individuale [ale] unor persoane care par a trăi în altă lume, există interesele permanente ale Poloniei“*. Așa cum arăta istoricul Anatol Petrencu, *„diplomații polonezi înțeleseseră mai degrabă decât oamenii politici polonezi situația în care aceștia s-au pomenit: zilele guvernului condus de generalul F. Składkowski erau numărate; reprezentanții Sanației au pierdut războiul cu Germania și, respectiv, peste puțin timp, la 20 septembrie, vor fi nevoiți să-și declare demisia. Rolul guvernului român în acest act este limpede. Forțele politice poloneze de opoziție vor prelua*

inițiativa formării noului guvern și continuării luptei împotriva cotropitorilor nazisto-sovietici”. În aceste condiții, președintele Mościcki a demisionat, fiind înlocuit de Władysław Raczkiewicz. Permisivitatea constituirii pe teritoriul României, neutre atunci, a unui guvern polonez care continua războiul împotriva Germaniei a fost un act evident de manifestare antihitleristă și un neprecupețit sprijin acordat Poloniei. Ulterior, W. Raczkiewicz s-a refugiat la Paris, ducând cu sine lista noului cabinet, unde Ambasada română va colabora cu el în secret.

În legătură cu statutul juridic al persoanelor oficiale poloneze, refugiate pe teritoriul României, stat neutru în războiul nazisto-sovietic împotriva Poloniei, Consiliul juridic al Ministerului român de Externe a emis un aviz în care se arăta că trupele unui stat beligerant, aflate în retragere, sunt permise de statul neutru numai cu titlu de refugiați, ele sunt dezarmate și internate, pentru a nu mai continua, sub nici o formă, lupta împotriva celeilalte părți beligerante; situația persoanelor oficiale refugiate pe teritoriul unei țări neutre era interpretată astfel: dacă ele renunță la calitatea oficială, vor fi tratate ca simpli supuși ai unuia dintre statele beligerante, care, pe teritoriul statului neutru, în limitele respectării legilor țării, se va bucura de toate libertățile, putând părăsi oricând teritoriul statului ospitalier pentru a merge în altă țară. Dacă însă aceleași persoane înțeleg să-și păstreze calitatea oficială de conducători ai uneia dintre țările beligerante, atunci, scriau autorii avizului, situația se schimba: regulile esențiale ale neutralității obligă statul neutral care i-ar primi la luarea unor măsuri fără de executarea cărora s-ar vedea expus la represalii din partea celui alt stat beligerant.

În repetate rânduri, ambasadorul german W. Fabricius a protestat față de hotărârea guvernului român de a primi personalul polonez, declarând că autoritățile germane vor primi asistența acordată drept un act de inamicitate față de al treilea Reich. Același lucru l-a făcut și Uniunea Sovietică, Molotov cerându-i explicații ministrului român la Moscova despre prezența „hoardelor înarmate” ale fostei armate poloneze pe teritoriul românesc.

Tranzitarea tezaurului polonez

În pofida presiunilor germane și a pericolelor iminente, România a asigurat în condiții bune tranzitul pe teritoriul său a tezaurului polonez.

În contextul măsurilor întreprinse pentru salvarea armatei, a bunurilor materiale și culturale ale statului, la 11 septembrie 1939, guvernul polon a înștiințat confidențial guvernul român despre intenția de a depozita în străinătate rezerva de aur a Băncii Poloniei, solicitându-i să autorizeze tranzitul acesteia prin România. El solicita, totodată, guvernului român garanții privind libera dispozițiune și posibilitate de efectuare a vărsămintelor în favoarea unei terțe puteri. Cerea, de asemenea, să se asigure securitatea transportului și, în

funcție de împrejurări, posibilitatea depozitării temporare a aurului la Banca Națională a României.

Transportul prin România al aurului polonez s-a desfășurat fără dificultăți. Pentru serviciile prestate, autoritățile românești nu au pretins nici o compensație. Prin aceasta, cum scrie Henryk Batowski, România „*a adus un serviciu enorm Poloniei*”. La 12 septembrie 1939, tezaurul polonez (82.403 kg aur, în valoare de 45 milioane dolari) a fost îmbarcat în portul Constanța pe un vas britanic, ajungând, în cele din urmă, la Banca engleză din Londra, Banca Federală din New York și la Banca Canadei din Ottawa.

În a doua decadă a lunii septembrie 1939, în România au continuat să sosească noi transporturi din Polonia. În după amiaza zilei de 18 septembrie și în prima jumătate a zilei următoare au sosit la Cernăuți 41 camioane și autobuze încărcate cu lăzi, baloturi, saci și suluri care conțineau aur în lingouri, monede de argint și aur, obiecte de argint și aur și opere de artă. Ele alcătuiau o parte a aurului Băncii Poloniei, valorile Fondului Apărării Naționale și tezaurul național cultural de la muzeul Wawel, între altele și celebrele Arras-uri (goblenuri). Acestea au fost transportate cu o coloană de mașini pe teritoriul țării, ajungând la București, în ziua de 23 septembrie 1939. Mașinile au fost descărcate în fostul local al Băncii Marmorosch Blank, operație care a durat toată noaptea de 23 spre 24 septembrie.

În octombrie – noiembrie 1939, aceste valori au fost expediate în Franța, la dispoziția guvernului polonez din exil, unele fiind transportate apoi în Canada, unde au rămas până la sfârșitul războiului.

România ca adăpost

Statul român a acordat o atenție deosebită activității de primire și întreținere a refugiaților, în acest scop fiind înființat, la 27 septembrie 1939, Comisariatul general pentru asistența refugiaților polonezi, cu sediul în București, strada Th. Aman nr. 12, în frunte cu col. (r.) magistrat Hagi Stoica ; a funcționat pe lângă Ministerul Ordinei Publice până la 1 ianuarie 1944, când s-a transformat în subsecretariat de stat, fiind desființat abia în 1945. Se înființează, de asemenea, Societatea Română a prietenilor Poloniei, cu filiale în marile orașe, pentru primirea refugiaților. Pe de altă parte, polonezii înființează Comitetul central polonez pentru ajutorarea refugiaților (Centralny Polski Komitet Uchodźcom), cu sediul în strada Roma nr. 38, care, în câteva luni, organizează 45 de comitete locale.

O atenție specială s-a acordat conducerii supreme politico-militare refugiate. Astfel, președintelui Mościcki i-a fost destinată o reședință în Piatra Neamț, unde va ajunge în seara zilei de 18 septembrie. Ulterior, la 5 noiembrie a fost mutat la Craiova, de unde la 25 decembrie 1939, în secret, a părăsit România stabilindu-se în Elveția, la Versoix, unde a decedat la 2 octombrie

1946. Celelalte persoane oficiale poloneze (în număr de 305) au fost imbarcate și dirijate, în cursul zilei de 18 septembrie 1939, spre Slănic Moldova, unde li s-au pus la dispoziție hotelurile, întreaga stațiune fiind închisă – din aceste motive – turiștilor români. De aici demnitarii polonezi au fost mutați, în luna octombrie a aceluiași an, la Băile Herculane, Craiova și București, tocmai pentru a-i aduce mai aproape de granița cu lumea liberă, unde își doreau de fapt să ajungă.

Oficialitățile poloneze prezente pe teritoriul României au putut stabili contacte politice, s-au întâlnit cu ziariști, au efectuat liber convorbiri telefonice în interior și cu străinătatea, totul cu acordul tacit al autorităților române.

Între azil politic și internare

Dacă în ceea ce privește regimul demnitarilor polonezi din România se poate discuta între termenii **asil politic** și **internare** (cazul ministrului de externe, Józef Beck), în ceea ce i-a privit pe militari și civili, autoritățile române, sprijinite de grupul etnic polonez din țară, au dat dovadă de maximă flexibilitate, neagreadă până în 1941, nici una din sugestiile venite de la Berlin.

La presiunea germană și sovietică, guvernul român s-a văzut nevoit să dispună încartiruirea membrilor guvernului polonez (premierul F. Slawoj Składkowski, ministrul de Externe Józef Beck, mareșalul Rydz-Smigły și ceilalți miniștri). Prim-ministru F. S. Składkowski a locuit la Băile Herculane, până când a primit permisiunea de a se reîntoarce la București, de unde a plecat în Turcia, la 22 iunie 1940, cu un pașaport fals sub numele de Wincenty Wojcicki, având sprijinul autorităților române. Singurul oficial de rang înalt polonez care a rămas în România a fost col. Józef Beck. Acesta a avut domiciliul în mai multe localități și a murit la 7 iunie 1944, în comuna Stănești (azi Singureni), satul Stejarul din județul Vlașca (devenit apoi Ilfov, azi Giurgiu), fiind înmormântat în cimitirul Bellu din București. În martie 1991 rămășițele sale pământești au fost predate statului polon.

În conformitate cu normele umanitare, cu prevederile Convenției de la Haga (1907) și în pofida presiunilor insistente ale germanilor, militarii polonezi au fost considerați refugiați militari și nu prizonieri de război.

Pentru cartiruirea militarilor polonezi a fost destinată, inițial, zona din nordul Dobrogei (Babadag – Tulcea). Numărul mare și necesitatea asigurării unor condiții bune de trai au impus schimbarea zonei de internare la: Râmnicu-Vâlcea, Călimănești, Drăgășani, Caracal, Slatina, Slănic-Prahova, Govora, Craiova etc. Generalii, împreună cu familiile lor, au fost cazați inițial la Băile Herculane, apoi la Călimănești. Mareșalul Smigły cu suita sa, a locuit, până la mijlocul lunii octombrie, în palatul Jean Mihail din Craiova, iar ulterior în comuna Dragoslavele, județul Muscel, de unde, la sfârșitul anului 1940, avea să plece în Ungaria.

Cimitire militare poloneze există la Craiova, Drăgășani, Ocnele Mari, Turnu Severin, Câmpulung-Muscel, Târgu Jiu și Suceava.

Plecările masive din rândul militarilor polonezi au determinat restructurări ale cantonamentelor, în februarie 1940 refugiații fiind grupați în două zone mai importante: Târgu Jiu și Târgoviște-Comișani.

Hotărârea militarilor polonezi de a continua lupta pentru eliberarea patriei lor a fost, în unele cazuri, perturbată de excesul de zel al unor comandanți locali ai lagărelor. Astfel, la Caracal, responsabilii locali i-au obligat pe militarii polonezi să jure credință față de România, fapt ce a stârnit revolta ofițerilor polonezi, care s-au adresat instanțelor românești superioare, inclusiv regelui Carol al II-lea.

Sub aparența regimului de internare, militarii polonezi au beneficiat de o mare libertate, astfel că până în iunie 1940 aproximativ 14.000 dintre ei (printre care și mareșalul Rydz-Smigły) au părăsit țara cu sprijinul tacit al guvernului și autorităților românești, îndreptându-se spre Anglia și Franța, Africa, dar și Orientul Apropiat. Mulți militari polonezi au ajuns în Siria, înrolându-se în armata generalului Weygand.

În urma convenției între România și Germania, din cei 6.825 de militari polonezi rămași în țară după iunie 1940, 4.019 s-au repatriat în teritoriul polonez. Potrivit condițiilor puse de guvernul român, repatrierea nu s-a făcut decât în baza consimțământului scris al fiecărui militar polonez și al angajamentului luat de Germania ca aceștia să nu fie înrolați după întoarcerea în țară. Peste 3.000 de refugiați au rămas, totuși, în România, pe toată durata războiului, fiind repatriați în Polonia în anii 1945 – 1947.

În taberele și cantonamentele destinate refugiaților au fost asigurate toate condițiile necesare pentru un trai civilizat. Ele posedau infirmerii și aparatură medicală, erau înzestrate cu biblioteci, săli de spectacole, aparate de proiecție și de radio, se asigura presa română și străină. Acest lucru a permis numeroase și variate activități culturale, artistice, sportive.

Militarii polonezi au beneficiat și de alte facilități: participarea la unele reuniuni științifice naționale; condiții ca unii specialiști să-și poată continua cercetările științifice în țară; cursuri de română, franceză și engleză etc.

Începând cu 18 septembrie 1939 militarii polonezi de toate gradele și funcționarii civili au primit alocații de hrană și întreținere corespunzătoare: 9.000 lei pentru generali; 8.100 lei pentru ofițerii superiori; 6.000 lei pentru ofițerii inferiori; 2.400 lei pentru subofițeri. Soldații polonezi au beneficiat de aceleași drepturi ca și soldații români – 13 lei pe zi. În multe localități în care domiciliau familii de refugiați s-au înființat școli primare și licee încadrate cu învățători și profesori polonezi, subvenționate de statul român. Asemenea școli

au funcționat la București, Ploiești, Turnu Severin, Brăila, Pitești, Călărași, Caracal, Băile Govora, Ocnele Mari etc.

În București, numeroși intelectuali refugiați au desfășurat o bogată activitate culturală, aici tipărindu-se publicații, piese de teatru poloneze, copiilor creându-li-se condiții să învețe în limba maternă, studenților să audieze gratuit cursuri universitare.

Recunoștință poloneză

Ospitalitatea poporului român, a militarilor, condițiile de viață optime asigurate refugiaților, solitudinea față de nevoile lor au fost recunoscute de militarii polonezi de toate gradele, de personalități militare și civile poloneze și străine, de ziariști, de organizații de asistență socială etc.

Ziarul „*Kurier Polski*” din 19 octombrie 1939, editat până la 5 octombrie 1939 la Cernăuți, apoi transferat la București, a publicat articolul *Nu vom uita*, din care reținem următoarele : *„Pe minunatul pământ românesc ne întâlnim în fiecare zi și la fiecare pas cu manifestări de ospitalitate cordială. Nu vom uita niciodată primele clipe după trecerea graniței. Copleșiți de îngrozitoarea nenorocire a întregului popor, condamnați la soarta grea a pribegiei, am înțeles de la început că ne aflăm pe pământul unor prieteni, că inimile românilor bat în ritmul prieteniei sincere pentru toți polonezii, că ei trăiesc nefericirea noastră”*. Organ de presă al polonezilor din România, „*Kurier Polski*” se difuza în Ungaria, Bulgaria, Iugoslavia, Italia și Franța. Împreună cu alte publicații, „*Kurier Polski*” își propunea să strângă rândurile emigrației poloneze, să o apropie de poporul care îi oferea ospitalitate și să mențină treaz spiritul național, conștiința națională. Erau publicate articole despre istoria, geografia și cultura poporului român, traduceri din literatura română, dar, în primul rând, foarte multă literatură polonă. *„Literaturii, ca de atâtea ori după ultima împărțire a Poloniei din 1795, îi revenea misiunea de a salva spiritualitatea poporului polonez. În Polonia ocupată erau organizate, în clandestinitate, cursuri pentru învățământul de toate gradele, iar pe malurile Dâmboviței, după aproape jumătate de veac de la apariția publicației «Wiarus», reînvia crezul mesianic”*.

Recunoștința față de ospitalitatea românească a fost exprimată și de Henryk Ghelard și Ștefan Lancewski, președintele și respectiv secretarul secției Asociației Americane pentru ajutorarea polonezilor refugiați. Aceștia au transmis autorităților române: *„Binevoiți a lua act că noi, pe acest pământ ospitalier, n-am avut nicio neînțelegere cu nimeni. Față de d-voastră păstrăm și vom păstra cel mai profund respect de felul cum am fost și suntem tratați”*.

Statul român a cheltuit sume importante pentru întreținerea și asistența refugiaților polonezi, în baza acoperirilor oferite prin aurul depus la Banca Națională Română de Bank Polski și a valorii materialelor predate sau lăsate în

România de fosta armată poloneză. Suma totală cheltuită pentru întreținerea refugiaților polonezi a fost de 2.115.614.622 lei, din care 405.889.186 lei pentru militari (întreaga sumă este calculată la cursul monedei anului 1939).

Ajutorul dat de România polonezilor se înscrie ca un moment emblematic al prieteniei tradiționale dintre cele două popoare. Cu recunoștință au amintit de acest ajutor eminenții scriitori și publiciști contemporani: Stanisław Czernik, Kazimiera Jłakowiczówna, Danuta Bienkowska, Juliusz Demel etc., dar și istoricii care au abordat problematica celui de-al doilea război mondial, ca Tadeusz Dubicki, care a arătat că, *„în pofida situației dificile și a riscurilor la care își expuneau țara autoritățile române și-au exprimat acordul să își ajute aliatul aflat într-o grea situație și au încercat să găsească soluții care ar fi putut să le ocrotească de amestecul direct al Germaniei”* și *„în același timp, să le dea posibilitatea de manevră favorabilă față de partea polonă...”*.

„Să le dăm cu mâini largi”

Sprijinul românesc dat Poloniei vitregite – act de mare curaj în acele zile de accentuată izolare a României pe plan extern – venea în condițiile în care eforturile diplomaților polonezi la Paris și Londra pentru ajutorarea aliatului care lupta singur împotriva invadatorului hitlerist rămăseseră zadarnice.

În articolul *Omenie, ospitalitate, neutralitate*, Cezar Petrescu, dând glas sentimentelor de prietenie ale românilor față de Polonia îndurerată, scria: *„Ni s-a cerut ospitalitate pentru șeful statului și membrii guvernului polonez, care se refugiază pe pământul României. Ospitalitatea e în firea noastră... Răspunzând unei sacre datorii de umanitate care depășește liniile hotarelor și fronturilor, limanul de omenie la noi l-au căutat și l-au cerut cei dintâi crunt loviți ai războiului”*. La rândul său, marele prieten al Poloniei, istoricul N. Iorga scria în *„Neamul Românesc”* din 27 septembrie 1939: *„Tot ce putem să le dăm cu mâini largi acestor reprezentanți ai unei națiuni de care ne leagă veacuri de luptă le vom da”*.

Atitudinea binevoitoare a României față de poporul polonez în acele zile de tragedie a creat o stare de nemulțumire la Berlin, urmată de presiuni, amenințări și sancțiuni. Prim-ministrul al României, care dovedise atâta solitudine față de Polonia în restriște, va fi ținta amenințărilor Berlinului. La 21 septembrie 1939 premierul Armand Călinescu a fost asasinat de către agentura hitleristă din România, printre altele și pentru declarațiile lui în problema polonezilor. El își exprimase *„admirația pentru atitudinea Poloniei”* și hotărârea de acorda tranzit de armament. *„Aș vrea să fac astfel, declara Armand Călinescu, ca toți polonezii, care vor ajunge de aici la aliați în vederea continuării luptei pentru libertate, să-și amintească despre mine ca despre un adevărat prieten”*. Ca simbol al recunoștinței poporului polonez față

de sprijinul premierului român în acele momente dramatice, o stradă din Varșovia, lângă Ambasada României, poartă numele lui Armand Călinescu.

Autoritățile românești au asigurat facilități pentru desfășurarea activităților organizațiilor de ajutorare autohtone și străine. De asemenea, au sprijinit tacit activitatea ambasadei polone la București de evacuare a cetățenilor militari și civili din România în Franța, Anglia, Orientul Mijlociu etc. După cum releva în memoriile sale ministrul de Externe din perioada iulie-septembrie 1940, Mihail Manoilescu, însăși menținerea în funcțiune a ambasadei polone până în toamna anului 1940 a reprezentat un act de curaj din partea României, având în vedere presiunile făcute de diplomația germană pentru desființarea ei.

Un aspect mai puțin cunoscut este legat de activități poloneze speciale în România în perioada războiului mondial. Cercetări istoriografice recente dovedesc că și în acest domeniu autoritățile române au aplicat un tratament special – în sens pozitiv – cetățenilor unei țări prietene, veniți în ceasuri de restriște în casa noastră. Operațiunile serviciilor secrete poloneze aveau agrementul și chiar sprijinul autorităților române, partea poloneză beneficiind atât de logistica pusă la dispoziție de România cât și de implicarea efectivă a etnicilor poloni. Astfel, prin forța împrejurărilor în intervalul septembrie 1939-noiembrie 1940, spațiul românesc a devenit teatrul unui război invizibil sovieto-polonez, situație determinată de faptul că teritoriul românesc reprezenta singura soluție pentru statele occidentale - Anglia și Franța în primul rând - de a oferi sprijin statului polonez.

Pe 28 octombrie 1940 relațiile diplomatice dintre România și Polonia au fost suspendate, fiind reluate la 11 noiembrie 1945. Desigur, în perioada dramatică a anilor 1939 – 1940, au existat și puncte de vedere deosebite în diverse probleme, nemulțumiri de o parte și de alta, necorelări în derularea unor acțiuni. Acestea au avut, în general, o motivație obiectivă, rezultând din situația dificilă în care se găseau cele două popoare.

După 80 de ani de la evenimente, prevalează solidaritatea dintre cele două popoare, eforturile deosebite întreprinse de autoritățile românești și opinia publică pentru ajutarea unui aliat și prieten aflat la grele momente de cumpănă. Așa cum arăta președintele Republicii Polone, Aleksander Kwaśniewski într-un interviu acordat, în octombrie 2003, revistei „22”, *„Polonezii și românii sunt popoare apropiate. Timp de câteva veacuri s-au învecinat, iar în filele istoriei noastre se regăsesc multe exemple de simpatie și conlucrare reciprocă. Este înscris adânc în memorie ajutorul românilor dat polonezilor în anul tragic pentru noi, 1939”*.

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE**PROIECTUL EUROPEI UNITE – CINE PLĂTEȘTE
ORCHESTRA, COMANDĂ MUZICA****Alexandru Botez**

„Politicienii europeni au tendința să uite contribuția pe care au avut-o în realizarea Europei Unite rolul asumat de America și calculele Franței.”

Richard J. Aldrich - profesor de relații internaționale la Universitatea Warwick – Marea Britanie.

Europa Unită este cel mai de succes proiect realizat în Occident după încheierea celui de-al Doilea Război Mondial. De mai bine de o jumătate de secol, Europa nu a mai cunoscut confruntări militare determinate de ambițiile hegemonice ale germanilor sau francezilor, iar prosperitatea vest-europenilor a atins cote de invidiat.

Desigur, există și neîmpliniri legate în primul rând de menținerea decalajelor de dezvoltare economică între Nordul și Sudul continentului, iar după extinderea spre Est a UE, între Vechea și Noua Europă. Proiectul Europei Unite nu a reușit să asigure securitatea europenilor, aceasta fiind preponderent în responsabilitatea Statelor Unite, chiar dacă PIB-ul UE a ajuns să-l depășească pe cel al protectorului de peste Oceanul Atlantic. Principala problemă cu care se confruntă în prezent proiectul Europei Unite este determinată de schimbarea împrejurărilor care au stat la baza lansării și edificării sale. Acestea au fost stoparea unei expansiuni politice și militare sovietice în statele Europei Occidentale, precum și sprijinirea refacerii economiilor distruse de război ale acestora. Formele concrete ale acestei inițiative au fost: înființarea în anul 1949 a NATO, în 1951 a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (devenită în 1958 – Comunitatea Economică Europeană, iar din 1993 – Uniunea Europeană) și aplicarea din 1948 a Planului Marshall.

Europa Unită, inclusiv în actuala formă, a fost un proiect american, parte constitutivă a Doctrinei Truman, având ca obiectiv principal îngrădirea URSS. De asemenea, extinderea spre Est a NATO și UE s-a făcut în cea mai mare parte cu acordul Statelor Unite, dacă avem în vedere faptul că aderarea la UE a fost condiționată de aderarea prealabilă la NATO, în care americanii au deținut și mai dețin poziția dominantă.

Preludiul

În vara anului 1944, în cadrul Administrației de la Washington, s-a pus problema elaborării unui plan privind organizarea postbelică a Europei, având ca element central obiectivele ocupării Germaniei după înfrângerea ei militară. Secretarul pentru apărare Henry Stimson a propus președintelui Roosevelt înființarea în acest scop a unui comitet condus de secretarul de stat Cordell Hull și din care alături de el să mai facă parte și secretarul pentru finanțe Harry Morgenthau. Comitetul s-a întrunit la 5 septembrie 1944 și a discutat un plan elaborat de Departamentul de Stat.

În cadrul reuniunii, Morgenthau a prezentat un plan propriu în care, așa cum relevă un studiu publicat la 17 decembrie 2013 de *EuroPolitics*, zona industrială a Germaniei, Bazinul Ruhr, *„trebuia nu numai să fie depozată de toate industriile existente, dar să fie atât de slăbită și de controlată încât să nu poată să redevină o zonă industrială în viitor. Toate fabricile industriale și toate echipamentele trebuiau să fie demontate sau mutate din acea zonă, apoi să fie complet distruse!”* Germania trebuia să devină o țară eminentemente agricolă.

Stimson și Hull s-au opus cu vehemență acestui plan. Bazinul Ruhr nu era doar o zonă industrială importantă pentru Germania, ci și – în opinia lor – pentru întreaga arhitectură economică postbelică a Europei Occidentale. Stimson i-a adresat lui Roosevelt o scrisoare, pe 9 septembrie, insistând cu argumente solide pentru o politică rațională de ocupație a Germaniei.

Pe 11 septembrie 1944, Roosevelt s-a întâlnit la Quebec cu prim-ministrul britanic Winston Churchill, la care nu au fost invitați nici secretarul de stat, nici ministrul apărării. A fost însă prezent Harry Morgenthau, ca urmare a presiunilor exercitate asupra președintelui american de grupările interesate de distrugerea totală a Germaniei și care a prezentat celor doi lideri planul său. Roosevelt a susținut viziunea lui Morgenthau, dar Churchill, inițial, s-a opus categoric. Interlocutorii săi i-au dat însă de înțeles că de poziția sa va depinde dacă Marii Britanii i se va acorda sau nu de către SUA un important împrumut financiar pentru reconstrucția de după război. Churchill ar fi spus exasperat la un moment dat: *„Ce vrei să faci? Să stai în genunchi și să mă milogesc?”*

În cele din urmă, Roosevelt a acceptat să îi acorde lui Churchill 6 miliarde de dolari. Churchill nu a stat în genunchi, dar a fost de acord cu Planul Morgenthau. Hull și Stimson au aflat cu stupefație despre ceea ce s-a întâmplat la Quebec, după patru zile de la întâlnire.

În cele din urmă, Planul Morgenthau a fost respins. Francezii au fost cei mai vehemenți deoarece sperau ca ei să controleze regiunea Ruhr, iar distrugerea minelor și a fabricilor le afecta interesele. După ce s-a văzut cu

banii americanilor în căruță, Churchill, pur și simplu, și-a reconsiderat poziția, iar la Conferința de la Ialta din 4 - 11 februarie 1945 a respins Planul Morgenthau. Chiar și președintele Roosevelt, pe fondul reacțiilor dure din presa americană privind acest plan, în cadrul unei întrevederi cu Hull, din 3 octombrie 1944, a negat că ar fi fost de acord să transforme Germania într-o țară agrară.

Cu toate acestea, după cum relatează studiul publicat de *Europolitics*, în primăvara anului 1944, pe baza Planului Morgenthau fusese elaborată *Directiva JCS 1067* privind guvernarea postbelică a Germaniei și în care se prevedea explicit cum să se realizeze „dezarmarea economică” a Germaniei. Ca urmare, până în anul 1950, 706 fabrici fuseseră dezasamblate iar producția de oțel a Germaniei a fost redusă cu 6.700.000 de tone pe an. De asemenea, pentru a slăbi și mai mult Germania, forțele Aliate au impus și restricții la importurile de alimente.

Un moment important care a contribuit la schimbarea acestei politici a fost declarația făcută de fostul președinte Herbert Hoover, la 18 martie 1947 („*Dacă cineva are iluzia că noua Germanie poate să fie redusă la un stat pastoral, acest lucru nu se poate face decât dacă exterminăm sau mutăm 25 de milioane de oameni.*”), care a șocat opinia publică americană.

Practic, se consideră că aceasta a avut un rol determinant în declanșarea procesului de elaborare a unei noi politici a SUA față de Europa, materializată apoi în Planul Marshall, care viza reconstrucția continentului.

În anul 1951, Germania de Vest s-a alăturat *Comunității Europene pentru Cărbune și Oțel* și restricțiile economice pe capacitatea de producție care au fost impuse de Autoritatea Internațională pentru Ruhr, au fost ridicate.

Europa Unită – un proiect american

Integrarea europeană a fost o idee americană. După cum relevă politologul american George Friedman: „*s-ar putea ca Paul-Henri Spaak și Robert Schuman să se fi gândit la același lucru, dar Planul Marshall a fost primul document care a prevăzut explicit realizarea integrării europene între obiectivele sale.*”

Inițial, Franța s-a opus, deoarece nu era pregătită ca imediat după încheierea războiului să colaboreze cu Germania. Marea Britanie a respins și ea ideea pentru că avea în vedere prevalența relațiilor ei speciale cu Statele Unite și nu dorea să se amestece cu restul europenilor.

În cele din urmă, ideea a fost îmbrățișată de Charles de Gaulle, din considerente geopolitice. Europa era divizată, partea estică era ocupată de sovietici, iar în Europa de Vest americanii erau o prezență copleșitoare. De Gaulle a înțeles că Europa nu ar fi putut contrabalansa pe americani și nici pe sovietici, dar credea că Europa ar fi putut balansa între cele două superputeri.

Integrarea economică cu Germania, precum și cu statele mai mici din Europa, ar fi plasat Franța în poziția de lider politic european, Germania urmând să aibă un rol subordonat. Marea Britanie nu era dorită în acest proiect. De Gaulle considera că aceasta este calea pentru renașterea influenței Franței. În acest context, pe parcursul mai multor decenii, a rezultat Uniunea Europeană, definită de *Tratatul de la Maastricht*.

Toate acestea s-au întâmplat pe fondul unor evenimente clarificatoare, cum a fost în primul rând blocada Berlinului instituită de către sovietici (24 iunie 1948 - 11 mai 1949), care a determinat pe americani să apeleze la strategia de îngrădire, precum și la crearea NATO. Această îngrădire militară trebuia să fie completată de o Europă din ce în ce mai productivă și prosperă.

Contrastul dintre o Europă de Vest prosperă și o Europă de Est săracă, pe termen lung, ar fi urmat să slăbească poziția sovieticilor și să o întărească pe cea a americanilor. Mult mai important era însă faptul că o Europă prosperă ar fi putut să sprijine componenta militară europeană în cadrul NATO.

Planul american a fost ca europenii să joace un rol important în apărarea împotriva unui eventual atac din partea Uniunii Sovietice, iar Statele Unite urmau să participe cu forțele staționate pe continent, cu întăriri masive și, desigur, cu descurajarea nucleară.

Pentru Statele Unite, prosperitatea europeană era un factor al consolidării NATO. Aceasta a fost ideea de la care s-a plecat când a fost conceput *Planul Marshall* și motivul pentru care Statele Unite au exercitat întotdeauna presiuni pentru realizarea integrării economice a Europei de Vest.

Mai exista însă un motiv – Germania. Statele Unite, la fel ca și puterile europene, nu doreau renașterea Germaniei, ca o mare putere. Doreau însă ca Germania să poată cel puțin să se susțină singură, iar la modul ideal, să constituie o forță substanțială împotriva Uniunii Sovietice.

Datorită condițiilor geografice, Germania ar fi fost câmpul de luptă al oricărui conflict dintre Statele Unite și Uniunea Sovietică.

Statele Unite doreau ca Germania să fie prosperă, dar această prosperitate să depindă de un sistem de integrare, care să nu lase niciun spațiu de manevră germanilor. Americanii luptaseră în două războaie împotriva germanilor și, deși pierderile americane au fost mult mai mici decât ale combatanților europeni, acest lucru era încă adânc impregnat în mințile lor. Prin urmare, **America dorea o Germanie puternică, dar constrânsă.**

Statele Unite au fost dispuse să accepte redresarea Europei, chiar dacă aceasta putea însemna apariția unui competitor economic puternic, atât timp cât sovieticii erau blocați de forțele militare germane, iar Germania era constrânsă într-o rețea de prosperitate.

Rolul determinant al CIA

Una din cele mai interesante operațiuni secrete americane din Europa postbelică a fost finanțarea *Mișcării Europene* (European Movement), organizația umbrelă menită să coordoneze o serie de structuri europene diverse, care acționau în vederea realizării unificării europene, concentrându-și eforturile pentru înființarea și funcționarea Consiliul Europei și având în fruntea sa pe Winston Churchill, Paul-Henri Spaak, Konrad Adenauer, Leon Blum și Alcide de Gasperi, în calitate de președinți de onoare.

În anul 1948, principala dificultate cu care se confrunta era finanțarea insuficientă. Oferirea în perioada 1949 – 1960, în principal din surse guvernamentale americane, a peste 3 milioane de dolari a fost de o importanță capitală în obținerea sprijinului populației europene pentru Planul Schuman, Comunitatea Europeană de Apărare (European Defence Community - EDC) și Adunarea Europeană (European Assembly). Această contribuție secretă nu a fost niciodată mai mică decât jumătate din bugetul *Mișcării Europene*, iar după 1952, a acoperit 2/3 din acesta.

Asistența americană în acest domeniu a fost în responsabilitatea *Comitetului American pentru o Europă Unită* (American Committee on United Europe - ACUE), condus de persoane cu rang înalt din cadrul comunității serviciilor de informații americane.

Acesta a fost constituit la începutul verii anului 1948, de către Allen Welsh Dulles, care atunci era șeful comitetului care coordona înființarea Agenției Centrale de Informații (Central Intelligence Agency - CIA) din cadrul Consiliului Securității Naționale (National Security Council - NSC), precum și de William J. Donovan, fostul șef din perioada războiului al Oficiului pentru Servicii Strategice (Office of Strategic Services - OSS). Aceștia aveau sarcina să răspundă cererilor separate de asistență din partea contelui Richard Coudenhove-Kalergi, din Austria – un veteran al campaniilor pan-europene și a lui Winston Churchill.

ACUE conlucra strâns cu oficiali guvernamentali americani, în special din cadrul *Administrației de Cooperare Economică* (Economic Cooperation Administration - ECA) și *Comitetului Național pentru Europa Liberă* (National Committee for a Free Europe).

Operațiunea se baza pe rețeaua de legături personale transatlantice create între membrii serviciilor de informații americane și comunitatea de rezistență antifascistă de pe continent în timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Funcția principală a ACUE a fost finanțarea grupărilor neoficiale care acționau pentru realizarea unității europene, cea mai mare parte dintre acestea fiind formate din foști membri ai Rezistenței, cu care Donovan și Dulles lucraseră înainte.

Semnificativ este faptul că liderii *Mișcării Europene* – Jozef Retinger, Robert Schuman și Paul-Henri Spaak – **erau considerați ca niște angajați de către sponsorii lor americani**. Statele Unite au tratat această acțiune ca pe o operațiune secretă. Fondurile ACUE proveneau și de la fundațiile Ford și Rockefeller, precum și de la alte grupări de afaceri care aveau strânse legături cu guvernul american. În fruntea *Fundației Ford* era fostul ofițer OSS Paul Hoffman, care, la sfârșitul anilor 1950, a făcut parte și din conducerea ACUE.

Churchill, cel mai proeminent avocat al unității europene în acel moment dar și un susținător al relațiilor transatlantice, era veriga de legătură dintre ACUE și *Mișcarea Europeană*. Acesta nu avea rival din punct de vedere al legăturilor personale cu liderii americani și europeni. Fascinația sa față de activitățile informative secrete și de subversiune l-a menținut în legătură cu cei ce practicau astfel de activități de pe ambele maluri ale Atlanticului. El împărtășea viziunea lui Allen Dulles și Donovan conform căreia promovarea unității Europei prin intermediul ACUE era „fațeta neoficială” a Planului Marshall.

În lucrarea sa de doctorat intitulată „*Mișcarea Europeană 1945 – 1953: un studiu privind organizațiile neguvernamentale naționale și internaționale care au acționat pentru realizarea unității europene*”, din 1962 (desecretizată la începutul anilor 1990), F.X. Rebattet, care a avut un acces neîngrădit la documentele *Mișcării Europene*, documentează pe larg că, în mod cert, cea mai mare parte a fondurilor de care dispunea ACUE proveneau de la CIA. Bazându-se pe mai multe discuții pe care le-a avut cu tatăl său, George Rebattet, fost secretar general al *Mișcării Europene* și reprezentant european al ACUE, F.X. Rebattet relevă faptul că: „Existau nu mai puțin de 4 membri ai CIA printre directorii și funcționarii ACUE... Marea majoritate a fondurilor americane destinate campaniei pentru unitatea europeană și practic toți banii primiți pentru *Campania Europeană în rândul Tinerilor* proveneau din fondurile secrete americane. Desigur, acest lucru a fost păstrat în cel mai mare secret”.

În opinia profesorului de istorie de la Universitatea Vanderbilt, Charles F. Denzell: „Cel mai izbitor aspect al activității ACUE este măsura în care oficialii care lucrau pentru reconstrucția Europei și unificarea acesteia au folosit experiența pe care au acumulat-o personal în timpul războiului în munca de informații, operațiuni speciale și rezistență. Ideea unității europene a avut rădăcini în mișcările de rezistență din timpul războiului.”

Aceste legături cu organizații clandestine au continuat și în perioada postbelică. Nașterea Comunității Europene și consolidarea comunității serviciilor de informații occidentale s-au suprapus în mare măsură. Acest lucru este relevat de crearea *Clubului Bilderberg*, un consiliu secret transatlantic

compus din decidenți politici cheie. *Clubul Bilderberg* a provenit din aceleași rețele secrete care promovau ideile Comunității Europene și ale Comunității serviciilor de informații occidentale. A fost înființat de Joseph Tetinger și de prințul Bernhard al Olandei, în anul 1952, și viza definirea unui consens între viziunile americane și europene. Sub auspiciile *Clubului Bilderberg*, personalități americane și europene se reunesc și în zilele noastre, o dată pe an, pentru discuții informale referitoare la problematica relațiilor transatlantice.

Constituirea ramurii americane a *Clubului Bilderberg* a fost încredințată coordonatorului pentru război psihologic al lui Eisenhower, C.D. Jackson, iar fondurile necesare pentru prima reuniune, care a avut loc în 1954 la Hotelul Bilderberg din Olanda, au fost asigurate de CIA. Ulterior, cea mai mare parte a fondurilor necesare funcționării acestuia au provenit de la *Fundația Ford*.

Este semnificativ faptul că trei importante grupări de elită care s-au înființat în anii 1950 – *Mișcarea Europeană* (European Movement), *Clubul Bilderberg* (Bilderberg Group) și *Comitetul de Acțiune privind Statele Unite ale Europei* (Action Committee for a United States of Europe), condus de Jean Monnet – au avut aceleași origini și surse de sprijin financiar.

CORUPȚIE ȘI POLIȚIE POLITICĂ ÎN SPANIA

Nicolae Gălățeanu

„Poliția patriotică”

Confruntările din cadrul campaniei pentru alegerile legislative anticipate ce au avut loc în Spania la sfârșitul lunii aprilie 2019 au prilejuit demascarea unor acțiuni de poliție politică întreprinse în favoarea **Partidului Popular (PP)**, aflat la guvernare din 2011 până 2018. Din dezvăluirile făcute de mass-media spaniolă și luările de poziție din spațiul public s-a conturat tabloul aiuritor al unei activități secrete și ilegale, desfășurate de un grup informal, cunoscut neoficial sub denumirea eufemistică, nu neapărat și ironică, de „*poliție patriotică*” sau „*brigadă patriotică*”, alcătuit din înalți funcționari ai Corpului Poliției Naționale, constituit sub autoritatea ministrului de interne **Jorge Fernández Díaz** din perioada primei guvernări a lui **Mariano Rajoy** (2011-2016). Întrucât activitățile în cauză au fost finanțate prin alocarea de sume considerabile din fondurile speciale ale Ministerului de Interne sau din donații obținute pe căi care ocoleau prevederilor legale, discuția publică în legătură cu *poliția patriotică* a evidențiat și numeroasele fapte de corupție de care nu erau străini responsabili din cadrul PP, care a ajuns astfel să fie considerat cel mai corupt dintre partidele din Spania. (Această percepție se constată și în afara țării, „*imparțiala*” presă germană, de pildă, folosind sintagma „*partidul corupției*” atunci când se referă la formațiunea politică a popularilor spanioli.)

Ilegalitățile comise de *brigada patriotică* au constat, în principal, în obținerea neautorizată, eventual fabricarea unor documente și informații menite să compromită partidele politice din opoziție (în special formațiunea radicală de stânga Podemos), membri ai PP care constituiau o amenințare pentru poziția premierului Mariano Rajoy, lideri ai partidelor secesioniste din Catalonia. Aceste documente și informații erau apoi difuzate prin cotidiane aservite sau prin rețelele sociale, existând și tentative de introducere frauduloasă a lor ca probe în dosarele de corupție aflate pe rolul diferitelor instanțe naționale sau ale unor comunități autonome.

Deși aspectele legate de folosirea neconstituțională a instituțiilor statului și a fondurilor publice constituie obiect al preocupării autorităților de investigații spaniole de mai bine de un deceniu, atenția asupra activităților „*nereglementare*” ale așa-numitei poliții patriotice împotriva unor „*rivali*” ai PP a fost atrasă pentru prima dată de o hotărâre din aprilie 2017 a Curții Naționale de Justiție de la Madrid („*Audiencia Nacional*”, instanță cu

jurisdicție pe întreg teritoriul Spaniei, inclusiv în comunitățile autonome), pronunțată în **dosarul Pujol** (acțiune în care se judeca îmbogățirea fără justă cauză a familiei lui Jordi Pujol, fost șef al guvernului catalan - Generalitat). În contextul respectiv, fostul comisar de poliție **Eugenio Pino** (considerat anterior „numărul doi” în poliția spaniolă) și unul din subordonații săi, inspectorul șef **Bonifacio Díez Sevillano**, au încercat să determine includerea ca probă în dosar a unui stick de memorie conținând 869 de documente a căror proveniență nu era menționată. Curtea Națională de Justiție a apreciat că acțiunea celor doi prezenta elementele unui act delictual și a solicitat investigarea situației de către instanțele competente. În urma cercetărilor judiciare s-a stabilit că documentele respective fuseseră sustrase lui Jordi Pujol prin intermediul Unității de Investigare a Criminalității Economice și Fiscale (UDEP) din cadrul Corpului Poliției Naționale. Eugenio Pino și adjunctul său sunt în prezent inculpați pentru „*fraudă procesuală, mărturie falsă și divulgarea secretului*”, pentru care, în cazul unei condamnări, pedeapsa poate fi de până la 10 ani de detenție. Eugenio Pino este considerat, totodată, **principalul organizator al poliției patriotice**.

Comisarul José Manuel Villarejo

Un alt caz penal l-a readus în atenția opiniei publice, tot în cursul anului 2017, pe **José Manuel Villarejo**, fost comisar în cadrul **Corpului Național de Poliție**, considerat a fi **membrul cel mai marcant al poliției patriotice**. În prezent, acesta se află în detenție preventivă, fără drept de cauțiune, din noiembrie 2017, fiind acuzat de participare la activitățile unei organizații criminale, dare și luare de mită, spălare de bani și divulgare de secrete.

Biografia lui Villarejo este de-a dreptul fulminantă. A intrat în poliție în 1972, la vârsta de 21 de ani, făcând parte la început din grupa de luptă antiteroristă și participând la acțiuni întreprinse împotriva organizației teroriste ETA. Ulterior a activat în cadrul Unității pentru Securitatea Cetățenilor din Madrid, până în 1983, când și-a întrerupt activitatea pentru o perioadă de zece ani. În acest răstimp s-a dedicat vieții de afaceri, gestionând 46 de firme cu un capital social de peste 16 milioane de euro. (În prezent deține o avere de peste 20 de milioane de euro în Spania.) În 1993 s-a reîncadrat ca „*agent sub acoperire*” în cadrul Departamentului Interne al Ministerului de Interne. De-a lungul anilor, până la arestarea sa în 2017, s-a ocupat de investigații, în special prin intermediul unei agenții de detectivi particulari și al unui birou de avocatură (pentru care, după cum a rezultat ulterior, nu a deținut licență de funcționare), executând comenzi primite de la instituții publice, entități private sau persoane particulare. Se bucură de faima de a fi interceptat și spionat aproape întreaga Spanie, nu numai formațiunea **Podemos**, ci și pe socialiștii din **PSOE**, membri marcanți ai partidului de guvernământ PP, bancheri,

întreprinzători, persoane din entourageul **Casii Regale** spaniole. Pentru a da un exemplu edificator, în perioada anilor 1994-1995 (în timpul guvernării socialiste a lui Felipe González!) a participat la întocmirea așa-numitului „**Raport Veritas**”, împreună cu funcționari ai Comisariatului de Poliție Judiciară și cu aprobarea ministrului de interne de atunci, document ce conținea date despre viața privată a unor judecători, oameni politici din opoziție, ziariști și întreprinzători, servind scopului de a șantaja și intimida persoanele din aceste cercuri care erau angrenate în demascarea publică a comportamentului ilicit al clasei politice și al organelor de poliție.

Villarejo a fost audiat în mai multe dosare de corupție, ca martor, suspect sau inculpat, calitate în care a acționat nu pentru aflarea adevărului și identificarea vinovaților, ci, în mod evident, pentru crearea de confuzie în legătură cu faptele sale sau ale mandatarilor săi ilegali din viața politică și de afaceri. A recurs în permanență la intimidare și șantaj, amenințând cu sau chiar recurgând la divulgarea de date de natură să compromită orice persoană care, în cadrul investigațiilor și al cercetării judiciare, ar fi putut furniza instanței elemente de confirmare a vinovăției lui sau a altor inculpați. Ne vom referi în continuare, selectiv, la câteva dintre cazurile mai importante, care ilustrează fenomenul de corupție, poliție politică și neconstituționalitate ce constituie obiectul prezentului articol.

Spionaj economic

Un caz mult mai vechi, care a revenit cu putere în actualitate, atât la nivelul opiniei publice cât și pe rolul Curții Naționale de Justiție, este cel al **băncii BBVA** (Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, una dintre cele mai mari instituții bancare din lume, cu un volum de active în valoare de peste 61 miliarde de euro, ce o plasează pe locul doi în Spania și pe locul 43 la nivel mondial), care începând din anul 2004 a fost implicată într-o serie de acțiuni de **spionaj economic** împotriva gigantului în construcții Sacyr. Acesta intenționa să cumpere un număr uriaș de acțiuni ale BBVA, existând chiar riscul ca ulterior să preia controlul asupra băncii. Pentru a împiedica preluarea băncii, președintele de atunci al acesteia, **Francisco González** a apelat la serviciile firmei **Cenyt**, aparținând lui José Manuel Villarejo, pentru obținerea de informații prin interceptarea convorbirilor telefonice nu numai ale concurentului, ci și ale unui mare număr de alți întreprinzători, oameni politici și ziariști. În același context, BBVA a solicitat efectuarea de investigații privind pe **Miguel Sebastian**, consilierul economic al premierului Jose Luis Rodriguez Zapatero. În ceea ce privește costurile acțiunilor de spionaj economic, se estimează că firma Cenyt a primit de la BBVA mai bine de 10 milioane de euro între 2004 și 2018. În anul 2005, blocul de birouri **Torre Windsor** din Madrid, în care își avea sediul și BBVA, a fost grav afectat de un

incendiu, după care a trebuit să fie demolat. Nu au existat victime umane, însă toate documentele existente în birouri au fost mistuite de flăcări. A fost distrusă astfel și întreaga arhivă a firmei de audit Deloitte, ale cărei birouri se aflau în clădirea respectivă și care tocmai încheiase un audit al BBVA. Deși cauzele sinistrului nu au fost elucidate niciodată, publicația online *Moncloa.com* s-a referit recent la indicii noi, din care ar rezulta că incendiul a fost provocat, autorul unic fiind Villarejo, și că scopul urmărit a fost acela de a face să dispară toate documentele care l-ar fi putut afecta pe fostul director al BBVA, Francisco González. Relația de „colaborare” între BBVA și José Manuel Villarejo rămâne în continuare în atenția autorităților judiciare, sens în care Curtea Națională de Justiție a deschis în ianuarie 2019 un dosar secret în legătură cu aceasta.

Cazuri de corupție și poliție politică

În dosarul *Pequeño Nicolás* este investigat impostorul **Francisco Nicolás Gómez Iglesias** (născut în 1994), student la facultatea de drept, care a fost arestat în octombrie 2014 pentru infracțiunile de fals și uz de fals, furt de identitate, trafic de influență, divulgare de secrete, delapidare de fonduri publice, înșelăciune și altele. Acesta reușise să se infiltreze în cercurile înalte ale vieții politice din Spania, printre „succesele” sale numărându-se asumarea identității unui cadru al **Centrului Național de Informații** și participarea în această calitate la încoronarea lui Felipe al VI-lea la Palatul Regal din Madrid. Pentru a împiedica inculparea sa în unul din dosarele secundare ale cazului, Villarejo a făcut publică o discuție din 2014 între ofițeri de poliție care investigau cazul și funcționari ai Centrului Național de Informații, pe care o înregistrase ilegal și căreia îi alterase conținutul. Pentru această faptă, Parchetul Provincial din Madrid a cerut pentru Villarejo o pedeapsă de patru ani de închisoare.

Echipa ilegală de polițiști a folosit bani din fondul special (bugetar) al Ministerului de Interne pentru a face să dispară dovezi ale implicării unor oameni politici din PP în activități de corupție și spălare de bani. Așa s-a întâmplat în 2013 în cazul fostului trezorier al PP, **Luis Bárcenas**, în posesia căruia se aflau documente contabile referitoare la „**fondul B**” (sume de bani gestionate printr-o contabilitate paralelă) al Partidului Popular și care amenința că va face să explodeze „*bomba atomică*” prin difuzarea în mass-media a documentației, care l-ar fi pus în mare dificultate pe însuși premierul Mariano Rajoy. Villarejo a organizat, în timp ce Bárcenas se afla deja în detenție preventivă, o acțiune operativă (***operațiunea Kitchen***), fără mandat judecătoresc, pentru sustragerea acestor documente. Într-o primă etapă a fost recrutat șoferul lui Bárcenas, care a primit misiunea de a obține informații relevante din interiorul familiei acestuia. Șoferul a fost recompensat pentru

această activitate cu suma de 48.000 euro, plătită din fondul special, iar ulterior prin încadrarea în Ministerul de Interne pe un post de polițist. Informațiile obținute prin intermediul șoferului au fost valorificate, în etapa următoare, pentru întreprinderea unei acțiuni legenerate în cadrul căreia un bărbat deghizat în preot (!) a pătruns în casă și, sub amenințarea unui pistol, i-a somat pe membrii familiei prezenți să-i predea documentele respective. Persoanele implicate în această „operațiune” sunt judecate în prezent pentru violare de domiciliu și uz ilegal de armă. Mai trebuie menționat și faptul că, în momentul comiterii actelor ilegale de mai sus, Luis Bárcenas era inculpat în acțiunea penală intentată în legătură cu uriașul scandal de corupție „*Gürtel*”, care a determinat în 2018 căderea guvernului Rajoy. (Pentru a evidenția proporțiile afacerilor ilegale, precizăm că, în același an, Bárcenas a fost condamnat la o pedeapsă de 33 de ani închisoare și plata a 44 de milioane de euro.)

Spionaj politic împotriva partidului Podemos

Un alt obiectiv al activităților de poliție politică l-a constituit împiedicarea formării unui guvern de stânga în Spania după ce PP pierduse majoritatea absolută în parlament în decembrie 2015. În acest sens, „*poliția patriotică*”, respectiv **Unitatea de investigare a criminalității economice și fiscale (UDEP)** din cadrul Corpului Poliției Naționale, a fabricat un set de documente, nesemnate și neștampilate, care conțineau minciuni și jumătăți de adevăr menite să compromită partidul de extremă stânga **Podemos** (înființat în 2014 și avut în vedere de PSOE pentru formarea unui guvern de coaliție) și pe șeful acestuia **Pablo Iglesias**. Documentația a fost difuzată în mass-media, atât fragmentar cât și sub forma unui așa-numit „*raport PISA*” (acronim pentru „*Pablo Iglesias Sociedad Anónima*”). Principala incriminare din „*raport*” era aceea că Podemos ar fi primit ilegal uriașe sume de bani din Iran și Venezuela. Prima parte a acuzației era o speculație având la bază faptul că, anterior înființării partidului, Iglesias desfășurase activitate mediatică pentru guvernul de la Teheran și pentru canalul de știri iranian în limba spaniolă *HispanTV*. Astfel, versiunea pusă în circulație de către UDEP susținea că Podemos ar fi fost finanțat cu mai multe milioane de euro de către entități iraniene anticapitaliste și având legături cu terorismul internațional. În partea a doua a documentației inventate era exploatată participarea lui Iglesias la activitatea fundației spaniole **Centro de Estudios Políticos y Sociales (CEPS)** în calitate de consultant strategic pentru mai multe țări din America Latină, inclusiv **Venezuela**. Pentru a „*documenta*” finanțarea din Venezuela, trei membri ai *brigăzii patriotice* s-au deplasat în aprilie 2016 la New York, unde l-au contactat pe **Rafael Isea**, fost ministru de finanțe al lui Hugo Chavez, aflat în acel moment în exil în SUA, și l-au convins să autentifice prin declarație olografă o serie de copii (falsificate) după documente care atestau plata de către

guvernul venezuelean a 7 milioane de euro către CEPS, considerată precursora a partidului Podemos. Polițiștii spanioli, care au precizat că acționează din însărcinarea guvernului de la Madrid, i-au promis lui Isea că vor asigura protecția sa ca „*martor cheie*” într-o investigație asupra CEPS pentru fraudă fiscală și că vor face demersuri pentru aducerea familiei sale din Venezuela în Spania. Cu toate acestea, declarația lui Rafael Isea a fost publicată imediat în presa spaniolă, iar familia sa a suportat, drept consecință, rigorile unei investigații penale desfășurate de autoritățile venezuelene! O altă „*acțiune operativă*” în cazul Podemos a constatat în **sustragerea telefonului mobil** al uneia dintre colaboratoarele lui Pablo Iglesias, și folosirea datelor din memoria aparatului pentru confecționarea de informații de intoxicare cu privire la partid. „*Raportul PISA*” a fost dat publicității la trei săptămâni după ce Podemos obținuse, pe baza alegerilor generale din iunie 2016, un număr de 69 de locuri în Camera Deputaților și existau toate șansele ca, în urma negocierilor ce urmau să aibă loc între PSOE și formațiunea lui Pablo Iglesias, acesta din urmă să intre într-o coaliție guvernamentală de stânga. Scandalul de presă izbucnit în urma publicării „*raportului*” a anulat toate aceste șanse ale partidului Podemos. Pentru a se produce prejudicii și mai mari partidului lui Iglesias, „*raportul PISA*” a fost „*remis*” de către UDEF Curții de Conturi, iar partidul **Vox** (de extremă dreapta, înființat în 2013 de către foști membri ai PP) și o formațiune „de anvergură națională” intitulată **Uniunea Civică Spaniolă – Partid pentru Pace, Reconciliere și Progres în Spania** (fondată în 2007) au sesizat Curtea Națională de Justiție, respectiv Curtea Supremă de Justiție cu plângeri penale „*împotriva partidului Podemos, a conducerii acestuia și a secretarului general Pablo Iglesias*” pentru infracțiunile de „*finanțare ilegală a unor partide politice, evaziune fiscală și spălare de bani*”. Anchetele judiciare declanșate de către instanțele sesizate au fost sistate după scurt timp, denunțurile fiind considerate ca total lipsite de fundament. Scopul politic al inițiatorilor fusese însă atins. (Pentru a oferi o imagine a „*imparțialității*” reproșurilor și acuzațiilor vehiculate în spațiul public spaniol, menționăm și faptul că mass-media din această țară susține, și la ora actuală, că fondurile inițiale, de aproape un milion de euro, ale partidului **Vox** ar fi provenit de la **Consiliul Național de Rezistență al Iranului** din Franța, considerat a fi aripa politică a organizației **Mujahedinii Poporului Iranian**, același care în 2016 era „semnalat” ca sursă a finanțărilor ilegale pentru Podemos.)

În ceea ce privește implicarea ex-comisarului Villarejo în spionajul politic împotriva formațiunii Podemos, acesta a negat inițial în instanță că ar fi avut vreo legătură cu faptele respective, pentru ca în final să admită că a participat la o „*investigație de poliție*” asupra lui Pablo Iglesias și că a „avut

acces” la datele din memoria telefonului mobil furat de la o persoană din anturajul acestuia.

Poliție politică în interiorul propriului partid

Am insistat mai mult asupra cazului Podemos, deoarece acesta oferă cele mai multe dovezi ale înverșunării cu care au fost derulate măsurile de discreditare a adversarilor politici, în cazul acesta un partid care ajunsese să dețină locul trei ca importanță în Parlament și amenința să pună capăt supremației Partidului Popular în Spania. Acțiuni de poliție politică au fost întreprinse însă și înainte de existența *brigăzii patriotice* din timpul ministeriatului lui Jorge Fernandez Diaz și anume împotriva guvernării socialiste a lui José Luis Rodríguez Zapatero, înainte de 2011, bineînțeles tot în beneficiul Partidului Popular. Și aceasta nu a fost singura linie de acțiune în care funcționari cu rang înalt din poliție au servit interesele PP, chiar când acesta se afla în opoziție. În iulie 2009, secretara generală a PP, **María Dolores de Cospedal**, îl primea pe comisarul José Manuel Villarejo, în secret, în biroul său din sediul partidului, la numai o lună de la izbucnirea scandalului *Gürtel*. Villarejo îi informa, cu această ocazie, pe Cospedal și pe soțul acesteia, **antreprenorul Ignacio López del Hierro**, în legătură cu investigațiile în curs, efectuate de procurorii anticorupție împotriva unor membri marcanți ai PP. Tot atunci, Cospedal îl însărcina pe Villarejo să obțină, pentru ea, informații sensibile despre alți membri ai partidului. Toate acestea rezultă din înregistrarea convorbirii, făcută în secret de către Villarejo, al cărei conținut a fost difuzat în mass-media după mai mulți ani, respectiv în contextul „*operațiunii Tándem*”, în care fostul comisar a fost arestat, în noiembrie 2017, sub învinuirea de spălare de bani și participare la activitățile unei organizații criminale, printre altele. Cercetarea judiciară în legătură cu *operațiunea Tándem* este extrem de anevoioasă, complexul de infracțiuni având un aspect tentacular, cu implicații în celelalte dosare de corupție și fraudă financiară în care este judecat fostul comisar.

Implicarea mai multor partide politice

Imparțial, Villarejo a lucrat, după cum am menționat anterior, și pentru guvernele socialiste. În anul 2009, el a fost decorat de **guvernul Zapatero cu Ordinul Meritul Polițienesc cu însemn roșu**, care conferă și o rentă viageră de 10% din solda de bază. Faptul rezultă dintr-un comunicat din septembrie 2018 a Ministerului Justiției din guvernul socialist al lui Pedro Sánchez. La întrebarea unor ziariști, purtătorul de cuvânt al ministerului a refuzat să menționeze motivul acordării acestei distincții. În luna mai 2018, când încă era în opoziție, PSOE a votat împreună cu Partidul Popular (aflat încă la putere) și formațiunea **Ciudadanos** (*Cetățenii*) împotriva propunerii grupului parlamentar Podemos de a fi audiați în Camera Deputaților ex-comisarul José Manuel

Villarejo și ministrul de interne socialist din 2009, Alfredo Pérez Rubalcaba. Socialiștii și-au argumentat „prudența” față de audierea lui Villarejo prin riscul ca acesta să folosească tribuna Parlamentului pentru a lansa informații false și tendențioase de natură „*să pună în pericol instituțiile de bază ale statului*”!

Aceeași decorație i-a fost conferită lui Villarreo și de către Jorge Fernández Díaz, ministrul de interne din timpul guvernului Rajoy, în anul 2013, pentru participarea la așa-numita „**Operațiune Catalonia**”, care a constat din măsuri polițienești luate, fără mandat judecătoresc, împotriva „procesului” independentist catalan. Activitățile întreprinse de poliția patriotică în acest sens au vizat obținerea unor informații sensibile sau compromițătoare despre liderii catalani favorabili separării de statul spaniol, precum și a unor probe privind implicarea acestora în cazuri de corupție, pentru a neutraliza tendințele secesioniste din ce în ce mai pronunțate din Catalonia.

Considerații privind stadiul actual al problematicii

Situația actuală a demersurilor de clarificare a implicărilor, complicităților și responsabilităților în cazurile prezentate doar succint mai sus este analizabilă pe două direcții. Una este aceea a acțiunilor judiciare pentru identificarea exactă a infracțiunilor financiare și a autorilor acestora, în scopul aplicării sancțiunilor legale în fiecare caz în parte, proces început cu aproape zece ani în urmă și a cărui durată totală nu poate fi estimată. Cea de a doua direcție, de fapt cea mai importantă din perspectiva prezentei analize, privește disponibilitatea partidelor implicate sau care au beneficiat de activitățile de poliție politică, de a evalua consecințele negative ale practicilor respective, pentru a determina o restabilire a sănătății morale a clasei politice spaniole, proces care, la rândul său, poate fi tergiversat de inerția naturală a actorilor politici și de preocuparea lor de a evita într-o măsură cât mai mare pierderile de imagine.

Aparent, activitățile de poliție politică au fost sistate sau și-au diminuat considerabil amploarea în perioada 2016-2018, respectiv în timpul celui de al doilea guvern Rajoy, când investigarea cazurilor de corupție, trafic de influență și spionaj politic au fost intensificate. Asumarea responsabilității de către actuala conducere a partidelor implicate este nuanțată și echivocă. Astfel, actualul șef al PP, **Pablo Casado**, a recunoscut că Ministerul de Interne a avut un comportament „*puțin exemplar*” în timpul guvernului Rajoy. În rest, după cum a declarat un purtător de cuvânt, PP nu este dispus să accepte lecții de moralitate de la PSOE, care a fost singurul partid „*condamnat definitiv pentru finanțare ilegală*”. Afirmția se referea la un scandal de corupție (**cazul Filesa**) declanșat în anul 1991, unde Curtea Supremă de Justiție a pronunțat o sentință în care se constata existența unei finanțări iregulare („*financiación irregular*”), care nu se constituia însă într-o condamnare. Termenul „*irregular*” din limba

spaniolă trebuie înțeles nu ca „neregulamentar”, ci ca „*neregular*”, iar situația de „*finanțare neregulară*” nu era prevăzută, la momentul respectiv, în codul penal spaniol.

În ceea ce privește **poziția PSOE față de activitățile de poliție politică**, primul ministru socialist **Pedro Sánchez** a declarat la o interpelare din partea lui Pablo Iglesias (**Podemos**) că odată cu preluarea guvernării de către partidul său (în iunie 2018) „*s-a terminat cu impropriu denumita poliție patriotică*”, precizând însă că polițiștii implicați în activitățile ilegale nu pot fi destituiți fără o sentință pronunțată de o instanță judiciară, dar că toți aceștia se află în prezent în imposibilitatea de a mai îndeplini atribuții precum cele de mai înainte. Ministrul de interne socialist **Fernando Grande-Marlaska** a făcut o declarație sensibil diferită, afirmând că a destituit un comisar care „*se aflase în legătură cu Villarejo*”, ceilalți însă se află deja în rezervă.

Responsabilitatea pentru măsurile de poliție politică (întreprinse fără ordin scris primit pe cale ierarhică și fără mandat judecătoresc) este foarte difuză. Toți membrii *brigăzii patriotice* audiați au declarat că au acționat în baza ordinelor primite de la șefi (în majoritatea situațiilor fiind vorba de comisarii **Eugenio Pino** și **José Manuel Villarejo**), care la rândul lor invocau avizul ministrului de interne **Jorge Fernandez Diaz**, ceea ce, implicit, însemna **acordul conducerii Partidului Popular**. Mass-media internațională a folosit chiar termenul de „*conspirație politico-juridico-mediatică*”, iar presa spaniolă a difuzat o știre conform căreia justiția ar întreprinde investigații cu privire la o „*rețea de mijloace de informare în masă care s-ar fi aflat în solda lui Villarejo*”. Generalizând mai mult, alte publicații apreciază că „*odată cu arestarea lui Villarejo se încheie o eră de activitate polițienească*”, respectiv o perioadă de „*patru decenii de activitate scăpată de sub orice control și de însărcinări speciale*’ *trasate de toate guvernele*”.

Prin comparație cu imaginea dezagreabilă pe care o prezintă faptele comentate mai sus, putem aprecia că România se află într-o situație de invidiat, având în vedere că, în pofida hulitului ADN național conținător al unei gene corupte, segmentul de dreapta al clasei politice a rezistat la tentațiile fenomenului de corupție și activităților de poliție politică.

ALEGERILE PENTRU PARLAMENTUL EUROPEAN

Ambasador Dumitru Tănasă

Scrutinul pentru Parlamentul European din luna mai 2019 indică clar că marea surpriză a alegerilor europene a fost participarea sporită la vot. Aproximativ 51 la sută din cei 420 de milioane de cetățeni europeni cu drept de vot și-au exprimat opțiunea. Aceasta reprezintă o creștere cu opt la sută comparativ cu europarlamentarele de acum cinci ani. Protestele împotriva politicii de mediu, grevele elevilor și dorința de contracarare a partidelor eurosceptice și populiste de dreapta au mobilizat, evident, acele forțe interesate în schimbarea raportului de forțe și a relațiilor dintre țările membre ale U.E.

Printre concluziile pentru orice observator echidistant și avizat pot fi menționate următoarele, nu neapărat în ordinea importanței:

1.Liberalii și ecologiștii au câștigat teren

Liberalii și ecologiștii au reușit să-și sporească substanțial prezența în Parlamentul European. În Germania, ecologiștii au obținut mai bine de 20 la sută din voturi, clasându-se pe locul doi, înaintea social-democraților și în urma creștin-democraților. Acesta este cel mai bun rezultat obținut vreodată de ecologiști la un scrutin organizat la scara întregii Germanii.

Liderul grupului parlamentar al social-democraților din Parlamentul European, Udo Bullmann, s-a declarat dezamăgit de rezultatul slab obținut de laburiști la alegeri, și a recunoscut că partidul său a subestimat importanța mediului ca temă de campanie electorală și a anunțat corecturi. Și noul lider al *Uniunii Creștin Democate* (CDU) din Germania, Annegret Kamp-Karrenbauer, a recunoscut la Berlin deficiențe în gestionarea problematicei mediului, principala temă de campanie. Totuși, ea s-a declarat satisfăcută că CDU a rămas cea mai puternică formațiune din Germania, în ciuda pierderilor înregistrate, iar *Partidul Popular European* (PPE) rămâne cel mai numeros grup în Parlamentul European.

Manfred Weber, candidatul de frunte al PPE a emis, după aflarea rezultatului de la urne, pretenția de a fi desemnat la conducerea Comisiei Europene. *„Nu am repurtat o victorie răsunătoare, dar rămânem cel mai puternic grup”*, a declarat politicianul creștin-social bavarez la Bruxelles. El a îndemnat celelalte partide pro-europene să colaboreze, adresând verzilor următorul mesaj: *„Ecologiștii sunt și ei câștigătorii scrutinului. De aceea sunt potențiali parteneri. Ar trebui să ne unim eforturile și să alcătuim un mandat pentru următorii cinci ani.”*

2. Creștin-democrații rămân cel mai puternic grup parlamentar

Potrivit rezultatului, PPE condus de Weber avea mai bine de 180 de mandate în Parlamentul European, cu 42 mai puține decât anterior. Social-democrații s-au diminuat și ei, ajungând la 147 de mandate. La rândul lor, liberalii însumează 105 mandate, împreună cu candidații formațiunii președintelui Franței, Emmanuel Macron. Ecologiștii își amplifică prezența de la 52 la 67 de mandate. În ceea ce-i privește pe populiștii de dreapta, aceștia au devenit în unele țări cum ar fi Franța sau Italia foarte puternici, dar rezultatul lor general este sub așteptările demoscopilor. Împreună, ei au aproximativ 150 de mandate, dar acestea se împart pe trei grupuri parlamentare diferite. Naționaliștii germani din AfD nu au obținut un scor atât de mare cum indicau sondajele, dar s-au clasat de exemplu în landul federal Brandenburg pe locul întâi, înaintea creștin-democraților.

3. Populiștii de dreapta și-au ameliorat rezultatul

Expertul Janis Emmanouilidis a evidențiat faptul că partidele pro-europene dețin totuși în continuare 80 la sută din mandate. *„Ca grup, populiștii de dreapta nu au devenit atât de puternici cum avertizau unii sau alții. Noi am știut mereu că aceștia nu vor deveni majoritari. Acum s-au dovedit mai slabi decât am crezut”*, a declarat el. În Italia, partidul de dreapta *Lega*, condus de ministrul de Interne Matteo Salvini, s-a clasat pe primul loc.

În Franța, politiciană de dreapta Marine Le Pen, a înfrânt formațiunea președintelui Franței, care a trebuit să se mulțumească cu locul secund. *„Macron a încercat cu adevărat, aruncând în balanță întreaga pondere politică a funcției prezidențiale, să împiedice o victorie a formațiunii Rassemblee Nationale conduse de Marine Le Pen, dar nu a reușit”*, a subliniat Emmanouilidis.

În multe din cele 28 de țări membre s-a putut constata o diminuare a marilor partide de centru de până acum. În schimb au devenit mai puternici liberalii, ecologiștii și naționaliștii. Experții de la Bruxelles vorbesc despre un proces de fragmentare a scenei politice, aflat în plină desfășurare. *„Constatăm că marile partide au pierdut din susținere și va fi nevoie de o coaliție largă pentru asigurarea majorității”*, a explicat același Emmanouilidis. În viitorul Parlament European, conservatorii și social-democrații nu vor mai putea alcătui o majoritate ca până acum. Ei vor trebui să se alieze și cu liberalii și poate, și cu ecologiștii.

O majoritate de stânga, alcătuită din social-democrați, stânga, ecologiști și liberali nu pare aritmetic posibilă. Nici o majoritate de dreapta nu pare posibilă, deoarece creștin-democrații nu vor să se alieze în niciun caz cu naționaliștii și populiștii de dreapta. De acum înainte devine complicat, fiindcă nimeni nu va reuși fără alții să alcătuiască o majoritate suficientă.

4. Alegeri excepționale în Marea Britanie

Deosebit de neobișnuite au fost alegerile europarlamentare în Regatul Unit, care vrea să părăsească UE, dar care nu a reușit să organizeze Brexitul la timp, înainte de scrutin. De aceea, premierul de la Londra, Theresa May, și-a anunțat demisia. Noua formațiune „*Brexit-Party*”, a politicianului anti-UE Nigel Farage, a câștigat detașat scrutinul cu 31,5 la sută din voturi, așa cum fusese anticipat. În schimb conservatorii, aflați la putere, au fost aspru sancționați.

În Grecia, premierul populist de stânga Alexis Tsipras a pierdut în fața opoziției conservatoare și a anunțat organizarea cât mai curând a unor alegeri anticipate.

În Austria, Partidul Popular al cancelarului conservator Sebastian Kurz și-a ameliorat masiv rezultatul. Populiștii de dreapta din FPÖ, care s-au văzut nevoiți să plece de la guvernare, au întrunit câteva procente mai puțin decât indicau sondajele înaintea „*scandalului Ibiza*”. Fostul președinte al populiștilor, Heinz-Christian Strache, a fost filmat în vara anului 2017 pe insula spaniolă în timp ce-i propunea unei pretinse nepoate a unui oligarh rus contracte cu statul în schimbul sprijinului electoral. Extrase din film au fost publicate de presa germană cu o săptămână înaintea alegerilor europarlamentare.

*

În România, rezultatele de la alegerile europarlamentare au relevat cu claritate o creștere a preferințelor electoratului pentru forțele de centru-dreapta de pe eșichierul politic al țării și un recul considerabil al celor de centru-stânga.

Aceste evoluții au fost evidențiate pe fondul unei creșteri semnificative a participării la vot a celor înscriși pe listele electorale.

BREXIT – A FI SAU A NU FI

Alexandru Botez

(...) **Prim-ministru:** Dar totuși, Ministerul de Externe este pro-Europa, nu?

Consilier: Da și nu. Dacă-mi permiteți... Ministerul de Externe este pro-Europa, fiindcă de fapt este anti-Europa. Administrația britanică a căutat mereu să se asigure că ideea Comunității Europene nu va funcționa. De aceea am aderat.

Prim-ministru: La ce te referi?

Consilier: Domnule prim-ministru, Marea Britanie are același obiectiv de politică externă de cel puțin 500 de ani. Să creeze o Europă dezbinată. Pentru această cauză ne-am luptat cu olandezii împotriva spaniolilor, cu nemții împotriva francezilor, cu francezii împotriva nemților și italienilor. „Divide et impera”, vorba aceea. De ce să ne schimbăm acum? Când așa ne-a mers foarte bine în trecut.

Prim-ministru: Asta-i istorie, desigur...

Consilier: Da. Și politică externă în prezent. Trebuia să spargem toată chestia asta. Am încercat să o spargem din afară. Dar nu a mers. Acum că am aderat și suntem înăuntru, putem să facem un adevărat dezmăț general. Să-i stărnim pe nemți împotriva francezilor, pe francezi împotriva italienilor, pe italieni împotriva olandezilor... Ministerul de Externe este extrem de încântat. E ca în vremurile bune.

Prim-ministru: Dar totuși suntem alături de idealurile europene...

Consilier: Domnule prim-ministru, să fim serioși...

Prim-ministru: Nu? Atunci de ce forțăm extinderea europeană?

Consilier: Păi, din același motiv. De fapt, este exact ca la ONU. Cu cât are mai mulți membri, cu atât pot apărea mai multe certuri, deci cu atât mai inutilă și neputincioasă devine.

Prim-ministru: Revoltător cinism...

Consilier: Da... Noi îi spunem diplomație. (...)

Secvență din serialul britanic de televiziune „Yes minister” („Da, domnule ministru”), episodul intitulat „Why Britain Joined the European Union” („De ce a aderat Marea Britanie la Uniunea Europeană”), difuzat de BBC în luna martie 1980!!!

1. Ultimele evoluții politice interne, aparent, au reușit să pună sub semnul întrebării sinceritatea Marii Britanii de a se comporta ca actor credibil și predictibil pe scena politică internațională, ignorând sau încălcând principii elementare ale științei buneii guvernări. După cum relevă ziaristul și analistul Cristian Unteanu: „Prima contraperformanță, cu atât mai gravă și plină de o simbolică specială în țara care afirmă că posedă cea mai veche democrație funcțională din lume, a constatat în relativizarea absolută a valorii referendumului ca procedeu constituțional care consfințește voința poporului suveran chemat să decidă asupra unei chestiuni de importanță națională.”

Discreditarea referendumului trece întreaga problemă din zona predictibilității absolute a prevederilor tradiției establishmentului politic în cea a negocierilor de tarabă în care politicienii folosesc prevederile sistemului pentru a bloca sistemul în scopul cuceririi puterii.

A doua contraperformanță a fost transmiterea mesajului că un document negociat și semnat de guvernul britanic poate să nu aibă niciun fel de valoare, chiar dacă, legal, Theresa May, în calitate de prim-ministru, era singura îndrituită de legile britanice să negocieze cu UE și să ia deciziile în consecință. Parlamentul Britanic a deschis un precedent, pe cât de delicat, pe atât de primejdios privind reluarea aceluiași argumente și folosirea de aceleași proceduri pentru a anula orice acord semnat în viitor de guvernul britanic.

Autorul evidențiază faptul că *„tot acest circ politic fără precedent în Marea Britanie”* a arătat *„adevărata valoare a argumentelor inițiale folosite de Theresa May la începutul mandatului său din iunie 2017, atunci când a consacrat zeci și zeci de ore de discursuri în care încerca să-i convingă pe britanici de viabilitatea mitului conform căruia ieșirea din UE avea să fie fără consecințe, că exista varianta reprezentată de Commonwealth care putea compensa orice mic dezavantaj viitor și, mai presus de toate, exista promisiunea făcută de Donald Trump privind un Tratat de liber-schimb care, în sine, avea să fie oportunitatea visată și excepțional de valoroasă.”*

Nu întâmplător am prezentat principalele idei din articolul domnului Unteanu, publicat de ziarul *Adevărul* din 25 mai 2019, pentru că mesajul lor, vizibil progresist și anti-Brexit, sugera că ar fi doar o chestiune de timp până când un nou referendum ar urma să invalideze opțiunea inițială a cetățenilor britanici de ieșire a țării lor din UE.

Pe 26 mai 2019, au avut însă loc în Marea Britanie alegerile europarlamentare, iar rezultatele lor sunt extrem de semnificative și reflectă starea de spirit și opțiunile reale ale britanicilor. Acestea au fost câștigate detașat (31,6%) de partidul pro-Brexit condus de Nigel Farage. Interesant este faptul că la alegerile europarlamentare anterioare, partidul condus atunci de Farage (UKIP) a obținut aproape 27% din voturi.

Deci, dacă ar fi să se repete referendumul privind ieșirea Marii Britanii din UE, rezultatul ar fi cel puțin același ca în 2016. GAME OVER, cum se spune în tenis.

În opinia noastră, este prea devreme pentru a trage concluzii privind Brexit, dar este din ce în ce mai evident că cheia înțelegerii acestui fenomen îl constituie afirmația celebră a lordului Palmerson – prim-ministru al Marii Britanii între 1859 și 1865: ***„Anglia nu are prieteni sau aliați permanenți, ci doar interese permanente.”***

2. La 15 mai 2019, deci tot înainte de alegerile europarlamentare, revista americană *Politico*, a publicat o interesantă analiză a Brexit, prin prisma intereselor forțelor politice aflate în prezent la conducerea Franței și Germaniei.

După aproape trei ani în care Franța și Germania au stat umăr la umăr în chestiunea Brexit, în cele din urmă, Marea Britanie a reușit să provoace disensiuni între cele două puteri europene. Din păcate, politicienii de la Londra sunt prea preocupați de disputele dintre ei privind viitorul relațiilor cu UE, pentru a profita de această ruptură – este de părere Paul Taylor, autorul articolului din *Politico*.

Divergențele dintre președintele Franței Emmanuel Macron și cancelarul german Angela Merkel au apărut luna trecută, după ce primul-ministrul britanic Theresa May a cerut o amânare a ieșirii Marii Britanii din UE pentru a depăși impasul la care s-a ajuns în parlamentul de la Londra. La un summit UE special convocat la Bruxelles, președintele francez a insistat ca orice amânare să fie cât mai scurtă, în timp ce cancelarul german a susținut ca Marii Britanii să i se acorde un spațiu de manevră cât mai lung posibil.

Oficial, la prima vedere, disensiunile se referă doar la tactici, susține Taylor. Parisul dorește concesii minime pentru ai forța pe parlamentarii britanici să adopte o decizie și să evite farsa în care noii membrii britanici din Parlamentul European să aibă un cuvânt de spus în desemnarea, în luna iulie, a următorului președinte al Comisiei Europene, la trei ani după ce această țară a votat să părăsească UE.

Berlinul argumentează că Marii Britanii ar trebui să i se acorde o perioadă mai lungă, pentru a putea reflecta mai bine la acest pas. Merkel a declarat că trebuie făcut totul pentru a evita un Brexit fără un acord. Macron susține că un Brexit fără acord rămâne o opțiune și insistă ca Marea Britanie să se decidă cât mai rapid. Cei doi lideri au ajuns în cele din urmă la un compromis, respectiv o amânare de 6 luni, până la 31 octombrie 2019.

Dincolo de aceste poziții oficiale, este evident că unii politicieni germani mai speră că britanicii își vor schimba opțiunea, apelând la un al doilea referendum, alegeri generale sau la o amânare pe termen lung. În cadru privat, unii dintre ei atrag atenția asupra faptului că un Brexit fără un acord ar putea avea consecințe economice la fel de grave ca și criza financiară din 2008. Prin urmare, ei doresc să ofere Londrei timpul necesar pentru a putea organiza eventual un nou referendum.

În opinia publicației *Politico*, Merkel nu poate să exprime în mod deschis o astfel de poziție, dar președintele Bundestagului, Wolfgang Schäuble, fost ministru de finanțe și cel mai influent lider conservator din Germania, a declarat că decizia Marii Britanii de a amâna data inițială a ieșirii din UE, de la

29 martie 2019, îi întărește convingerea sa conform căreia: „*Marea Britanie fie nu va părăsi UE, fie va reveni la un moment dat*”.

În același timp, președintele Consiliului European Donald Tusk a declarat că el nu a renunțat la speranța sa ca Marea Britanie să-și retragă cererea de ieșire din UE, deși, într-un recent interviu acordat publicației poloneze *Gazeta Wyborcza* a afirmat că, în opinia sa, există doar 20-30% șanse ca Marea Britanie să rămână în UE.

Conform *Politico*, poziția mai fermă a lui Emmanuel Macron reflectă exasperarea mass-mediei și opiniei publice din Franța față de tergiversările Londrei. Parisul este convins că Marea Britanie nu va renunța la Brexit și dorește doar să evite efectele inevitabile ale acestuia în ce o privește, dar și să distragă atenția de la planurile Franței privind „*renașterea*” UE. Președintele francez a declarat că nu este sarcina europenilor să „*îngroape decizia suverană a poporului britanic de a părăsi Europa, chiar dacă cineva ar putea să regrete acest lucru*”.

De la începutul negocierilor, diplomații britanici au încercat să creeze o falie între Berlin și Paris, pentru a putea obține cele mai favorabile condiții comerciale pentru Marea Britanie din partea UE. La fel cum fostul prim-ministru britanic David Cameron a sperat în zadar că Angela Merkel îi va permite să restricționeze în țara sa libera mișcare a forței de muncă, Theresa May spera că va obține acceptul cancelarului german pentru ca după Brexit Marea Britanie să beneficieze de un acces privilegiat pe piața comună a UE.

Este de așteptat, susține *Politico*, ca un Brexit nereglementat să sporească aceste disensiuni, deoarece statele membre UE vor ține cont mai mult de propriile interese comerciale naționale. Acest lucru va oferi Marii Britanii o considerabilă marjă de manevră. Pe de altă parte, liderii europeni încercă să mențină unitatea și integritatea pieței unice europene și să evite crearea unui precedent *à la carte*, care ar putea submina în viitor valoarea statutului de membru al UE.

Toate aserțiunile de mai sus ar puteau fi credibile și chiar valabile până la recente alegeri europarlamentare.

Britanicii, în frunte cu Nigel Farage, au spulberat însă planurile Berlinului și Parisului, iar după cum se prefigurează, la 31 octombrie 2019 **Brexit va deveni o realitate, reglementat sau nu, cu toată împotrivirea progresiștilor.**

REPUBLICA MOLDOVA: „GUVERNANȚII VIN ȘI PLEACĂ...”

Ioan C. Popa

Rezultatele înregistrate la *alegerile parlamentare din Republica Moldova*, desfășurate la 24 februarie 2019, au contrazis estimările sondajelor de opinie, dar și așteptările principalelor formațiuni și alianțe politice participante la scrutin. Populația moldovenească a decis altfel decât își doreau liderii politici, iar opțiunile exprimate au condus la afirmarea în prim plan a trei protagoniști – Partidul Socialiștilor - PSRM (35 mandate), Partidul Democrat – PDM (30 mandate) și blocul ACUM - Alianța dintre Partidul Acțiune și Solidaritate și Partidul Platforma Demnitate și Adevăr (26 mandate), singurele formațiuni capabile să alcătuiască o coaliție de guvernare. Distribuția echilibrată a opțiunilor pentru cei trei actori politici semnifica în mod clar o invitație la dialog și colaborare pentru depășirea crizei pe care o traversează Republica Moldova și nu un stimul pentru adâncirea divizării și a rivalităților politice.

Lunile care s-au scurs de la finele lunii februarie au fost marcate, aparent, de eforturi pentru ajungerea la compromisuri și înțelegeri care să dea satisfacție cetățenilor. În realitate, însă, o intensă campanie electorală continuată după alegeri, greu camuflată, mai ales din partea Partidului Democrat (PDM), aflat la guvernare, ilustra mai degrabă dorința de a se asigura că un viitor scrutin electoral anticipat ar putea aduce avantajul necesar pentru o majoritate confortabilă. În toată această perioadă, activitatea parlamentară a fost suspendată, mai bine zis blocată complet, mandatul vechiului legislativ fiind expirat, în timp ce noii aleși nu au putut să treacă la formarea structurilor conducătoare și a comisiilor de lucru. Pe măsura trecerii timpului, consultările organizate de principalele partide cu susținătorii lor au stabilit însă că electoratul nu dorește un nou scrutin, ci punerea în practică a promisiunilor făcute. De fapt, aici este una din cheile problemei, căci promisiuni de campanie au fost lansate din abundență de toate formațiunile, dar când este vorba de implementarea lor, apar mereu obstacole și piedici „obiective”.

Nu este deloc un secret ci, dimpotrivă, o practică experimentată de multă vreme și cu bune rezultate chiar și în țările dezvoltate ca, în momente de criză profundă care amenință ordinea, prosperitatea și climatul de siguranță pentru populație, formațiunile politice reprezentative să treacă peste diferențele ideologice și să-și dea mâna, cel puțin pe o perioadă determinată, acordând prioritate interesului public general. O asemenea situație a existat și în

Republica Moldova. În fapt, liderii celor trei grupuri politice nu au încetat însă să formuleze acuzații și declarații de respingere reciprocă. În ultimul moment, cu o săptămână înaintea expirării termenului constituțional (9 iunie 2019), când în lipsa consensului minimal președintele procedează la dizolvarea parlamentului nou ales (dar care nu a funcționat deloc!), și convoacă alegeri anticipate, formațiunea de guvernământ (PDM), condusă de Vlad Plahotniuc, a invitat Partidul Socialiștilor la negocieri. La scurt timp, și Maia Sandu, copreședinte al Alianței ACUM, a lansat invitația de a intra în negocieri cu PSRM, susținând între altele că „*Putin cu Dodon reprezintă un rău mai mic decât Plahotniuc*”. Deloc întâmplător, tot atunci s-au anunțat și vizitele la Chișinău, efectuate aproape concomitent în 3 și 4 iunie 2019, ale reprezentanților celor trei mari centre de putere cu influență în regiune: comisarul european pentru politica de vecinătate și extindere, Joahannes Hahn (din partea UE), directorul Oficiului pentru Europa de Est din Departamentul de Stat al SUA, Bradley A. Freden și vicepremierul rus Dmitri Kozak, reprezentantul președintelui Federației Ruse pentru relațiile economice și comerciale cu Republica Moldova. Pentru mulți analiști, printre care și Vladimir Socor din SUA, un foarte bun cunoscător al problematicei moldo-transnistrene, această coincidență de vizite nu a fost deloc întâmplătoare, ci mai degrabă un semnal, conform căruia cele trei centre de putere ar fi căzut de acord în prealabil asupra unei soluții privind evoluțiile viitoare, cel puțin pe termen scurt, din Republica Moldova. În multe privințe, estimările lui Socor s-au adeverit, iar mesajul principal transmis de cei trei emisari a fost asemănător: nu contează prea mult culoarea alianței de guvernare, importantă este asigurarea stabilității interne și a păcii sociale. Mai realist s-a arătat D. Kozak, care, după discuțiile cu liderii celor trei fracțiuni, a declarat că pozițiile acestora sunt practic ireconciliabile, iar *alegerile anticipate* reprezintă, mai devreme sau mai târziu, *singura soluție*.

Într-un context volatil, marcat de neliniște și nesiguranță, Rusia a găsit și în cele trei luni de blocaj parlamentar teren propice pentru a-și face și mai puternic simțită prezența și a încerca să impună o formulă de coabitare care să-i protejeze interesele strategice afirmate răspicat cu fiecare ocazie. După cum preciza recent, la postul de radio *Europa Liberă*, Igor Munteanu, fost ambasador în SUA, în prezent un important deputat din partea blocului ACUM, „*Federația Rusă este un actor extrem de activ în Republica Moldova pe toate dimensiunile, inclusiv pe dimensiunea generatorului de instabilitate din Transnistria. Rusia are într-adevăr interese mari aici. Depinde însă de noi ca interesele sale să nu prevaleze asupra intereselor noastre naționale*”.

Moscova ar fi dorit ca, la alegerile din 24 februarie, socialiștii să câștige detașat, iar doamna Zinaida Grecianii să preia funcția de prim-ministru. În fața

opțiunilor electoratului, Igor Dodon și PSRM s-au văzut nevoiți să accepte și o alianță cu blocul ACUM, deși doar cu câteva zile înainte de a semna acordul președintele moldovean declara că proeuropenii Maiei Sandu *nu sunt pregătiți să ajungă la guvernare, iar locul lor este în opoziție*. Odată cu apariția filmulețelor date în vileag de televiziunea lui Plahotniuc, în care Igor Dodon recunoștea că a primit bani din Rusia pentru PSRM, lucrurile s-au schimbat brusc, iar alianța cu blocul ACUM a devenit o realitate. Noua alianță a fost recunoscută aproape concomitent de SUA, UE și Federația Rusă, o decizie care a iscat multe nedumeriri și lasă, deocamdată, numeroase neclarități privind viabilitatea noii formule de guvernare de la Chișinău. Pe de o parte, a surprins ușurința cu care, după ani de zile de boicotare a Federației Ruse, acțiune în care a fost atrasă și Republica Moldova, unul din statele care a pierdut cel mai mult de pe urma respectării sancțiunilor economice impuse acesteia, occidentalii au dat brusc mâna cu Moscova în privința depășirii crizei de la Chișinău. De cealaltă parte, Rusia s-a mulțumit pentru moment cu numirea doamnei Zinaida Grecianîi ca președinte al Parlamentului și cooptarea în cabinet a doi miniștri prorusi (la apărare și pentru reintegrarea regiunii transnistrene).

Cât va rezista această mezialianță, considerată de unii analiști ca fiind *contra naturii*, rămâne de văzut. Occidentalii continuă să spere în consolidarea parcursului proeuropean al Republicii Moldova. Rușii, la rândul lor, speră ca în Moldova să aibă un partener prietenos, care poate beneficia de avantajele cooperării cu UE, dar care să se mențină departe de NATO. Perspectiva unirii, într-un viitor apropiat sau mai îndepărtat cu România este respinsă nu doar de Rusia, dar și de SUA și țări precum Germania sau Franța. Cu unele nuanțe, desigur. SUA, de pildă, recunosc în plan istoric caracterul românesc al Basarabiei. Nu aceeași situație este în cazul Federației Ruse, care, ca și vechiul imperiu țarist, insistă asupra existenței unei așa-zise diferențieri fundamentale între români și moldoveni. Și ce ar putea fi mai distinctiv pentru două popoare diferite decât limba pe care o vorbesc? Nu o dată, sub influența Moscovei, actualul președinte al Republicii Moldova, Igor Dodon, a atras atenția că „matricea identitară moldovenească” ar fi amenințată cu destructurarea, deoarece elevii moldoveni „învață istoria românilor, asimilând miturile și ideologia imperialistă a țării vecine”.

Firește că, în contextul discuțiilor prilejuite de vizitele la Chișinău ale celor trei reprezentanți (ai UE, SUA și Rusiei) amintiți mai înainte, președintele Dodon a afirmat de fiecare dată că Republica Moldova dorește relații echilibrate atât cu Estul, cât și cu Vestul. Rămâne de văzut cum va arăta acest *echilibru* în perioada următoare. În același context, Igor Dodon a surprins cu declarații măgulitoare la adresa României, considerată *partener strategic* al Republicii Moldova. Să se fi schimbat atât de mult lucrurile peste noapte?

Adevărul este că România a continuat să acorde un sprijin consistent și dezinteresat Republicii Moldova chiar și în perioada de blocaj politic total de la Chișinău, iar la 1 iunie 2019 a fost reafirmat angajamentul guvernului român de a susține continuarea finanțării unor programe comune în beneficiul cetățenilor vizând: reabilitarea școlilor și grădinițelor; dezvoltarea infrastructurii rutiere; interconectarea energetică; construcția gazoductului Ungheni-Chișinău și a liniei de cale ferată cu ecartament european pe același traseu; amenajarea albiei râului Bâc; dotarea cu aparatură tehnică a Spitalului din Comrat (Găgăuzia) și a unor săli de sport; implementarea serviciului 112. Din păcate, pe fondul politizării excesive a vieții sociale și al unor influențe venite chiar de la formațiuni politice din România, asemenea ajutoare au fost blamate de unii politicieni din opoziția de până mai ieri de la Chișinău, inclusiv din rândul celor cu orientare declarat proeuropeană din cadrul blocului ACUM, care au echivalat acest sprijin ca o susținere a fostului guvern controlat de PDM și de liderul său, Vlad Plahotniuc. Asemenea atitudini excesiv politizate au continuat și după formarea noului guvern, aducând prejudicii relațiilor de fond româno-moldovene.

Până la clarificarea deplină a direcției de evoluție a situației din Republica Moldova, reținem, deocamdată, că sentimentele de nemulțumire și neîncredere față de clasa politică de la Chișinău continuă să se manifeste cu intensitate la nivelul populației de rând. După cum ne spunea un vechi prieten basarabean, „**guvernanții vin și pleacă, dar țara e tot săracă**”. Sub impulsul acelorași impresii de dezamăgire, un proaspăt absolvent al Liceului „Ion Creangă” din Chișinău, afirma la începutul lunii iunie a acestui an despre generația sa: „*Clasa a XII-a va deveni diasporă*”. Un semnal îngrijorător că tinerii continuă să plece masiv în străinătate, iar Moldova se depopulează cu repeziciune tocmai de elementele care ar trebui să reprezinte și să-i asigure viitorul.

MEMORIALISTICĂ

*Publicăm în seria „Controverse” a rubricii noastre un comentariu al domnului gl.bg.(rtg.) Cornel Biriș, în legătură cu un articol apărut în **Revista Vitralii**. Precizăm că revista noastră nu promovează spiritul de polemică dar, având în vedere interesul pentru subiectul în cauză, dăm curs materialului primit. (Redacția).*

ÎNTREBĂRI, RĂSPUNSURI, NEDUMERIRI

Cornel Biriș

Cam pe la mijlocul lunii mai am primit un telefon de la un bun prieten și fost coleg de serviciu, care mă anunța, că despre mine se fac comentarii într-o revistă pe specialitatea noastră, a cadrelor militare în rezervă și retragere. Din încercările sumare făcute de către amicul meu de a-mi stârni curiozitatea, am avut inițial impresia că-mi spune un banc din categoria celor cu știrile de la Radio Erevan. Adică, de genul „Mi s-a furat o bicicletă sau am furat o bicicletă; în orice caz, era vorba de o bicicletă”.

Ca atare, am început să întreb în toate părțile, cine-mi poate da revista să o citesc. În sfârșit, după destul de multe căutări am reușit să găsesc mult râvnita publicație. Se numește „*Vitralii, lumini și umbre*”, și este al 38-lea număr. Citesc subtitlul „*Revista veteranilor din serviciile române de informații*”, deci, a tuturor serviciilor, înseamnă că și a mea. Sigur se scrie că „mi s-a furat o bicicletă”.

Dau prima pagină și constat că autorul articolului, în care se vorbește și de mine, este chiar redactorul șef al publicației. Deci, clar un om respectabil și având responsabilitatea asupra a tot ce se publică, deci, evident mi s-a furat bicicleta.

Ajung și la cuprins și dau de titlul articolului: „*O nouă față a lui Mihai Pacepa?*”. Semnul de întrebare îmi stârnește și mie curiozitatea, să aflu cine oare mai este interesat să-i dea o nouă înfățișare „*luptătorului anticomunist*” Mihai Pacepa, după toate câte a făcut.

Încep să citesc articolul și constat cu surprindere că autorul se referă la relatările făcute de mine în revista „*Periscop*”, publicație a cadrelor militare în rezervă și retragere din Serviciul de Informații Externe, cu privire la datele pe

care noi, cei contemporani în activitate cu „*luptătorul anticomunist*” le-am obținut din interiorul serviciului.

Modul persiflator în care sunt redată unele din relatările mele începe să-mi întărească bănuielile... se pare că am furat bicicleta.

Nu-l cunosc pe autor și nu știu nimic despre activitatea sa în domeniul contraspionajului, cum de altfel constat că nici dânsul nu știe nimic despre mine sau activitatea pe care am desfășurat-o pe linia muncii de informații externe. Până aici totul este bine – ambii am respectat principiul conspirativității activităților informative proprii.

Ca să-l citez pe autor „*nu sunt necesare dovezi irefutabile, este suficientă apariția unei mici suspiciuni*” ca să-mi încolțească încet, încet senzația că ori cineva i-a insuflat ideea să trateze articolul publicat de mine în această manieră, ori colegii cu care afirmă că s-a consultat i-au indus ideea că aş urmări să atenuez impactul provocat de trădătorul Mihai Pacepa.

Autorul afirmă la un moment dat: „*Convingerea dlui general Cornel Biriș este că Pacepa a dezertat doar de teama concluziilor controlului financiar*”. Ori eu nu am afirmat așa ceva! Relatările mele duc la concluzia că Pacepa a dezertat, **în special, de teama că v-a fi dat pe mâna justiției**, pentru ingineriile financiare și abuzurile făcute, ajungând până la sustragerea de sume mari de bani, care erau folosite la cumpărarea de cadouri destinate unor înalți demnitari aflați la conducerea organelor superioare de partid și de stat, dar și în folosul unui număr restrâns de cadre de conducere din DIE. Cred că este cu totul altceva!

Vă dau dreptate, în afirmația făcută că „*în cazul Pacepa s-a dat dovadă de o criminală superficialitate și o abatere cu adevărat dezastruoasă de la regulile muncii de informații*” (mai exact, de contrainformații). Mai mult decât atât, afirmați că generalul Neagu Cosma, după câte știți chiar de la el, avea unele suspiciuni la adresa lui Pacepa dar le păstra în „**cartoteca sa mentală**”.

Relatările autorului sunt de tot răsul-plânsul. Deci, reținem din acest pasaj al articolului faptul incontestabil că șeful contraspionajului „*avea unele suspiciunii*” că Pacepa ar săvârși acte de trădare ca urmare, probabil, a unor acțiuni în favoarea serviciilor de informații adverse, pe care însă, prudent, le păstra în **cartoteca sa mentală**! Și, totuși, din când în când, mai împărtășea din suspiciunile sale câte unui subaltern pe care-l întâlnea pe culoarele unității, având însă grijă ca nu cumva, pe baza suspiciunilor sale, să se deschidă vreo acțiune de urmărire informativă și să mobilizeze forțe pe măsura personajului suspectat.

Oare ce aștepta șeful contraspionajului? Să se sature trădătorul de huzurit pe aici și să se retragă la protectorii săi, ca să putem folosi zicala... „*după război mulți viteji se arată*”.

Păi, oare, a cui era îndatorirea să-i prindă pe trădători, instruiți să desfășoare acțiuni underground ca și „cârțite”! Noi, care eram subordonații lui, și-l vedeam o dată pe an la ședințele de bilanț, în prezidiu, de unde ne atenționa că trebuie să facem mai mult ca ofițeri de informații externe, trebuia să-l documentăm noi ca fiind agent al unui serviciu de informații străin, sau dumneavoastră ca unitate specializată în contraspionaj, deci, în depistarea, documentarea și prinderea unor astfel de elemente.

Din interior, nu se prea puteau verifica șefii, chiar dacă am fi avut acele „mici suspiciuni” de care vorbeți, în schimb dumneavoastră aveți nu numai obligația, dar și dispuneți de mijloacele operative cu care puteați realiza prinderea trădătorilor.

Susțin cele relatate de mine, împărtășite și de colegii mei că „*nu am cunoștință să se fi **evidențiat probe clare** din care să rezulte că Mihai Pacepa ar fi fost racolat de vreun serviciu de informații străin*” și că acțiunea sa ar fi fost făcută ca o retragere din misiune, pentru că *nici dumneavoastră nu ați avut astfel de probe* la care am făcut referință.

Sintagma pe care o promovați și susțineți că „*în munca de intelligence, spre deosebire de justiție, nu sunt necesare dovezi irefutabile, este suficient aparitia unei mici suspiciuni*” este deja mult prea periculoasă și duce, clar, la ilegalități și abuzuri. Probabil, că din această concepție s-au hrănit și colegii dumneavoastră atunci când au inventat „*protocoalele secrete*” din zilele noastre, care au reușit să dezbină societatea românească, măcinată de ură și întoarsă la stadiul de triburi barbare.

Este arhicunoscut faptul că intelligence-ul a fost frecvent zguduit de acțiunile urmașilor lui Iuda, indiferent de patronul sub care se afla. „*Cârțițele*” au creat cele mai mari prejudicii serviciilor de informații și implicit țării din care făceau parte, nici cei mari din domeniu nu au fost scutiți de seismele provocate de săpăturile „*cârțițelor*”.

Putem aminti aici cazurile lui Aldrich Ames de la CIA și a lui Robert Hanssen de la FBI, care au lucrat în colective din care s-au ridicat ași ai muncii de spionaj și contraspionaj și care pe parcursul activității, umăr la umăr, nu au reușit să sesizeze activitatea celor două „*cârțițe*”. Dar acolo a intervenit iscusința și profesionalismul celor de la contraspionaj care încet, dar sigur, au reușit să-i prindă pe trădători, nu doar cu „*aparitia unei mici suspiciuni*”, ci prin strângerea de probe și flagrante care au fost zdrobitoare.

Ori, în cazul Pacepa, contraspionajul nostru nu a reușit să documenteze activitatea de „*cârțiță*” a trădătorului. Deci, cine ar trebui să-și ceară scuze?

Autorul ne mai relatează, în articolul său și despre un caz lucrat personal, de dumnealui, al unui informator străin care a furnizat informații importante cu privire la acțiuni ale unor servicii adverse îndreptate împotriva

țării noastre. Deci, o sursă foarte valoroasă, din câte rezultă din articol, ale cărei informații ar fi ajuns și la Pacepa, iar acestuia i-au trezit un interes deosebit solicitând a lua la cunoștință de conținutul dosarului, sub motivația analizării posibilității de mărire a eficienței informatorului.

Și iată că în timpul concediului șefului direcției de contraspionaj, locțiitorul la comandă, fără să țină cont de „*cartoteca mentală*” a șefului și cunoscând că este vorba de un caz atât de valoros, în loc să-și anunțe șeful, că doar nu era plecat în Cosmos alături de Dumitru Prunariu, a catadicsit să prezinte dosarul tocmai trădătorului. Acesta, șiret, „*îl roagă să-i lase dosarul, pe care-l va înapoia a doua zi, iar col. Vasilescu nu-l poate refuza și lasă dosarul*”.

Chiar că articolul devine interesant. Cine oare a încălcat grav normele de muncă, Pacepa sau Vasilescu?

Apoi mă întreb, de ce dosar era vorba, că au apărut și chitanțele semnate de informator? Chitanțele cu sumele de bani primite de informator stăteau alături de notele informative din dosarul operativ al cazului? Măi să fie!

Îmi mai pun și întrebarea, cum a reușit informatorul, ca după ce a fost prins de serviciul de informații advers, să trimită „*ca un reproș*” **mesajul dojenitor** din care rezultă că „*aveți între voi un trădător*”. Prin cine a fost transmis mesajul, prin mătușa Tamara? Și tot cu aprobarea ei?

Nu ne spuneți, iar noi nu prea înțelegem cam cum stăteau lucrurile pe acolo. Povestea acestui caz este cu atât mai interesantă, cu cât câțiva ofițeri cu funcții de conducere în direcția de contraspionaj au șoptit în mod tainic pe la urechile unor curioși că povestea asta ar fi fost croșetată ca o acțiune de dezinformare. Oare, deținătorul dosarului să fi fost folosit în orb la realizarea unei astfel de acțiuni? Dacă aflați ceva, spuneți-ne, să mai învățăm câte ceva și la bătrânețe.

În privința părerii autorului, din care a rezultat că eu aș fi „*sugerat*” că totul ar fi fost generat de existența ordinului ca activitatea de informații externe să fie numai apanajul DIE, recomand acestuia să revadă pasajul în care eu am făcut referire la acest ordin, la titulatura lui reală, dar mai ales, la afirmația că „*a adâncit prăpastia deja existentă între cele două linii de muncă*”, pe care o susțin.

Despre această temă, cu ajutorul multor colegi din celelalte unități ale DIE, am putea scrie un volum extrem de laborios în care frecvent ar apărea povestioare pline de haz, din care rezultă clar că „*proprietarii*” cazurilor nu au scăpat nici o clipă hățurile din mână.

În orice caz, unitatea din care am făcut parte nu a aplicat prevederile ordinului menționat, întrucât, prin specificul muncii noastre era prea riscant să

continuăm a angrena în munca de informații un agent despre a cărui activitate anterioară, pe profil, nu puteam cunoaște amănunte.

Nu am putut să ne abatem de la zicala „*ce face omul cu mâna lui, este artizanat...ce face cu mâna altuia este lucru manual*”.

Solicitarea din partea autorului de a cere scuze este total neavenită, întrucât nu am adus nici un fel de atingere „*onoarei ofițerilor de informații care și-au făcut datoria cu onestitate și devotement, fără a privi în grădina altor servicii*”.

Dar, dacă tot este vorba de privitul în grădina altor servicii, doresc să fac câteva precizări autorului, prin care să-l lămuresc, că unii nu au privit în grădină peste gard, chiar au intrat în grădină cu bocancii, peste brazde, fără a se sfii să calce în picioare răsadurile pe care alții le-au plantat și îngrijit cu sudoarea unui cultivator.

Și, conform obiceiului meu, am să încep cu „**NU**”:

- **NU** pot uita atitudinea adoptată de Aristotel Stamantoiu după numirea sa în funcția de șef al CIE, venit de la contraspionaj, când în conformitate cu regulamentul de organizare și funcționare a preluat, direct, în coordonare unitatea noastră, divizată impropriu în trei subunități cu același profil. Supranumit de noi generalul „*Știe tot*”, a adoptat față de întreg colectivul o atitudine discreționară, plină de infatuare și persiflare. **NU** pot uita nici atitudinea acestuia față de cei care încercau să-i arate că nu întotdeauna cunoaște situații operative din diverse spații, fapt pentru care își impunea punctul de vedere, deși nu era deloc potrivit.
- **NU** pot uita cum același șef a realizat în unitatea noastră o infuzie de ofițeri din Direcția de Contraspionaj, pe care apoi, cu migală, i-a plasat în posturi de comandă, dându-ne pe noi deoparte, scoțându-ne pe unii din activitatea operativă și repartizând potențialul informativ noilor veniți, din care foarte puțini au reușit să înțeleagă normele specifice acestei activități. **NU** putem uita, de asemenea, ordinul dat, în primăvara anului 1989, de a retrage armamentul destinat apărării sediului unității, decât prin participarea sa la pregătirea unei acțiuni care urma să aibă loc, la care noi să nu putem să ne apărăm. Tot în acest sens, putem sublinia și instructajul făcut personal de el unor ofițeri, care au realizat întâlniri în exterior cu cadre deplin conspirate, care acționau în postura de „*fantome*” în diverse spații, pe care-i atenționa încă din vara anului 1989, **că în România vor avea loc evenimente care vor duce la schimbarea regimului politic**, oferind garanții prin intermediari, că situația celor din misiune va fi protejată, să manifeste calm și stăpânire de sine,

urmând ca în viitor să li se comunice direcțiile de acțiune și comportament.

- **NU** putem să nu înțelegem, acum, că ideile astea veneau tot din zona „*Oracolului de la Dămăroaia*” mai exact, a patronilor acestuia, că prea s-au întâmplat lucrurile așa cum s-a prezis. Abia acum, când „*Evenimentul istoric*” a început să publice celebrul jurnal al generalului Iulian Vlad, acesta ne dezvăluie adevărata față a celui ce a fost șeful CIE.
- **NU** pot uita nici numirea în funcția de comandă a uneia din subunitățile menționate a col. Vălean Gavril, cunoscut că ar fi fost cumnat al șefului CIE, dar și ca executant feroce al acțiunii victorioase de distrugere a *Meditației Transcedentale*, cât și a adeptilor ei. Perfidia și intriga au fost principalele criterii pe care le-a adoptat în actul de conducere, pe perioada în care a funcționat ca șef de unitate.

Cu regret, îmi amintesc cum a reacționat când a văzut pentru prima dată o publicație primită prin sistemul de legătură impersonală, care conținea informații cifrate, scrise cu indigoul simpatic, când umezindu-și degetele cu limba, pentru a putea frunzări paginile, îngrozit îl atenționeam că poate nimeri o pagină prelucrată, a cărui text secret îl putea distruge.

Aceeași scenă, am trăit-o și când a văzut, prima dată o trimitere poștală prin sistemul de legătură impersonală, care conținea informații și documente puse pe film subțiat, când aproape că a distrus publicația „*container*” învârtind-o pe toate fețele, întrucât nu înțelegea unde poate fi ascuns filmul subțiat.

Nici după ieșirea la pensie, domnul comandant nu a reușit să se liniștească și printre afacerile cu vânzări de armament, în care intrase, se mai ocupa cu colportarea de minciuni și șicane, clocite de un personaj malefic care mai funcționa încă în aparatul de informații externe și care erau savurate de cititorii revistei „*Academia Cațavencu*”, unde ajungeau grație aportului unui celebru jurnalist de investigații (aș zice eu, **de la investigații**), care în apogeul carierei sale a reușit să se „*acopere*” în funcția de consilier al unui, tot atât de celebru Prim-Ministru.

- **NU** pot să-l uit nici pe Găină Constantin, marșrutizat, tot din contraspionaj, căruia i s-a eliberat rapid un post de comandă și care în momentele, când nu avea capul plin de alcool, se străduia din răspuț să distrugă cazurile pe care le primise cadou. Ca să-și desăvârșească opera începută în timpuri, după anul '90, a reușit să

compromită cazurile din legătură prin vizitele făcute acestora, în exterior, împreună cu familia sa, ceea ce evident, a dus la deconspirarea acestora și la intervenția organelor de specialitate din spațiile în care se aflau. De aici și până la întoarcerea acestora împotriva noastră a fost doar un pas.

- **NU** îl pot uita nici pe inegalabilul Petre Anghel venit la noi cu ifose de dandy provincial, care, la reîntoarcerea în unitatea de contraspionaj de la care a venit, a furat ca un infractor, documente și dosare strict secrete ale unor cazuri, care efectuau misiuni în exterior. Inconștiența de care a dat dovadă are și astăzi repercusiuni în situația unor oameni, încă aflați pe meleaguri străine.

Nu pot comenta, și nici califica mârșăvia de care a dat dovadă prin actele nesăbuite pentru care nu a fost nici astăzi pedepsit. Doar „*bunele relații*” aflate între Ioan Talpeș și Virgil Măgureanu l-au ajutat pe acest individ să nu-și piardă calitatea de ofițer și să fie așezat la locul care i se cuvenea, în galeria celor care au contribuit la discreditarea muncii de informații.

- **NU** îl pot uita nici pe Andronic Andrei, care grație protecției soției sale, pe atunci șefa de cabinet a unui personaj din conducerea DSS, a fost adus în unitatea noastră, personal de Aristotel Stamatoiu, ținându-l de mână și plimbându-se cu el pe culoarele sediului, arătând ostentativ că este sub directa sa protecție.

Imediat i s-au repartizat cazuri valoroase și a fost trimis în numeroase misiuni temporare în exterior, de unde i s-a tras și porecla de „*Globetrotter*”. Făcând numeroase greșeli în coordonarea cazurilor din legătură și săvârșind dese abateri de la normele de muncă pe linia sistemului de legătură, a reușit cu brio să distrugă o parte din aceste cazuri. Ce a rămas din ele a fost luat de individ (ca și cum i le-ar fi dat maică-sa ca dar de nuntă) la plecarea organizată în bloc, din unitatea noastră, comunicându-le acestora că le-au fost întocmite ordine de mutare, în noile unități. Ca să întărească legatura cu aceștia, a reușit să dezvolte relațiile pe noi culmi, nășindu-i împreună cu soția, la nunți și botezuri! Probabil, că datorită acestor rezultate valoroase, ulterior a fost numit într-o funcție de comandă la SRI Iași, unde în mod sigur a împărțit subordonaților cam ce a înțeles el din munca de informații externe.

- **NU** îl pot uita nici pe Ionel Bidireci, care inițial a dovedit o reală dorință de a se angrena în activitatea dificilă pe specificul unității, căutând să se adapteze noilor condiții de muncă. Parțial a lăsat impresia că a reușit, dar după plecarea sa am constatat cu

surprindere, că în dorința de a crește aportul informativ al tuturor surselor din legătură, a profitat de aportul fructuos al uneia, informațiile obținute de la aceasta fiind împărțite cu generozitate și celorlalte, reușind astfel să le facă pe toate productive.

Surpriza a apărut după plecarea sa, când fiind solicitați să completeze informațiile furnizate, cei care le primiseră cadou, au rămas cu gura căscată! Norocul este că metehnele astea au plecat odata cu practicanții lor.

- **NU** pot să-l uit nici pe Colțan Nicolae, cu firea sa temătoare și un comportament retras, care a excelat prin a sta în expectativă. Și totuși când, într-un final s-a hotărât să acționeze, a făcut-o de oaie. Durerea a fost, că hotărârea în cauză a luat-o cu ocazia pregătirii executării unei misiuni temporare în exterior, fapt care a lăsat urme dureroase! Obișnuit, probabil, cu sistemele de legătură practicate de el în activitatea de contraspionaj, a catadicsit să forțeze firescul prin presiuni asupra surorii unui caz aflat în exterior, prin care se transmitea insistent, prin telefon, solicitarea unei întâlniri cu „nașul” la Viena. În mod sigur și normal, organele specializate din spațiul în care se afla cazul au reacționat. Întâlnirea de la Viena, începută prost, încă de la sosirea trenului în gară: în loc să se aplice mijloacele de protecție prin verificări și contrafilaj, s-a trecut, direct, la îmbrășșări încă de pe scara vagonului de tren și continuând cu frecventarea furibundă a cârciumilor ce le ieșeau în cale, în bătrâna metropolă. După despărțire, la ajungerea cazului nostru acasă, ziarele au împrăștiat știrea că un spion român a fost arestat, după ce a efectuat o întâlnire în altă țară;
- **NU** îl pot omite de pe lista mea nici pe Ion Soare, pe care l-am apreciat pentru vastele sale cunoștințe și informații din lumea fotbalului, activitate careia îi dedică o mare parte din timpul său. Respectând însă, ordinele pe care le-a primit, s-a retras și el, împreună cu comandoul organizat și prezentat mai sus, refuzând să mai facă parte din lumea informațiilor și alegând libertatea, s-a dedicat... afacerilor.
- **NU** pot încheia fără a sublinia că întreaga operațiune de retragere a acestui comandou, a fost pregătită minuțios de foștii noștri colegi, Victor Mărcuș și Valentin Ciuraru, care au îmbrățișat dictonul „*Ubi bene, ibi patria*”.

Și atunci, stimate autor, vă întreb și eu, cui i „s-ar impune solicitarea de scuze” după toate cele relatate de mine și poate uitate sau neștiute de dumneavoastră. Poftim??!!

În ce mă privește, îmi asum toate afirmațiile pe care le-am făcut și care constituie adevărul adevărat.

Aș mai avea multe, multe de relatat pe această temă, dar mă opresc și vă cer insistent să faceți o precizare: Cine și când va cere scuze sutelor de profesioniști de marcă din domeniul informațiilor externe românești, trecuți forțat în rezervă și ale căror destine au fost distruse și batjocorite, marea majoritate, pentru simplul fapt că au avut neșansa să fie contemporani în activitate cu *“luptătorul anticommunist”* Pacepa.

Ne puteți spune și nouă, cine sunt cei care au făcut parte din colectivul de ofițeri de **contraspionaj**, care au avut ca sarcină depistarea și anihilarea trădătorului? Poftim??!!

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

VIZITA PAPEI FRANCISC ÎN ROMÂNIA

Papa Francisc și Preafericitul Părinte Patriarh Daniel la Catedrala Mântuirii Neamului

Discursul rostit de Papa Francisc la Catedrala Mântuirii Neamului

Preafericirea Voastră, Frate drag, dragi frați și surori!

Aș dori să-mi exprim mulțumirea și emoția pentru că mă aflu în acest templu sfânt care ne adună în unitate. Isus i-a chemat pe frații Andrei și Petru să-și părăsească mrejele ca să devină împreună pescari de oameni. Chemarea proprie nu este completă dacă lipsește chemarea fratelui. Astăzi, stând alături, dorim să înălțăm împreună, din inima țării, rugăciunea comună Tatăl Nostru. Ea sintetizează identitatea noastră de fii și, în special, de frați care se roagă unul lângă celălalt. Rugăciunea Tatăl Nostru afirmă certitudinea promisiunii făcute de Isus ucenicilor săi: „Nu vă voi lăsa orfani” și ne oferă încredere să primim și să acceptăm fratele ca pe un dar. De aceea aș dori să vă împărtășesc

câteva cuvinte ca pregătire, înainte de rugăciunea pe care o voi rosti pentru drumul nostru de fraternitate și pentru ca România să poată fi mereu o casă a tuturor, un loc al întâlnirii, o grădină în care înflorește împăcarea și comuniunea.

De fiecare dată când pronunțăm „Tatăl nostru” subliniem că, fără să spunem al nostru, nu poate exista cuvântul Tată. Uniți în rugăciunea lui Isus, ne unim și în experiența sa de unire și de mijlocire care ne face să spunem: Tatăl meu și Tatăl vostru, Dumnezeu meu și Dumnezeu vostru. Prin aceasta ne invită ca „al meu” să se transforme în „al nostru”, și „al nostru” să devină rugăciune. Tată, ajută-ne să luăm în serios viața fratelui, să ne însușim istoria sa. Ajută-ne să nu ne judecăm fratele, din cauza acțiunilor și limitelor sale, ci să-l acceptăm, înainte de toate, ca fiu al tău. Ajută-ne să învingem ispita de a ne simți fii mai mari care, pentru că se află într-o poziție privilegiată, uită că celălalt este un dar.

Ție, care ești în ceruri, în cerurile care-i cuprind pe toți, de unde faci să răsară soarele și peste cei buni și peste cei răi, și peste cei dreapți și peste cei nedreapți, îți cerem acea armonie pe care nu am fost în stare să o păstrăm pe pământ. O cerem prin mijlocirea atâtor frați și surori în credință, care, împreună, locuiesc în Cerul Tău, după ce au crezut, au iubit și au suferit mult, chiar și în zilele noastre, doar pentru că sunt creștini.

Asemenea lor, vrem și noi să sfințim numele tău, punându-l în centrul tuturor intereselor noastre. Doamne, numele Tău, nu al nostru, să ne miște și să ne trezească să practicăm caritatea. De atâtea ori, în rugăciune, ne rezumăm să pretindem daruri și să-ți înșirăm cereri, uitând că lucrul cel mai important este să lăudăm numele

tău, să adorăm persoana Ta, pentru ca mai apoi să recunoaștem reflexia Ta vie în persoana fratelui pe care ni l-ai pus alături. În mijlocul atâtor lucruri trecătoare pentru care ne trudim, ajută-ne, Tată, să căutăm ceea ce rămâne: prezența Ta și a fratelui nostru.

Așteptăm să vie împărăția ta: o cerem și o dorim, pentru că observăm că mersul lumii nu o încuviințează. Dinamica lumii e dictată de logica banului, a intereselor, a puterii. Cufundați în consumerismul din ce în ce mai dezlănțuit care ne farmecă prin strălucirea sa scânteietoare, dar evanescentă, ajută-ne, Tată, să credem în ceea ce ne rugăm: să renunțăm la garanțiile comode ale puterii, la ispitirile înșelătoare ale lumescului, la aroganța goală a impresiei

de autosuficiență, la ipocrizia preocupării pentru aparențe. Astfel, nu vom pierde din vedere Împărăția la care Tu ne chemi. Facă-se voia ta, nu a noastră. „Voința lui Dumnezeu este mântuirea tuturor”. Tată, avem nevoie să ne lărgim orizonturile, pentru a nu îngrădi în limitele noastre voința ta milostivă de mântuire, care vrea să-i îmbrățișeze pe toți. Tată, ajută-ne, trimițându-l la noi, ca la Rusalii, pe Duhul Sfânt, dătător de curaj și bucurie, ca El să ne impulsioneze să anunțăm vestea cea bună a Evangheliei dincolo de hotarele în care trăim, dincolo de limbi, culturi și națiuni.

În fiecare zi avem nevoie de El, pâinea noastră cea de toate zilele. El este pâinea vieții, care ne face să ne simțim fii iubiți, care ne potolește foamea când ne simțim singuri și orfani. El este pâinea slujirii: în timp ce se frânge pe sine pentru a deveni slujitorul nostru, ne cere să ne slujim unul pe altul. Tată, atunci când ne dai pâinea cea de toate zilele, alimentează în noi nostalgia după fratele nostru, nevoia de a-l sluji. Rugându-te pentru pâinea de fiecare zi, îți cerem și pâinea memoriei, harul de a întări rădăcinile comune ale identității noastre creștine, rădăcini indispensabile într-un timp în care umanitatea, mai ales tinerele generații, în mijlocul atâtor situații „lichide”, riscă să se simtă dezrădăcinată, incapabilă să dea sens existenței. Pâinea pe care ți-o cerem, prin lunga sa istorie de la însămânțare la spic, de la cules până pe masă, să inspire în noi dorința de a fi răbdători cultivatori de comuniune, care nu ostenesc în a face să încolțească semințele unității, în a face să dospească binele, în a lucra mereu alături de frații lor: fără suspiciuni, fără a sta la distanță, fără exagerări și fără conformism, în convivialitatea diferențelor reconciliate.

Pâinea pe care o cerem astăzi este și pâinea de care atâția oameni sunt lipsiți zi de zi, în timp ce alții, puțini, au din prisos. Tatăl nostru nu este o rugăciune care relaxează, ci este strigătul față de foametea de iubire a timpului nostru, față de individualismul și indiferența care profanează numele tău, Tată. Ajută-ne să ne fie foame de a ne dăruia. Ori de câte ori ne rugăm, amintește-ne că pentru a trăi nu e nevoie să ne conservăm, ci să ne frângem; să împărțim, nu să adunăm; să-i săturăm pe alții, în loc să ne umplem pe noi înșine, deoarece bunăstarea este adevărată numai în măsura în care aparține tuturor.

Ori de câte ori ne rugăm, cerem să ne fie iertate greșelile noastre. E nevoie de curaj să ne angajăm totodată să iertăm și noi greșitorilor noștri. Prin urmare, trebuie să găsim puterea de a ierta din inimă pe fratele nostru, așa cum Tu, Tată, ierți păcatele noastre: să lăsăm trecutul în urmă și să îmbrățișăm împreună prezentul. Ajută-ne, Tată, să nu cedăm în fața fricii, să nu vedem în deschiderea față de celălalt un pericol; să avem puterea de a ne

ierta și de a merge înainte, curajul de a nu ne mulțumi cu o viață liniștită și de a căuta mereu, cu transparență și sinceritate, chipul fratelui.

Iar când răul, pândind la ușa inimii, ne va împinge să ne închidem în noi înșine, când ispita de a ne izola ne va copleși, ascunzând substanța păcatului care constă în îndepărtarea de Tine și de aproapele nostru, Tată, continuă să ne susții. Încurajează-ne să descoperim în fratele de lângă noi un sprijin pe care Tu ni l-ai pus alături pentru a merge spre Tine și să avem împreună curajul de a spune „Tatăl nostru”. Amin.

Iar acum să rostim rugăciunea pe care ne-a învățat-o Isus Cristos.

Discursul Patriarhului Daniel la Catedrala Mântuirii Neamului cu ocazia vizitei Papei Francisc

Sanctitatea Voastră,

Vă adresăm salutul pascal „Hristos a înviat!” și vă primim astăzi în această nouă Catedrală a Bisericii Ortodoxe Române, pe care Sanctitatea Voastră a dorit personal să o viziteze. Cu 20 de ani în urmă, în zilele de 7-9 mai 1999, când Papa Ioan Paul al II-lea a vizitat România ca pelerin, el a numit această țară „Grădina Maicii Domnului”.

Deci, astăzi, noi vă primim ca pelerin în această Catedrală nouă, în care deasupra Altarului (Sanctuarului) se află marea icoană în mozaic a Maicii Domnului, numită în limba greacă „Platytera”, iar în limba latină „Regina coeli”. Icoana aceasta a Catedralei Naționale din București confirmă simbolic numele de „Grădina Maicii Domnului” dat

României. Această Catedrală are ca protector spiritual sărbătoarea Înălțării Domnului nostru Iisus Hristos, când serbăm și Ziua Eroilor români, ca sărbătoare națională. Totodată, al doilea patron spiritual al Catedralei Naționale este Sfântul Apostol Andrei, cel Întâi Chemat, fratele Sfântului Apostol Petru, din localitatea Betsaida, situată în Galileea.

Această Catedrală este o biserică dedicată Sfântului Apostol Andrei, deoarece acesta este Apostolul poporului român și Ocrotitorul României. El a predicat Evanghelia lui Hristos în primul secol creștin pe teritoriul României de azi, în fosta provincie Scythia Minor (Dobrogea).

Catedrala Națională a fost construită pe un teren obținut de la Statul Român de către vrednicul de pomenire Patriarhul Teoctist, ca un act de

reparație morală pentru cele cinci biserici care au existat în această zonă, trei fiind demolate și două translate, de către regimul comunist, pentru a se construi Casa Poporului (actualul Parlament). În acest sens, noua Catedrală Națională este un edificiu simbolic al Învierii bisericilor demolate, dar și un simbol al libertății religioase a poporului român, după aproape 50 de ani de regim comunist.

Construcția acestui edificiu a început efectiv la sfârșitul lunii martie 2011 și a durat opt ani, astfel încât, în data de 25 noiembrie 2018, am sfințit altarul Catedralei Naționale, împreună cu Sanctitatea Sa Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic, în prezenta membrilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, a clericilor, credincioșilor și reprezentanților societății românești.

În anii 1999 și 2002, Sanctitatea Sa Papa Ioan Paul al II-lea a oferit un ajutor financiar Preafericitului Părinte Patriarh Teoctist pentru construirea acestei Catedrale, în valoare de 200.000 USD. În anul 2017, acest ajutor financiar a fost integrat simbolic de Patriarhia Română, ca parte din costul total de 500.000 euro, în vederea achiziționării clopotelor Catedralei Naționale, de la firma catolică Grassmayr din Innsbruck, Austria, deoarece, în tradițiile ortodoxă și catolică, clopoțele au o valoare simbolică foarte profundă: ele reprezintă glasul lui Dumnezeu, care cheamă oamenii la rugăciune și la cooperare fraternală.

Suntem recunoscători pentru acest ajutor financiar simbolic și, totodată, vă mulțumim pentru sprijinul pe care îl acordați constant credincioșilor ortodocși români din Italia și din alte țări, unde Biserica Romano-catolică a pus la dispoziția comunităților ortodoxe românești 426 lăcașuri de cult, 306 în Italia și 120 în alte țări din Europa Occidentală. Din acest motiv, am acceptat propunerea părții catolice să oferim Sanctității Voastre și creștinilor catolici prezenți aici în această Catedrală posibilitatea să rostească rugăciunea Tatăl nostru în limba latină și să intoneze câteva cântări pascale catolice. Acest gest este un semn de recunoștință pentru spațiile liturgice oferite de comunități catolice parohiilor ortodoxe românești din Europa Occidentală. Iar, după terminarea cântărilor pascale catolice, va urma rostirea rugăciunii Tatăl nostru în limba română și vor fi intonate cântări pascale ortodoxe.

În semn de ospitalitate românească, dorim să oferim Sanctității Voastre o icoană în mozaic a Sfântului Apostol Andrei, Ocrotitorul spiritual al României, dimpreună cu urarea: *Ad multos annos!*”

MOZAIC CULTURAL

REZONANȚE ÎNTR-O CARTE

Petru Neghiu

Anul trecut, Ion Pavel și-a publicat cea de a doua carte, după „*Dincolo de aparențe*” apărută în 2010: „*Destinul unui Neam. BRIENII*” la editura Media Lib.ro, București.

Concepută, după cum ne spune titlul ca o mică „*cronică de familie*”, un fel de saga, epopee de familie concentrată în 265 de pagini, cartea începe „*ex abrupto*” cu un dialog ce, aparent, prevestea o ceartă, numai că, de îndată, totul se mistuie într-o confesiune – cu limbă de moarte în care **Ion, soțul Briei**, personajele din „*capul neamului*”, îi spune acesteia două lucruri: la înmormântarea sa să poarte basmaua pe care i-a cumpărat-o la un târg de Sfântul Ilie și: „*să ai grijă de Onița și Dumitrache... „Și Ion s-a stins ca o lumânare uitată aprinsă...”*”

Cauza morții lui Ion „*bătaia primită de la Grigore, bătașul bețiv de peste Dealul Rotund*”, dar mai ales înverșunarea Briei de „*a nu avea liniște până ce dreptul meu la dreptate nu se va împlini! Și iartă-mă Doamne, dacă o să fac dreptate cu moarte de om!*” se aliniază, chiar dacă nu perfect, aceleași teme din „*Baltagul*” lui M. Sadoveanu și „*Năpasta*” lui I.L. Caragiale, unde Vitoria Lipan și, respectiv, Anca parcurg cam aceleași „*trasee*” psihice și de rațiune și voință ca și Bria: „*Își făcu din nou cruce, se aplecă pios în fața mormântului și plecă gândind să nu se mai întoarcă până ce jurământul făcut în fața lui Dumnezeu și a lui Ion nu se va împlini*”. (pag.11). Jurământul nu s-a împlinit, dar s-a împlinit blestemul: Grigore moare din cauza calului.

Încă de pe coperta cărții, frapează chipul unui bărbat imaginat de pictorul Dumitru Roșu, care a făcut ilustrația, foarte asemănător cu cel al lui Lică Sămădăul, interpretat de regretatul actor Geo Barton în filmul „*La moara cu noroc*” al lui Victor Iliu, din 1955, după nuvela lui Ion Slavici. Numai că „*rezonanța*” merge mai departe: la pag. 236-237, Ion Pavel descrie un dans (Brâu pe opt) îndrăcit al lui Onel al lui Dumitrache al Briei, spre uimirea Măriuței „*scoasă*” pentru prima dată la horă: „*Picioarele lui agere se ridicau de la podea vijelios, ca să lase apoi în cădere potcoavele bocancilor să scoată din ciocnire scrâșnete de amnar și scânteii de cremene*”.

Dacă ne amintim, în filmul lui Iliu, potrivit scenariului lui Titus Popovici, jocul lui Lică Sămădăul și al Anei (interpretată de Ioana Bulcă) avea puternice impulsuri de duritate, de violență chiar, care la Slavici nu sunt atât de contondente: „*încetul cu încetul ea (Ana, n.n.) prinse voie bună, se cam tulbura când Lică se apropia de dânsa, sângele îi năvălea în obraji când el o apuca de brâu ca s-o învârtască...*” Nu știm dacă la hora descrisă de Ion Pavel, lăutari erau tot „*trei ȱigani: unul cu vioara, altul cu clarineta și al treilea cu ȱimbala*”, ca la Slavici... Dar, ca aproape peste tot la petrecerile de la țară, nici aici nu lipsește bătaia, chiar cu împușcături și înjunghieri (pag.116).

Tema pământului, obsedantul „*Noi vrem pământ!*”, este prezentă aproape pe fiecare pagină a cărții lui Ion Pavel. Neamul Brienilor, peste tot pe unde s-au așezat, atât în ȱara Bârsei, unde se pare că își aveau obârșia cât și mai apoi în zona de deal - subcarpații meridionali – unde au „*migrat*” au dus lipsă de pământ, „*prăjinile*” avute ici-colo nu asigurau mai mult decât o sărăcie lucie, nici munca pe moșiile boierești nu le aduceau mare lucru. De altfel, sub aspectul vieții materiale, lipsa de pământ și de lemne de foc pe frigul iernilor geroase, în zone în care pădurile abundă străbate întreaga „*cronică*” a lui Ion Pavel, la care se adaugă mâncarea „*preferată*”: mămăligă cu ceapă ,sau borșul de „*buruieni*”, ori un fel de sos-tocăniță în care fiecare „*muia*” boțul de mămăligă. Și asta la sfârșitul secolului al XIX-lea și până după al doilea război. Ca problemă, este specifică literaturii inspirate din viața satului românesc. Ion Pavel pare, însă, a sugera (pag.262-263) că i s-a găsit rezolvarea, când Onel îi impune boierului locului să-i dea bucata de pământ arendată și muncită de vrea 20 de ani: „*Și să mai știi ceva, că o să vină comuniștii la putere și o să le dea pământ la toți care n-au*”. Sau: „*Gata boierule. A venit și dreptatea noastră...*” Doar că ce „*s-a dat*” prin Legea reformei agrare, s-a luat prin colectivizare, nu mult mai târziu. Tot cam așa sună „*disperarea*” lui Cosma Buruiană din „*Răscoala*” lui Liviu Rebreanu: „*Ce ne facem coane Miroane cu oamenii, că nu mai vor să primească învoielile vechi... e primejdie cu oamenii... ori au înnebunit, ori cine știe ce i-a cuprins că nu i-am mai pomenit așa de îndârjiți niciodată*”. Doar că „*nebunia*” lor nu era spectrul comunismului...

Filozofia vieții la țară nu putea lipsi din concepția cărții unui scriitor cu studii de filozofie, precum Ion Pavel. Și se simte că el „*simte*”, trăiește această filozofie: „*Heee! Vai de viața oamenilor de la țară! Aici ziua de muncă nu se măsoară cu ora, ci cu răsăritul și asfințitul soarelui – cel mai adesea. Anii se ȱin minte după evenimente: nașterea sau moartea cuiva, un botez, o nuntă, un cutremur, un război... sau sminteala cuiva, o secetă sau o iarnă grea, ori ce mai vine peste capul bietului om*” (pag.218). Sensul general al vieții este, însă, strălucit concentrat de Bria, aflată sub „*sufierea morȱii*”, care le spune fiului și

norei sale, Dumitrache și Leanca: „*Viața trece cum trec norii prin fața soarelui – ba sunt, ba nu sunt. Norii lasă umbre, omul trebuie să lase urme. Lăsați copiii voștri libertatea totală și ajutați-i să devină ceea ce vor și pot. Faceți-i să înțeleagă că doar munca și învățătura îl fac pe om mai bun ...*” (pag.173). Însă, Ion Pavel își exprimă, practic, propria concepție de viață, prin vocea „profesorului”, un prieten al boierului locului, care perorează îndelung asupra vieții, ajungând să conchidă: „*Aș zice că viața se aseamănă cu femeia: femeia trebuie ocrotită ca om și iubită ca femeie, viața trebuie ocrotită ca valoare și iubită ca rost, ca sens...*” (pag.71).

Tot în filozofia vieții, a vieții de la țară, ancestrale, include Ion Pavel și tema salcâmului, o temă omniprezentă în literatura română inspirată din realitățile rurale mai cu seamă cu referire la sudul țării noastre. Paginile din „*Moromeții*” lui Marin Preda abundă în referiri la acest copac, dacă ar fi să ne referim doar la atât. „*Salcâmul de la drum/ Doar o vorbă să-ți mai spun / Că de la umbrița ta /A început dragostea...*”: sunt versurile unui cunoscut cântec popular românesc. Într-o iarnă geroasă, când Bria nu mai avea lemne de foc decât pentru o noapte, Dumitrache, fiul ei spuse hotărât: „*O să tăiem salcâmul!*” Iar Bria i-o „*taie*” scurt: „*N-o să tai niciun salcâm. Ce știți voi? De n-ar fi fost salcâmul ăsta – și restul cuvintelor le spuse doar pentru sine – cine știe când ați fi venit voi pe lume?*” În frigul nopții, în somn, îl vede pe Ion căruia îi face destăinuirea despre nevoia de a tăia salcâmul: „*Pe dată...Bria vede cum din ochii lui Ion se desprind lacrimi...*” Se trezește din vis și-i spune lui Ion cu voce tare, de un romantism compleșitor: „*Cum să tai, măi Ioane salcâmul! Copacul ăsta este martorul iubirii noastre fără de noroc. Aici am petrecut topiți unul în altul multe nopți de vară, am spus glume, ne distram când ajungea câte un ghimpe să ne înțepe, râdeam de ne prăpădeam și ne vedeam mai departe de dragoste...*” (pag.20).

Satul sfârșitului de secol al XIX-lea și al primelor decenii ale celui următor, „*un sat trist și sărac din buza de nord a Carpaților Meridionali, vesel doar când recolta de prune era bogată. Un sat cu oameni pentru care trecerea la miazăzi de Carpați, în țara cu aceeași limbă vorbită, era calea de rezervă pentru a-și găsi un rost...*” (pag. 44). Și pentru Bria, această „*cale de rezervă*” avea să fie **Trestioara** prahoveană, satul natal al scriitorului. Dotată cu o „*rișcă*”, o șaretă dezmembrată și un cal, primite de la boierul Dodea, vehicul în care și-a adunat lucrurile mai necesare, inclusiv lada de zestre, Bria cu Dumitrache ajung în satul din Regat, unde „*oamenii sunt cumsecade, pământul este puțin, dar roditor. Se fac de toate... Pe stânga se află o bucată de pământ pârlăogă, de câteva prăjini... este al boierului Alexiu... poate cazi la învoială cu el...*” Sunt cuvintele lui Zoică, primul trestiorean, mai exact din „*cartierul*” Hurlani.

Și-a pus speranțe mari Bria în acest demers care, în parte, i-a reușit, dar de sărăcie tot n-a scăpat curând.

Iar Pavel este cuprins de nostalgia satului natal, este poate motivul pentru care partea aceasta a cărții apare oarecum confuză, se simte un fel de fractură, atât temporală, cât și spațială în periplusul Briei, începând cu moartea lui Ion până la apariția pentru prima dată, la pag. 180, a numelui de familie „Pavel”. Să deducem că pe Brian bătrânul îl chema... Pavel.

Oarecum jenantă este, mergând pe aceeași linie, și „deconspirarea” autorului, nelalocul ei, după părerea noastră de la paginile 244 și 246; „eu, ca nepot...”, „credeți-mă și eu sunt un Brian”; „Iată cum i-a povestit acest moment Măriuța fiului său Ion, autorul acestei cărți” extras din cartea...” Personal, am fi preferat să rămână doar „Brieni” cu toții: Bria a Briei lui Brian, Onel al lui Dumitrache al Briei, Leanca lui Dumitrache al Briei; Măriuța a Leancă lui Dumitrache al Briei. Ce frumos!

Scriitura lui Ion Pavel este plină de momente de strălucire artistică. Abundă în carte minunate descrieri de peisaje, de răsărit/apus de soare, surprinzătoare metafore (ex. pentru lacrimi: boabe-perlă, perle incolore, mărgică-lacrimă). Însă, cele mai seducătoare descrieri și pentru cititor cât și pentru autor sunt descrierile trupului femeii: după ce o prezintă îmbrăcată în veșmintele populare specifice zonei (pag.164, 235), Ion Pavel o dezbracă și o așează pe un mic soclu – nu prea departe de el – ca pe o statuie – nud și o admiră: „... eliberă cu gingășie piciorul fetei: un picior cum nu mai văzuse până atunci. De la genunchi în jos... piciorul fetei se aseamăna cu piciorul fermecat al Cenușăresei...” După studiul „obraznic” al piciorului își mută privirea pe chipul fetei, „un cap mic împodobit de un păr castaniu împletit în două codițe adunate ca niște fuioare la spate, fruntea lată, ochi mici, gura mică, nasul cărn...” (pag.230).

Și de aici până la înfiriparea dragostei (ex. cea dintre Dumitrache și Leanca) nu mai sunt mulți pași. Bria intervine pe post de... instructor de dragoste: „Mai întâi... când se apropie de tine s-o privești direct în ochi și să-i zâmbești cald... Apoi te apropii de ea, îi iei mâinile și le apropii de tine și o strângi în brațe până simți că te înțeapă ușor pe piept... cu ce are ea pe piept și tu n-ai”, îl instruiește Bria pe Dumitrache (pag.132). Și lecția avea să iasă ca la carte: „... își abandonează mâinile pe lângă corp lăsându-i lui Dumitrache șansa să vadă ce vrea și ce poate prin rochița ei de stambă subțire.... Mâinile lor se întâlniră pentru prima oară sub impulsul iubirii, atingându-se mângâietor și pulsând de dorință... Trupurile li se alăturară magnetul iubirii îi adună gură la gură...” Pentru ca apoi totul să se mistuie într-o dragoste carnală consumată: „Îl găsi pe băiat culcat în pat la bustul gol.... Ea goală de tot, așa o învățase mai de mult o prietenă măritată. Se culcă lângă el

și-i arse cu sânii spinarea. Dumitrache tresări surprins, se întoarse... și gata. În clipele următoare au devenit soț și nevestă de-adevăratelea...” (pag.138).

Încât, stăpânind tehnicile de analiză psihologică, Ion Pavel pătrunde cu destulă ușurință în interiorul personajelor, le deslușește trăirile, visele, amintirile. Tema dragostei este omniprezentă în tot „*destinul neamului Brienilor*”, ușor personalizată de autor cu trăiri ale mării lui iubiri din tinerețe și de mai apoi. Interesant este demersul, în maniera prozopopeii din retorică, de a pune personaje trecute în viața cealaltă să susțină o conversație/ discurs în stilul direct sau, pe alocuri, indirect liber (mai ales despre dragoste).

Ușor deranjante apar repetițiile multiple ale câtorva expresii care, probabil îi plac scriitorului: (porni, plecă, țâșni) ca din **pușcă**, la paginile 37, 42, 53, 165, 232 sau **glonț**, la paginile 78, 81, 121, 264, (Până și un cocoș zbură ca din pușcă...!). Să se fi impus formația autorului de om al armelor!? Dar și expresia **Ilarie, fratele Briei** se repetă de vreo patru ori, aici fiind vorba, probabil, de dorința autorului de a fi clar în noianul de nume, de personaje.

Cartea lui Ion Pavel se constituie, așa cum arătam la început, într-o mică frescă a satului românesc dintr-o zonă de munte în care un Neam de „*mărginași*”, „*venetici*” și-a trăit destinul pe parcursul a trei generații: „*Gena Briei s-a instalat rodnic în fizionomia spirituală a urmașilor săi: stăruință în muncă, ambiția de a-și dovedi mândria că sunt Brieni. Toți sunt oameni așezați la casele lor și sunt respectați în comunitate. Unii dintre ei au ajuns intelectuali de luat în seamă*”. Oarecum „*peste mână*”, generația actuală a Brienilor își trăiește „*destinul*” în prima carte a autorului, „*Dincolo de aparențe*”, pe care am amintit-o la început. Este adevărat, Ion al Măriuței lui Onel al lui Dumitrache al Briei! Alias, Ion Pavel!

Și, ca să încheiem, o ultimă „*rezonanță*”, poate forțată, dar a fost prima care ne-a venit în minte la vederea titlului cărții. „*Brienii*”, pe dealurile Carpaților meridionali, „*Brienne*”, în Franța, în regiunea Champagne, familie din secolul al XIV-lea care a lăsat înscris în istoria Franței cel puțin două mari personalități politice: un duce și un guvernator.

A scris slovele de mai sus, **Pătru lui Savu lui Pătru Savului al Neaghiilor!**

O EXPOZIȚIE A PICTORULUI DUMITRU ROȘU

Nicolae Gălățeanu

În perioada 22 aprilie – 08 mai 2019, Centrul Cultural „Mihai Eminescu” din subordinea Consiliului Local al Primăriei Sectorului 2 al Capitalei a găzduit expoziția **Creații plastice** (pictură, desen, sculptură), organizată sub egida cercului de pictură „Flotila Albastră” al Ligii Navale Române în colaborare cu Asociația Artiștilor Plastici București. Prezența cea mai semnificativă a constituit-o pictorul **Dumitru Roșu**, care a expus un număr impresionant de lucrări de grafică și acuarelă reprezentând monumente de arhitectură și peisaje din România, evenimente și personalități istorice românești, haiga (desene în stilul de pictură japonez care încorporează estetica poemului haiku). Vernisajul expoziției a fost moderat de pictorul Vergil Cojocaru Cover, membru al Uniunii Artiștilor Plastici România.

Atât moderatorul cât și alți participanți la deschiderea expoziției au avut aprecieri elogioase cu privire la lucrările lui Dumitru Roșu, evidențiind preocuparea permanentă a acestuia pentru transpunerea în opere picturale a unor „monumente arhitectonice celebre sau peisaje notorii” precum și stilul său personal „foarte pronunțat, inconfundabil”, care l-au impus ca pe un „acuarelist de forță” și o „figură reprezentativă a artelor plastice” bucureștene.

Pictorul Dumitru Roșu este membru al Asociației Artiștilor Plastici București, al

Societății Colecționarilor de Artă din România precum și al Cenaclului Literar Haiku din București. Este autor de afișe, coperte și ilustrații de carte, caricatură și desene satirice. Recent a elaborat un ciclu de lucrări de grafică intitulat „România pitorească”, în care sunt incluse peste 500 de imagini reprezentând monumente arhitectonice și peisaje din România.

Are în palmaresul său participarea la numeroase expoziții personale și de grup atât în țară cât și în străinătate, iar lucrările sale au fost reproduse în albume, reviste, cărți poștale și calendare. Este cunoscut cititorilor revistei „Periscop” prin grafica permanentă a publicației și prin ilustrațiile la unele materiale dedicate istoriei poporului român.

DIN ZIARE ADUNATE

Petru Neghiu

■ Din *Jurnalul săptămânii, ziar israelian de limbă română*, numerele din ultimele luni, reținem câteva fragmente din articolele ce se referă la evenimentele importante în domeniul relațiilor internaționale sau bilaterale.

- **Vizita președintelui Braziliei în Israel:** „Spre deosebire de predecesorii săi, noul președinte, Bolsonaro, acordă o mare valoare Israelului și dorește să-și consolideze legăturile cu statul evreu. Israelul răspunde în același fel.... În centrul vizitei s-a aflat anunțul acestuia privind deschiderea la Ierusalim a unei filiere a Ambasadei braziliene, responsabilă de comerț. În acest fel, președintele intenționează să-și îndeplinească parțial promisiunile de campanie, transferarea ambasadei țării ale în Ierusalim și recunoașterea Orașului Sfânt drept capitala Israelului....”

- Scandalul produs de viceprimarul capitalei României, Aurelian Bădulescu nu a putut rămâne netaxat, pe bună dreptate, de comunitatea evreiască. Bădulescu a declarat pentru „News Week”, referindu-se la directorul Centrului pentru Monitorizarea și Combaterea Antisemitismului (MCA): „Nu știu cine și ce vă aduce prin România, dar este evident că sunteți străin de acest neam... Recomandarea mea este să vă întoarceți de unde ați venit...”

- Și vandalizarea unor monumente din cimitirul evreiesc din Huși a stârnit proteste vehemente și un dosar penal: „În numele tuturor evreilor trăitori în România de astăzi, dar și al celor aflați în prezent în Israel și în alte țări, protestăm energic față de cele întâmplate la Huși...”

- În domeniul cultural, „Jurnalul” prezintă evenimentul organizat de Institutul Cultural Român în seria „Cafeneaua Românească”: „**Lansarea celebrei „Hagada de Pesah în limba română”**”. Cartea care cuprinde „legi de cult, comentarii și tradiții”, semnată de Menachem Hacohen și Baruch Tercatin, a fost tradusă în română de Diana Medan (editura Hasefer, 2018). Despre calitatea interpretării Maiei Morgenstern – „precum un vin bun care se îmbunătățește cu timpul, așa este și Maia, publicul apreciind unanim patosul, emoțiile transmise și ritmul alert al recitalului...”

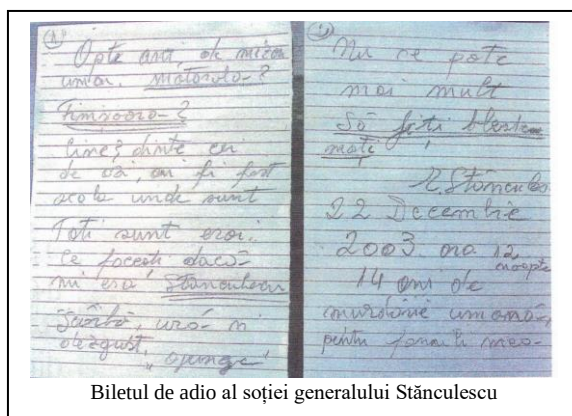
- Noua galerie de artă DADA de pe strada Toamnei nr.10 din București a debutat cu o expoziție dedicată operei grafice a lui Victor Brauner, deschisă până la 11 august. Expoziția prezintă peste 300 de lucrări, desene, gravuri și litografii originale, unele inedite, colecția de cărți ilustrate, o bogată colecție de reviste de avangardă ale lui Victor Brauner... o informație prețioasă: urmează expoziția unui dadaist „pursânge”, Marcele Iancu.

■ Revista *Evenimentul istoric*, nr.15 redă în facsimil la paginile 4 și 5 două documente manuscrise: unul – șervețelul pe care Winston Churchill a scris procentajul în care urma să fie împărțite influențele în Estul – Sud-Estul

România	Rusia 90%
1/2 Rusia	10%
Grecia	40%
1/2 Rusia	10%
Yugoslavia	50/50%
Hungary	50/50%
Belgia	Rusia 75%
1/2 Rusia	25%

Europei într-un articol cu titlul „**Șervețelul lui Churchill sau cinismul, ingredientul nelipsit al unei decizii istorice**”, semnat de Dan Andronic, din care cităm: „A fost o decizie cinică, menită să salveze Imperiul Britanic, să-i păstreze influența în zonele considerate importante, un joc politic între două viitoare mari puteri care avea să și împartă lumea în două.... Un indiciu extrem de clar că, privind lucrurile în oglindă, Stalin avea aceleași așteptări de la englezi și americani în privința României”.

În celălalt articol, intitulat „**Blestemul lăsat de soția generalului Stănculescu...**”, Simina Ionescu arată că „femeia s-a adresat celor care i-au judecat bărbatul, oameni care au ajuns în funcții înalte datorită lui... Elena Stănculescu a așternut pe hârtie cuvinte de iertare pentru soțul ei dar și blestemul pentru cei pe care-i consideră vinovați de drama ultimilor ei ani de viață, ale căror nume, însă, le-a luat cu ea în mormânt. S-a iscălit pe biletul de adio dar, ca o trimitere spre trecut, a pus data de a doua zi, 22 decembrie 2003. Cel care a apelat Poliția Capitalei la ora 7 dimineața a fost generalul Victor Atanasie Stănculescu. Ancheta a stabilit că femeia s-a sinucis și cazul s-a încheiat.”

Biletul de adio al soției generalului Stănculescu

■ În numerele 2 și 5 ale revistei LUMEA, interesante titluri rețin atenția, încât reproducem, părți din articole:

1) **Asaltul musulmanilor. Apel pentru transformarea Austriei în stat islamic.** „Un imam de la moscheea As-Sunnah din Viena a făcut apel la

înființarea unui stat islamic și la introducerea legii islamice – Sharia – pe teritoriul austriac.

... Un lider al partidului Islam din Belgia a făcut declarații similare, cu o lună mai înainte, cerând introducerea unui stat islamic și aici. De asemenea, separarea bărbaților și femeilor în mijloacele de transport public.”

2) **De ce își doresc globaliștii să invadeze Venezuela?** (la rubrica Conspirații).

„Tocmai de aceea globaliștii americani și cei ai UE vor să invadeze Venezuela, acțiune care, după socoteala lor ar rezolva aprovizionarea cu energie nu numai în SUA ci și în Europa. Iresponsabilitatea guvernelor marionetă ale Europei și ale AIPAC-ului nord-american a condus la această situație aproape fără ieșire, fără amestecul Pentagonului și al CIA într-o operațiune menită să fure materiile prime ale Venezuelei și să mențină blocajul economic exercitat încă din 2008, aceste guverne se vor trezi cu repercusiuni foarte directe, Adică în imposibilitate aproape totală de a mai asigura aprovizionarea cu petrol brut și gaz.”

■ **Recenta vizită a Papei Francisc** în România - un adevărat succes organizatoric al autorităților, în principal al Guvernului, prin instituțiile sale, precum și al celor bisericești, mai ales catolice și ortodoxe, a fost pe larg redată în mass-media. Televiziunea Română, producătorul oficial al transmisiunilor, pare să vrea „să trăiască” mult din ceea ce a produs, având în vedere că audiența sa principală se rezumă la „Starea vremii”, „Lumea satului” și „Politică și delicatețuri”, nicidecum la „România 9”, cuprinsă de un „călduros” partizanat politic antiguvernamental. Pe banii noștri, dați de Guvern.

- Pentru a avea și alte opinii, redăm fragmente din ziarul „Evenimentul zilei”. Ion Cristoiu: **Trei zile în care, în România, catolicismul a devenit Religie de stat** în numărul din 3, iunie 2019): „...Toate acestea pe fondul unei pioșenii exemplare a reporterilor... Toți au lăsat impresia unei transfigurări în genul celei de pe Drumul Damascului (revelația lui Saul din Tars, viitorul Apostol Pavel n.n.). Până mai ieri erau jurnaliști la televiziunile libere din România postdecembristă. Acum lucrau cu toții la Trustul de presă al Vaticanului... Cele trei vizite ale Papei în România (de stat, ecumenică și apostolică, n.n.) n-au stat sub semnul unei vizite de stat, ci sub semnul unui turneu de misionariat într-o țară ortodoxă... să ne imaginăm că venea Patriarhul Rusiei în țara noastră. Ar fi beneficiat el de atâtea facilități. În privința misionarismului ortodox? Firește că nu... Pentru babuini, Papa Francisc e întruchiparea Stăpânilor din Deal. Așa se explică graba Babuinului de la Cotroceni de a se lipi electoral de vizita Papei”.

- **Alecu Racoviceanu: Pater Noster sau Tatăl Nostru? O întrebare încă fără răspuns.** (Numărul din 5 iunie 2019). „Când ne-am apropiat de locul de acces am înțeles cât de mulți eram, noi cei invitați. Bărbați în costumele cele bune, femei elegante... Nimeni nu vorbea despre Credință sau Religie, nu am auzit contraziceri pe dogme, pe eternul triumghi Tată, Fiu și Sfântul Duh. Cei care ne cunoșteam între noi schimbam amabilități ca și cum ne întâlneam în foaierul unui eveniment monden... «Uite-l pe...», «Uite-o pe aia...»,

Două puncte de vedere – mai sunt și multe altele, tot atât de diferite față de pioșenia generală – care merită a fi analizate desigur, într-un material viitor, după ce decantările se vor fi realizat.

■ **România literară**, prin rubrica Contrafort, susținută de Mircea Mihăieș, continuă seria „luptei” contra corectitudinii politice. În articolul „Discursul urii pe înțelesul cimpanzeilor”:

Să revenim „la chestiune”. Nebunia a pătruns atât de adânc, încât Facebook a cenzurat până și Declarația de Independență a Statelor Unite (în original)...

„Ceea ce mă înspăimântă cu adevărat e că, în marea majoritate, corectitudinea politică face ravagii printre oamenii tineri. Aș fi fost mai puțin terifiat dacă inițiatorii ar fi fost cei în vârstă. Aș fi pus totul pe seama decrepitudinii. Ar fi fost oarecum normal ca aceștia să-și închidă ochii și să-și înfunde urechile, orbiți și asurziți de zgomotul schimbărilor. Or, în epicentrul fenomenelor se află reprezentanții lumii de mâine. Ceea ce înseamnă că agenda corectitudinii politice are un viitor sigur. Ca intelectuali, avem obiceiul de a trage concluzii pornind de la experiența limitată a mediului în care ne învățăm. Evident că există milioane și miliarde de alți tineri pentru care elucubrațiile stângiștilor occidentali nu sunt decât izmenelile unor prețioase ridicole. Partea proastă e că așa sclifosiți cum sunt, își impun punctele de vedere și se află mereu deasupra valului.”

„Falsificarea criteriilor de promovare, impunerea cu forță a unor drepturi nemeritate, criminalizarea minților independente, reducionismul primitiv sunt realizate prin substituirea limbajului nuanțat cu cel neevoluat. Trăim nu doar în epoca newspeak-ului din distopia lui Orwell, ci și în cea a yerkish-ului, coborând vertiginos pe scara involuției primatelor.”

- În „Cabina sufletelor noastre”, criticul pare revoltat de poziția politicianilor în campania pentru europarlamentare: „Cu excepția unui mic partid n-am văzut niciun program electoral care să-mi spună mie, ca votant, de ce să-l trimit la Bruxelles pe cutare și nu pe cutare. Dacă-ș mai fi nutrit iluzii, cel mai mult m-ar fi înfuriat prestația partidelor recent apărute. Programul lor, vorba unui apropiat, e mai searbăd decât o felie de pizza rece. Bătrânicioși, resentimentari și stupizi, îi interesează doar diurna în euro,

avantajele imediate, statutul de «intangibili» și perspectiva de a fi văzuți la televizor. Astfel încât oricine va câștiga și oricine va pierde, totul va rămâne exact cum a fost și până acum.

Privesc, prin urmare, la noul episod electoral cu un amestec de speranță și indignare. Predomină indignarea. Ne fălim cu bazinul nostru de inventivitate și inteligență de parc-am fi o națiune de einsteini și edisoni, și nu una de becali și tăriceni.

Chiar nu vedem ticăloșia ca mod de existență de la sediile partidelor și din birourile liderilor politici? Să nu ne facem iluzii: nu e nicio diferență între Orban/Gorghiu, Dragnea/Vasilescu, Tăriceanu/Nicolai/Weber și alți ejusdem farinae. Ei sunt toxinele care ne-au năpădit nu doar cele cinci simțuri, ci și sufletul.”

Bine zis, maestre! Thanks a lot!

IN MEMORIAM

General-locotenent PAUL IONESCU**17 noiembrie 1947 - 3 mai 2019**

Generalul-locotenent PAUL IONESCU, fost adjunct al directorului Serviciului de Informații Externe, unul dintre cei mai reprezentativi lideri ai spionajului din România post decembristă, ne-a părăsit după o lungă și grea suferință, fiind doborât de o boală care nu iartă.

*

S-a născut la 17 noiembrie 1947 într-o familie de militari (tatăl fost general în Ministerul de Interne), care l-a învățat cu înseamnă onoarea, cinstea, demnitatea și mândria de a fi român.

*

După terminarea liceului a urmat cursurile Facultății de matematică din București, unde și-a cunoscut și viitoarea soție, studentă la aceeași universitate. A absolvit apoi un curs post universitar organizat de MAE, a intrat în

diplomație și, ulterior, a fost încadrat în structura de informații externe. ***A urcat pas cu pas treptele ierarhiei militare***, de la simplu lucrător, la șef de serviciu și șef de direcție operativă, fiind angrenat într-o serie de misiuni sensibile pentru interesele României în străinătate. Până în ianuarie 1990, a desfășurat activități specifice de mare risc în spații tradițional ostile țării noastre.

*

Aflat de ani buni în misiune permanentă la Bruxelles, ca primul reprezentant oficial al SIE la NATO, ***în februarie 2001***, odată cu numirea politică a sociologului Gheorghe Fulga la conducerea SIE, colonelul (la acea vreme) ***Paul Ionescu a fost adus de urgență în țară pentru a asigura conducerea operativă (Directoratul de informații) a spionajului românesc***. Era acel „*primus inter pares*” dintre cei patru adjuncți ai Directorului serviciului, cel predestinat să redefinească noile strategii ale muncii de intelligence, subordonate intereselor de securitate națională și ale partenerilor României din structurile comunitare și nord-atlantice.

*

Munca îndelungată în activitatea de spionaj, acțiunile sub acoperire diplomatică sau neconvențională desfășurate în spații de interes strategic pentru destinele României și experiența acumulată în cooperarea cu profesioniștii în intelligence ai **NATO Office of Security (NOS)** de la Bruxelles și-au pus amprenta asupra muncii specifice a Serviciului de Informații Externe și au creat premise favorabile pentru viitoarele relații cu beneficiarii informațiilor și cu societatea civilă.

Puțini știu, poate, că generalul Paul Ionescu primise o ofertă extrem de tentantă, aceea de a ocupa o funcție importantă în cadrul NOS, însă a refuzat-o politicos, considerând că poate fi mult mai util pentru interesele de securitate ale României și aliaților din NATO dacă revine în țară, la conducerea operativă a Serviciului de Informații Externe.

Printre noi, cei aflați în eșaloanele de comandă imediat următoare, devenise clar că, în sfârșit, după legenda-vie Mihai Caraman, aveam la comanda operativă a serviciului „*unul născut, nu făcut*”, menit să ducă mai departe faima uneia dintre cele mai fascinante meserii din lume. Ne-am convins relativ repede că ***generalului Paul Ionescu „nu-i sufla nimeni în ciorbă”, chiar dacă era vorba despre CIA, MI6, Mossad, BND, fostul KGB... sau de ocupanții vremelnici ai palatelor dâmbovițene***, ceea ce ne-a redat încrederea că SIE este, din nou, ascultat și respectat.

*

Acest munte de om, cu un chip parcă cioplit în piatră și cu o voce baritonă, care impunea teamă prin simpla sa prezență, era în realitate un sentimental, un pasionat nu doar de meserie, ci și de cultură, artă, sport sau...

pescuit! Un om complex, tăcut și discret, iubitor de adrenalină, un amestec ciudat între disciplină și rebeliune. Un om respectat, care impunea respect!

O ultimă dovadă a stimei și prețuirii pentru colegul nostru plecat prematur dintre noi: ***prezența printre cei care l-au condus pe ultimul drum, alături de familia îndoliată, a actualului Director al Serviciului de Informații Externe, domnul Gabriel Vlase, și a domnului Gheorghe Fulga, fost șef al aceleiași instituții***, care l-au cunoscut îndeaproape pe generalul Paul Ionescu, i-au apreciat omenia, profesionalismul desăvârșit, dăruirea în muncă, și sacrificiile pentru slujirea intereselor de securitate ale României.

Veșnică pomenire, domnule general!

Consiliul director al ACMRR din SIE

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI

● În perioada aprilie - iunie a.c., președintele, vicepreședintele cu probleme sociale și secretarul general au participat la **întâlnirile structurilor asociative ale cadrelor militare în rezervă și în retragere din Sistemul Național de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională**, în vederea adoptării formei finale a proiectului de lege privind înființarea Secretariatului de stat pentru Problemele Rezerviștilor din S.N.A.O.P.S.N.

● La 11 mai 2019 a avut loc **Adunarea generală a Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Serviciul de Informații Externe**. Au fost analizate problemele majore cu care se confruntă membrii Asociației, cu accent pe inechitățile apărute în procesul de recalculare a pensiilor militare, precum și unele aspecte privind asigurarea asistenței medicale și a medicamentelor, în conformitate cu legea.

În final, au fost alese organele de conducere statutare, respectiv Consiliul director și Biroul executiv, pentru un mandat de doi ani. Domnul **general de brigadă (rtg.) Petru Neghiu a fost reales în funcția de președinte al Asociației**, asigurându-se astfel continuitate în procesul de modernizare a acesteia.

● În perioada 14 - 19 mai a.c., **Consiliul director a organizat o excursie în Clisura Dunării**, la care au participat membri ai asociației, dornici de mișcare și cunoaștere. Au fost vizitate obiective turistice și istorice din Craiova, precum și unele specifice zonei: Tabula Traiana și castrul roman din Turnu Severin, Biserica „Sfânta Ana” din Orșova, Porțile de Fier, Insula Ada Kaleh, Dunărea la Cazane și statuia lui Decebal (croazieră cu vaporul), Cascada Bigar ș.a.

Toate acestea au fost posibile și cu sprijinul discret, dar consistent al unor colegi inimoși, membri ai asociației: **Mitică Zisu** și **Viorel Nohaiu**, cărora le mulțumim.

La întoarcere, am zăbovit câteva ceasuri la Podul lui Dumnezeu din Ponoarele și la Mănăstirea Tismana, după care ne-am îndreptat spre Râmnicu Vâlcea, dar... surpriză! Pe drum, am fost interceptați de mai vechiul nostru prieten și coleg **Grigore Predișor**, care ne-a invitat să ne oprim câteva clipe la faimoasele cule din Horezu. Surprizele s-au ținut lanț, pentru că la culele Grecenau și I.G. Duca, ghid ne-a fost un om deosebit, șarmant și cultivat: **Adrian Bușu**, vicepreședintele Consiliului județean Vâlcea, despre care revista noastră a mai scris.

- În ședința Consiliului director din 20 iunie 2019 au fost analizate problemele curente ale Asociației. S-a aprobat sărbătorirea celor care au împlinit 70, 75, 80, 85 și 90 de ani în semestrul I/2019 pentru data de 27 iunie a.c. De asemenea, au fost aprobate fondurile necesare pentru cheltuielile curente și pentru celelalte activități.

Biroul Executiv al Asociației

